

Poštnina plačana v gotovini

ALPINISTIČNA
ŠTEVILKA

PLANINSKEGA
VESTNIKA

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK X

LIV

12

DECEMBER

1954

VSEBINA:

Janko Blažej: Beseda o ekstremizmu	633
Mitja Šarabon: Večer v koči	636
Igor Levstek: Direktna zajeda v Sitah	637
Dr. Miha Potočnik: Alpinistična odprava PZS v Francoške Alpe 1954	643
Rado Kočevar: Mont Blanc du Tacul (4248 m)	647
Ciril Debeljak: Grépon	655
Dr. Miha Potočnik: Aiguille Verte (4121 m)	661
Mitja Kilar: Col des Cristaux	666
Herlec Roman: Aiguille de l'M	670
Janez Krušič: Les Droites (4000 m)	670
Marjan Perko: Dent du Geant (4013 m)	673
Andrej O. Zupančič: Zdravniško poročilo	675
Ciril Debeljak: Med dežjem in soncem v Dolomtitih	677
Stazlka Cernič: Listi iz Chamoniškega dnevnika	680
ing. Nadja Fajdiga: Sass Maor — vzhodna stena	686
Aleš Kunaver: Južna stena Schüsselkar Spitze	690
Dr. ing. Francè Avčín: K prehrani na visokih gorah	695
Dr. ing. Francè Avčín: Dr. Maks Plotnikov — mrtev	701
T. O.: Pavč Blaznik	702
Društvene novice	703
Iz planinske literature	710
Razgled po svetu	713

Priloga: Rado Kočevar: Plezalní vzpon
Prilogo natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, ureja pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopiščih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Oreš, Celje, L. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoč račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

ZADRUŽNO PODJETJE

DINO

SLOVENSKA BISTRICA

nudi vsem planinskim postojankam

in ostalim gostinskim podjetjem dobra

domača štajerska vina, prav tako tudi vse ostale alkoholne pijače.

Indelujemo tudi Cockto za Štajersko področje

NA ZAHTEVO DOSTAVLJAMO TUDI NA DOM

Janko Blažej:

BESEDA O EKSTREMIZMU

Povojna skupina slovenskih alpinistov...
je ustvarjalec novega obdobja v zgodovini
naše alpinistike.

Fedor Košir

alpinistiki in o plezanju je bilo v desetletju po zadnji vojni napisanih več člankov. Večina teh člankov obravnava alpinistiko kot družben ali kot športen pojav in ji odmerja mesto, naloge in pomen v naši novi družbeni stvarnosti. Ta široki pogled pa skriva v sebi neko nevarnost: gibanje, ki ga motrimo s tako visokega gledišča, se nam zdi enotno in zaključeno. Vsa raznolikost, nazorska pestrost in nasprotnost v nazorih, ki v naši alpinistični stvarnosti dejansko eksistira, v takem članku ne more priti do izraza. Člankov, ki bi zajemali iz sredine alpinističnega življenja, je bilo napisanih dosti manj. V srčnovno gnezdo je dregnil s kritiko nekaterih pojavov Cene Malovrh. Polemika, ki je sledila, je precej razčistila pojme in ozračje. Drugi avtorji, kakor na primer Boris Režek, na svoje pripombe skoraj niso doživeli pisanega odziva. In vendar sta rast in življenje naše alpinistike po vojni prav bujni, tako da mora opazovalec, ki stoji ob strani, imeti svoje veselje nad porajanjem in vrenjem, ki nikoli ne pride do mirovanja niti za kratek čas. Pričujoči članek ne more zajeti vsega tega bogatega življenja v celoti in zato tega tudi ne namerava. Omejuje se na en sam problem in pojav, ki ga spremlja na razvojni poti, a še tega le bežno in pogosto enostransko osvetljuje. In vendar se nam bo ta pojav pokazal v članku kot nadvse pomemben in nemara ga utegne prihodnost spoznati celo kot značilnega za vso sedanjo in polpreteklo dobo.

V mislih imam tako imenovani »športni moment« v alpinistiki. V uporabi tehničnih pripomočkov pa tudi v tehniki plezanja je bila pri nas po vojni izvršena skoraj prava revolucija. Plezalec, ki hoče dandanes plezati smeri najvišje težavnosti, torej šeste težavnostne stopnje, mora dobro obvladati ves napredek plezanja in vse fincse plezalne tehnike, a to še ni dovolj. Številna skrajno težavna mesta je treba preplezati s prostim plezanjem, zato mora imeti plezalec izredno moč v konicah prstov; preko številnih počí in previsov pride plezalec le, če nekatere njegove mišice lahko vzdrže njegovo telo določen čas v določenem napetem položaju. Plezalec mora torej biti v dobri telesni kondiciji, za kar pa je potreben posoben in sistematičen trening. Minili so torej dobri zlati časi, ko sta plezalcem zadoštovala tudi za najtežje vzpone le pogum in okretnost, seveda poleg primerne opreme, vremena in ostalih pogojev.

Vzporedno s tem tehničnim razvojem je šla tudi miselnost naših mladih plezalcev in se je čedalje bolj športno barvala. To je popol-

noma naraven in logičen pojav, ki pa je v svojih skrajnih izrazih včasih presejal meje, a je vzbujal številna, deloma upravičena, nerodko pa tudi popolnoma neosnovana nasprotovanja in podtikanja. Že leta 1949 so skušali to gibanje opredeliti in ga poimenovati. Prvo ime »športni alpinizem«¹ se ni udomačilo, a tudi nadaljnja naziva »akrobatski ali ekstremni alpinizem«² nista pognala korenin med našo alpinistično javnostjo.

Prišel je celo čas, ki je bil šesti stopnji sovražen. Pod imenom »ekstremizem« so na alpinističnih zborovanjih preganjali negativne pojave, pač take, ki jih je bilo treba označiti tudi z negativno besedo. In negativen pomen je imela beseda »ekstremen« in »ekstremizem«, predvsem, če smo jo postavili ob besedo »normalen«. Početje ekstremistov torej ni bilo več normalno, bilo je pretirano, ker je zašlo v ekstrem, ki je zdravemu razumu nasproten.

Zgodovina alpinizma in z njo vred tudi njegova ideologija se ne porajata in ne pišeta na sestankih in na zborovanjih, temveč v trdem delu s steno. Preplezane in ponovljene so bile težke smeri v Rzeniku, Križu in Rinkah, v Široki peči, Špiku in vrheh nad Krnico. Raz Jalovca, Čopov steber in Herletova smer so dosegali vedno večje število ponovitev, kar pa je doseglo neko svojo mejo in se nato ob njej skoraj ustavilo. Aschenbrennerjeva smer v Travniku je bila večkrat ponovljena in poleg nje smo dobili že svojo, originalni smeri enakovredno varianto. Kvaliteten in kvantiteten napredek naše alpinistike je bil jasen in nedvomen in s tem je že bilo jasno, da je novo gibanje upravičeno in potrebno ter da so napadi nanj obsojeni na neuspeh.

Vendar je morala iti generacija naših plezalcev še dalj. Če samo ponavljamo stare smeri, potem smo sicer višino prednamcev res dosegli, a čas terja, da jo tudi prerastemo in presežemo. Alpinistika ni samo ponavljanje ali bolj ali manj pasivno podoživljanje, v njej je tudi nekaj kreativnega, kar mora priti v vsaki dobi na tem ali onem polju do izraza. Vsi zunanji pogoji za tehničen napredek so bili dani. In novi rod ni zatajil samega sebe, temveč se je izkazal, da je vreden člen v veliki verigi svojih prednikov: Staniča, Komacev, Tume, Juga, Čopa, Potočnika, Debclakove, Jesihove, Ogrina, Režka, Modca, Kemperla, Ariha itd. Preplezane so bile nove smeri v Šitah, v vrhovih nad Krmo in v Dedcu. Stari problemi v Zadnjem Prisojniku, Stenarju, Široki peči, Travniku in Štajerski Rinki so našli svojo rešitev. Direktna smer v Dedcu je mogla le kratek čas veljati za neponovljivo in letošnja smer preko zajede v Šitah postavlja v senco vse ostalo. Mogoče bo Aschenbrennerjeva smer kmalu postala vrata v čarobni svet šeste stopnje, kakor so nekoč veljali za prag do zadnje težavnosti: Čopov steber, raz Jalovca in Herletova smer v Ojstrici.

Naša današnja alpinistika je v svojih koreninah zdrava. Kljub velikemu vzgonu, ki ga je plezanje doseglo, je danes negativnih

¹ Fizkultura 1949/278 in sled.

² PV 1949/4 in sled.

pojavnosti dosti manj, kot jih je bilo še pred nedavnim. Vsaka nova doba nekako prevrednoti vse stvaritve in čeprav so stara dejanja izgubila nekoliko svoje cene, so vendar ohranila vso svojo vrednost. Vzponov preko Triglavske stene, izvršenih med obema vojnama, nihče ne imenuje več »šoder« in če kdo zmore samo to in nič več, velja vendar in tudi povsem upravičeno za dobrega plezalca.

Oster ideološki spopad med pripadniki ekstremnega plezanja in med njihovi protivniki je izostal. Mogli bi celo reči, da so se poslednji umaknili in spoznali svojo stvar za izgubljeno, preden se je boj sploh začel. Proti nazorom svojega nasprotnika se lahko borimo in ovračamo njegovo mnenje, dejstev in dejanj ni mogoče zanikati. Plezanje ekstremnih smeri je pri nas nujna posledica našega razvoja v preteklosti in nekaj organskega, kar raste iz našega življenja in iz naših razmer ter je tesno povezano z našo splošno družbeno stvarnostjo in živi ter utripa z njo vred. Če že odkrijemo kake paralele z alpinistiko pri drugih narodih, na primer pri Italijanih, Nemcih ali Francozih po vojni, potem to še ni neovrgljiv dokaz, da je vse naše plezanje le golo posnemanje, temveč lahko iz te podobnosti razvoja izvajamo tudi zaključke, ki govorijo novemu gibanju v prid.

Toda neke sledi iz trenj zadnjih let so le ostale. Nasprotniki so novemu gibanju dali pravzaprav njegovo ime. Beseda »ekstremizem« je izgubila svoj slabi pomen, mladi plezalci so jo zapisali na svoj prapor in dandanes utegneta najti celo človeka, ki bo ponosen in vesel, če mu rečete ekstremist. Ta pojav ni nov; tako so na primer v naši literarni preteklosti prišli do imena mladoslovenci in na tak način je ob prelomu stoletja dobila ime literarna struja dekadenca. Mogli bi celo podvomiti, če je novo gibanje prišlo do svojega imena izključno le na ta način. Ime ekstremizem poznajo tudi Nemci in ekstremni plezalec je pri njih prav tehnični termin in pomeni plezalca, ki je sposoben samostojno plezati v smerih pete in šeste stopnje.

Novo gibanje, ki ga bomo odslej dalje sicer brez natančneje opredelitve in omejitve imenovali ekstremizem, se je pri nas razmeroma precej naglo zavedelo samega sebe, kar je precej redko. In še več: ekstremizem se je navzven celo manifestiral, kar je pri nas še redkejše. V knjigi »V naših stenah«³ beremo med drugim:⁴ »Ta pojav, ki je pri nas po vojni zajel celo plast plezalcev — na tem mestu ga bomo zajeli v vsej njegovi obsežnosti in mnogostranosti pod imenom »ekstremizem«⁵, ni nov in o podobnem razmahu ekstremizma pri drugih narodih moremo govoriti že v desetletju pred zadnjo vojno ali pa tudi še po njej.« In dalje: »Kot vsako novo gibanje je tudi ekstremizem pri nas naletel na odpor... Ekstremizem se pri nas ni izrodil v maniro, temveč je bogato oplodil naš alpinizem, čeprav predvsem s tehnične plati in s tem je že dokazana njegova nujnost in pravica do obstoja.« Itd.

³ Str. 2.

⁴ Citirano v odlomkih.

⁵ To ime se tukaj prvič uporablja v tako širokem pomenu.

Iz vsega povedanega je torej razvidno, da se je v naši alpinistiki pojavil močan tok in v medlih obrisih smo skušali prikazati njegove pričetke in smer gibanja. Težko je reči, do kakšne višine je že seglo novo gibanje in ali se bo vzpelo še više ali pa se je krivulja v zenitu že nagnila navzdol. Končno pa je tudi odveč dajati prognoze za dogajanje v prihodnosti; čas bo sam razsodil in kakor reka izvrgel in naplaval ob bregu vse gnilo in nezdravo in to ne glede na kakršne koli napovedi ali želje.

Za zaključek je potrebno še, da znova poudarimo, da v pričujočem članku govorim le o ekstremizmu in o ekstremnih plezalcih, torej tistih, ki plezajo smeri pčte in šeste stopnje. Precej pa je pri nas skromnejših alpinistov, ki se zadovolje z nižjo težavnostno stopnjo in sploh nimajo višjih ambicij. Zgrešeno bi bilo, če bi ti sodili pričujoči članek kot nekako povelečevanje ekstremizma in kot napad nase. Tega v članku ni in kdor pride do takih zaključkov, podtika članku misli, ki jih v njem ni. Nikakor ni edini in tudi ne najlepši namen alpinistike šesta težavnostna stopnja, prav tako, kakor ne more biti edini namen športa tekmovanje. Kdor bi tako mislil, bi bil podoben trenerju, ki hoče iz vseh zaupanih mu športnikov narediti republiške, državne ali celo svetovne rekorderje. Alpinizem je široko polje udejstvovanja v gorah, kjer je prav za vse prostora, prav tako za ekstremista kot za človeka, ki je srečen, ker je prišel na vrh po smeri prve težavnostne stopnje. Po vrednosti ni nobene razlike med obema skrajnostima, neredko preprost planinec etično celo nadkriljuje šestostopnjaša, ki si prizadeva le za zunanjim efektom svojih dejanj.

Prizadeti pa se po tem članku lahko počutijo tisti, ki menijo, da je treba ekstremizem pregnati iz naših gora. Njihovo prizadevanje je že doživelo polom in podobni so modrijanom, ki bi se domenili, da bodo n. pr. v športu složno udarili po vsakomer, ki bi presegel neko določeno znamko. Po njihovi logiki namreč boljši rezultati jemljejo veselje do udejstvovanja vsakomur, ki jih ne more doseči in so torej vsekakor negativni.

Mitja Šarabon:

DEČER V KOČI

1945

*V kotu se pravljica s pajkom igra.
Sveča lepo dogoreva.
Ura kot siva ženica mrmra.
Roža že v sen omedleva.
Meni kapljata prav do sreča
sreča in žalost: dva speva.
Z lučjo po sobi lovi se tema.
V mislih spomin mi odmeva.*

Igor Levstek:

DIREKTNA ZAJEDA V ŠITAH

redi letošnjega poletja sva z Milanom Šaro stala pod severno steno Šit s povsem jasnim namenom. Preplezati sva hotela zajedo, ki v eni sami, ravni črti razí to ostenje, kot bi želela poudariti njegovo navpičnost.

Ura kaže sedem zjutraj. *Dolina Planice je brez vetra in meglic. Stojiva pod vstopom v zajedo, navezujeva se, sortirava kline. Trideset jih imava. Pravzaprav malo. Domač izdelek so in še enkrat težji od inozemskih, dragi pa nič manj. Trije turisti — kako majhni so videti od tu — se počasi pomikajo po poti. Na Jalovec so namenjeni. Najraje bi se jim pridružil. Navezan sem na dvojno vrv in Milan je že začel s plezanjem. Ne znam odtrgati pogleda od njih. Težko se je sprizniti z mislijo, da ta dan, mogoče tudi dva, ne bo za naju noben gib ljubši kot prijem navzgor, noben klic dražji kot poziv naprej. Oni tam spodaj se bodo že vrnili s svoje ture, ko bova midva šele nekje v sredi stene iskala poti in se trudila kvišku. Skušali bodo takrat ujeti naju z očmi in slediti najinemu početju. Glej, posrečilo se jim je, zagledali so naju. Prehitimo čas tudi mi in — v popoldnevu smo.*

Tri je ura. Bližala sva se zadnji tretjini stene. Do sedaj sva se zvesto držala zajedo, dalje pa bi bilo vztrajanje nesmiselno. Spremenila je svoj karakter. Razširila se je v rdeč, z bolvani zagvozdén, do kraja nesimpatičen kamin. Iskala sva s pogledi smer bodočemu plezanju. Stena desno od zajedc je bila z najinega mesta nepregledna. Njene fotografije pa nisva imela pri sebi. *Kaj sedaj? Poskusiva v levo, tam kaže, je boljša skala, le preprežena je s številnimi strehami.* In tako sva splezala proti levi, en raztežaj visoko, pretegovaje se na klinih.

Pravkar začenjám drugi raztežaj. Pred seboj vidim idealno oblikovano špranjo. Škoda klina, samo do polovice ga zatolčem. Mehanično zatakнем vponko, izvesim se in jo obremenim z vso težo. Če bo klin držal, bo dobro, če ne — dalje nisem utegnil pomisliti. Še tisti trenutek sem se znašel meter in pol niže, spodnji klin in Milan pa sta vsak po svoje komentirala moj nenavadni sestop. Prav. Zlezem nazaj k izdajalski špranji, ponovno zabijem klin. Intermezzo mi priklíče v spomin Zupana. Pred štirimi leti je plezal v Šitah novo smer, nekaj streljavev bolj levo od zajedo in opazoval svojo senco v žarkih zahajajočega sonca. Na lepem ga začudi, zakaj se mu senca tako hitro pomika navzdol. Šele sunek in bolečina okrog pasu sta ga podučila, da z njegovo smerjo plezanja nekaj ni bilo v redu. Moj seskok je bil precej krajši, tako da Milan še danes ne ve, ali je bila to le taktična poteza ali pa maščevanje, ker mi je pri vstopu nekje poslal kamen na ramo.

Plezal sem dalje in si iskal pot med nepreahodnimi strehami, ne brez posledice za najino zalogo klinov. Načela sva že zlato rezervo. Stala sva pred novim in do sedaj največjim problemom v steni. *Naprej v tej smeri ne bova nadaljevala, saj postaja teren čedalje težji. Če je preplezljiv (prekleta malo kaže, da je), bi nama mogoče tudi to število klinov,*

ki jih imava na razpolago, zadoščalo. Če pa ni, si s tem praktično odreževa pot nazaj, kajti že s tega mesta jih imava komaj dovolj za spuščanje po vrvi. Nič ne pomaga, poiskati bo treba drugo, varnejšo pot iz stene.

Na levem robu sva zagledala lažjo formacijo. Poglejva tja. Na klinu se spuščam navzdol in zaniham. Vrv je prekratka, poskušam drugič. Z rokami že dosegam žleb, ki drži v levo. Dovolj mi je, da tretji nihaj ne bo potreben. Pogled za rob na vrhu žleba naju je razočaral. Namesto položnejše stene izpodjedeni skladi, odurni za oko. Volja do nadaljnega plezanja naju je minila. Utrujena sva obstala, ni bilo besede na najinih ustnicah. Ali je res, je res mogoče, da je trud, ki sva ga pustila v celi vrsti dolgih raztežajev, ki potekajo navpik po zajedi, zastoj? Naj bo spust nazaj preko vse stene zdaj še edino, kar nama preostane? S kakšnim veseljem sva puščala za seboj prve metre, ki so skupni z Zupanovo smerjo, in nadaljevala mimo še nezarjavelih klinov, ki sta jih pustila v steni Debeljak in Fajdigova pri svojem poskusu. Nekje v sredini zajede sva dosegla, se spomniš Milan — ah, neha! sva s spomini. Strašen bes naju je popadel. Zdaj, ko sva si pošteno zaslužila počitek po celodnevem trudu, pa naj vse skupaj pade v vodo! Zasovražila sva zajedo in iz same jeze sva sklenila, da se spustiva preko vse stene navzdol.

Spuščam se raztežaj nazaj, zaniham v desno, ponovno se spuščam. Pristanem na varovališču, kjer so se bili začeli orientacijski problemi. Počakam Milana. Ozreva se v desno in obema se zdi, da svet, ki se skriva za zajedo, le ni tako nemogoč, kot bi človek sodil na prvi pogled. Ostaniva to noč v steni, prespiva vso zadevo, mogoče bo pa jutri le šlo tod nekje. S tem sva preklicala vse prejšnje odločitve. (Naslednji dan se je izkazalo, da je ta rešitev problema zajede najboljša in pomeni hkrati tudi njeno organsko nadaljevanje). Drugega kot ostati v steni nama niti preostalo ni več, zatonu sonca je kmalu sledil tudi zaton dneva.

Bivak. Čim sva ugotovila, da je neizbežen, misel nanj ni bila več tako neprijetna. Saj spada nočevanje v steni pravzaprav k vsaki težji turi in noč v skalah tudi ni tako črna in pusta, kot si jo morda kdo predstavlja. Iščeva primeren prostor. Nisva zahtevna, a v dosegljivi bližini ni nekaj kvadratnih decimetrov položnejše ploskve. Zato ostaneva kar na mestu in s kladivom odstranjujemo napokane skale in luske. Ne opraviva kaj prida, tudi s špranjami nimava sreče. (Ko sem drugo jutro izbijal varovalne kline, sem povečini kar z roko opravil.)

Prva ura v bivaku je najlepša. Telo je utrujeno in je zdaj zadovoljno s še tako majhno oporo. Boleča napetost v glavi mi popušča, domišljija se brez nevarnosti predaja vtisom ture in neusmiljeni izpostavljenosti najinega prostorčka. Od zajede sva nekoliko oddaljena in morava se odpovedati občutku varnosti, ki ga dajejo plezalcu vsekani skladi gigantske tvorbe. Stene Šit pa ljubijo vertikalnost in odkrit pogled. Razlogov dovolj, da bova kdaj pa kdaj pozabila nase in na sto zoprnosti bivakiranja.

Pogled splava navzdol in išče stika z živo naravo. Obrisi doline in koče v Tamarju dobivajo večerno mehko, temnejši toni prevladujejo v stenah in pobočjih Rateške Ponče. Še nekaj trenutkov, in vse se bo

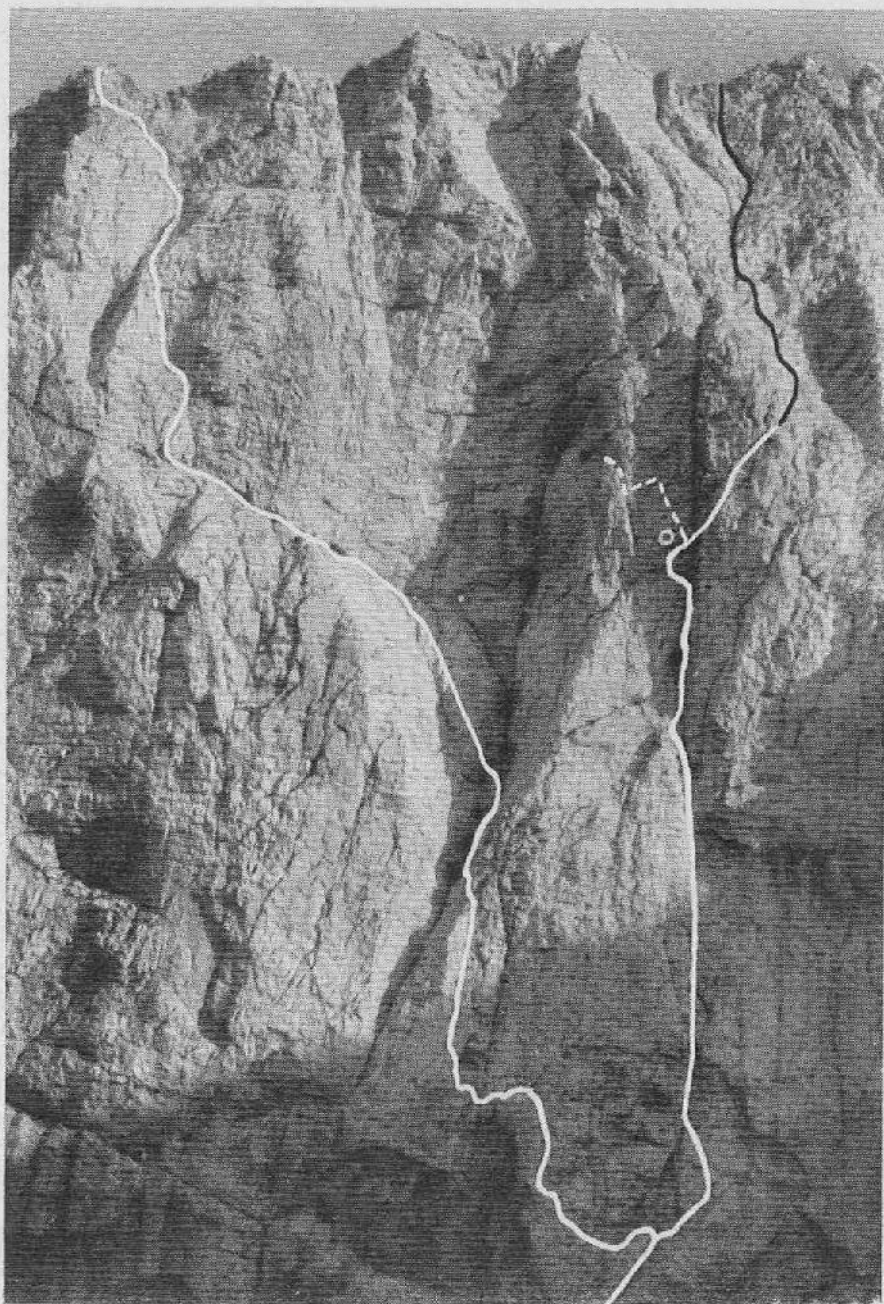

Foto Jaka Čop

Severna stena Šit. Začrtani smeri sta: levo Belač-Zupanova smer,
desno Direktna zajeda (s črtkanjem je označeno iskanje prehoda),
o: mesto bivaka

pogreznilo v brezizrazno temo. Pa ne za dolgo. Vršičke Kotove špice je je že pozlatila nežna svetloba mesečine. Počasi, neslišno polzi ob skalnatih stolpičih navzdol in napolnjuje dolino z migetajočo svetlobo noči. Radodarno se razliva po gorskih obronkih, le Šite ostanejo temne in mrke, ne zmenijo se za našino navzočnost.

Borim se z dremavico. Bojim se, da mi v snu pokliče v podzavest sleherni nadrobnost iz dnevnega plezanja in mi jo karikira z dalijevsko fantazijo, bojim se, da me potegne v globino in me pusti, da letim v praznino in trepetam od groze. Upiram se prikaznim in v tem zaspim. Utrujenost telesa je premagala v meni razdraženo domišljijo.

Drugo jutro sva se počutila kot prerोजना kljub otrplosti vseh udov. Prečnica v zajedo, nato poševno iz nje v nekak steber, drzen raztežaj in pol po njem in že sva dosegla polico, ki naju je dokončno pripeljala na lažji svet. Presenetljivo hitro. Nisva se še dodobra otrešla zaspanca, ko sva že pomolila svoji skuštrani glavi preko roba stene in navdušeno pozdravila trentarsko stran.

☆

Že dobri dve uri hodiva po slabo nadelani poti, ki drži po južnem pobočju Šit preko Škrbine v Tamar. Zapustila sva že zadnje lise snega pod Jalovcem. Zajede še ne vidiva, skriva se za poševnim stebrom, po katerem gre smer Jesihove in njenih tovarišev. Kakšna neki je videti zdaj najina zareza, ko pozna njene ranljive točke in čutiva njeno upornost v kosteh. Pošteno se je poigrala z nama, poklonila vedno prav tisto, kar nisva pričakovala. Tako n. pr. v spodnjem delu, kjer ima nagromaden previs nad previsom. Pripravila sva se na najrazličnejše tehnične manevre. Toda, glej čudo, povsod so zadovoljevale naravne opore, čeprav izlizane in skopo odmerjene. In ko nama je šlo vse tako »enostavno« in »gladko« izpod rok, pa sva dobila prvi (in ne zadnji) udarec po glavi. Takole se je zgodilo.

Čepim v votlini, kakih sto metrov nad gruščem. Nekam nerodno sem se zagvoznil med stene votline. Sam s seboj imam dovolj opravka, zato skoraj nepazljivo varujem Milana. Izginil je za rob, ne vidim ga. Razen komaj slišnega drsenja vrvi, ki mi polzi skozi prste in izginja za robom, ne čujem ničesar. Pač. Nekaj neenakomernih udarcev kladiva ob skulo, ki jim iznenada sledi sunek hitreje se odvijajoče vrvi. Kako gre, Milan? sem nestrпно zaklical. Ničesar mi ni odgovoril. Nekam vroče mi je postalo. Klin, ki naj bi prestregel morebitni padec, čepi v zasigani špranji komaj do polovice. Še enkrat zazveni kladivo tam zgoraj, votlo in nizko, to pot ob železo. Kaj neki počne Šara, naj že neha enkrat! sem se jezil, varoval in tako doživel plezanje preko najnevarnejših metrov v vsej steni.

Vse drugače Milan. Zajeda se je nad previsom zožila in izoblikovala v strm, kot steklo gladek žlambor. Milan se je zavihtel preko oboka, potegnil noge za seboj in se znašel v položaju, kjer ni mogel zaradi izlizane skale ne naprej ne nazaj. Z največjo težavo je uravnal ravnotežje. Razbremenil je levo roko in s kladivom izklesal milimetrski stop, se stoodstotno zaupal trenju in pomaknil kvišku. Še en preprijem; zopet

Foto Igor Levstek

Zajeda v severni steni Šit (zgornji del perspektivno močno skrajšan)

je vsega zmanjkalo. Vsega? Desno je bila plitva špranja. Tu je Milan zataknil klin. Nudil mu je edino »sigurno« oporo in mu pomagal preko poslednjega metra v žlebu.

☆

Molče se podiva po grušču navzdol. Zdaj že vidiva zajedo. Zgornji del je videti spoti nekoliko skrajšan, vendar ne toliko, da ne bi ponovila in kazala z roko na vsak meter, preplezan včerašnji in današnji dan. Vstopila sva nekoliko levo od vpadnice zajede. Nato: navzgor proti desni preko navpične, krušljive stopnje v dno zajede. Po lažjem terenu (nagnjene, gladke plošče) v loku proti desni in nazaj v zajedo (votlina). Od tu dalje po zajedi, ki je večkrat prekinjena s previsi (V, dobri oprimki) do večje, obokane votline (k = klin). Med njo gladek žlambor, prosto preko njega (7 m, VI⁺) do klina. Dalje po zajedi v kotanjo (k), preko krušljive formacije (V⁺, desno so veliki, rumeni odlomi) in levo iz zajede na skalnat pomol v ploščah.

Slab raztežaj navzgor in desno proti zajedi, ob njenem desnem robu preko previsa (VI⁻) v zajedo in preko dveh previsnih odstavkov (VI)

do rumene zapore. Levo iz zajede preko krušljivega previsa (V^+) in čez plošče navzgor do nekakšne poličke (k, levo odklan stolp, bivak, kakih 17 m nad njo klin z vponko). Od tu vodoravna, delikatna prečnica v zajedo (zijalka, k). Iz nje po viseči polici desno (k) na rob, za njim navpično navzgor in proti desni na sijajno polico. Po njej proti desni na slabo izražen rob stebra, za njim po lahkem svetu na rob stene.

Kako je s težavnostno stopnjo? Brez dvoma, dokončna ocena gre ponavljalcem. Za zdaj naj služi tale primerjava zajede (Z) z Aschenbrennerjevo smerjo (A) v Travniku:

	(A)	(Z)
Višina stene	900 m	800 m
Območje težavnostnega pasu z oceno med IV^+ in VI	300 m	600 m*
Osnovni težavnostni ton v tem pasu	V^+	V^+
Število mest VI^0 (ne glede na predznak)	6	5
Najtežje mesto (raztežaj)	VI	VI^+
Število klinov v steni	50.	15

* Vendar pade tu ocena v treh raztežajih mestoma pod IV^+

To pove tabela, splošne opombe pa: pri (A) je plezanje tudi tehničnega značaja, medtem ko je pri (Z) glavni poudarek na prostem plezanju v skali, ki je pri (A) v večini solidna, razčlenjena, pri (Z) pa močno varira od krušljive formacije pa vse do kompaktno, izlizane kamenine. Plezanje je pri (A) stensko, odprto; pri (Z) je prva polovica zaprta vase, zgornji del pa z višino pridobiva na vsestranski zračnosti. Vertikalna izpostavljenost je pri obeh smereh dovršena.

Če še napišem, da sva plezala zajedo dne 22. in 23. julija in da sva preživela v steni 25 ur, mislim, da sem povedal o novi smeri dovolj, če ne preveč.

Dr. Miha Potočnik: ✓

ALPINISTIČNA ODPRAVA PZS V FRANCOSKE ALPE 1954*

adnja leta in desetletja vsi narodi, ki goje alpinizem, sodelujejo pri reševanju in odkrivanju še zadnjih gorskih skrivnosti v Himalaji, Karakorumu in Andih. Z javno pomočjo organizirajo alpinistične odprave v omenjene še neraziskane predele in na ta način prispevajo od odprave do odprave svoj delež k temu, da je vedno manj alpinističnih ugank ter neznank in na zemljevidih vedno manj belih lis.

Prav nič čudnega potemtakem ni, da tudi pri nas mladi alpinistični rod, ki se je že dodobra prekalil in izšolal v gorskih spretnostih in spoznal z alpinističnimi vzponi v domačih in avstrijskih gorah, precej pa tudi v Dolomitih in Centralnih Alpah, goji željo, da bi se mogel čimprej uvrstiti med tiste, ki jim gorski svet Himalaje in Andov ni več neznan. Kajti, če druga ljudstva in narodi zmorejo take odprave in če alpinisti drugih dežel dosegaajo take čudovite uspehe, kot o njih od časa do časa slišimo in beremo — zakaj se še mi tega ne bi lotili? Mar smo manj vredni in manj sposobni?

Neki nevednež je nekoč v »Borbi«, za njim pa še mnogi drugi, razlagal, da mi za kaj takega nismo zmožni. Priporočal je, naj Himalajo in Ande kar prepustimo onim »velikim«, ki so že od nekdaj izbrani za take naloge in jih edino oni tudi zmorejo.

Smešno in žalostno obenem je, da take nevedniške razlage naših alpinističnih možnosti in zmožnosti sploh še najdejo kakega pristaša. To so verjetno pač taki, ki jim je občutek manjvrednosti in podrejenosti zlezel že v njihove slabokrvne kosti. Deloma pa taki glasovi bržčas izvirajo tudi od tistih, ki ne bi mogli »zraven«, češ, če jaz ne pridem v poštev, pa naj še drugi ne hodijo! K sreči so to samo posamezni filistri in nergači. Menim, da upravičenosti in pomena takih odprav sploh ni treba več dokazovati — nasprotno, povsod si štejejo v čast in skupno dolžnost, da organizirajo in čimbolje opremijo ter podpro svoje odprave v Himalajo in Ande.

Ker je tudi pri nas k sreči uvidevnih in pametnih ljudi več kot pa onih drugih, smo tudi pri nas letos lahko storili prvi korak v ta veliki alpinistični svet: Alpinistično odpravo v francoske Centralne Alpe smo zasnovali kot prvo stopnjo v vrsti nadaljnjih odprav v tuje gore. Odpravo je poleg odlične materialne in moralne podpore PZS omogočilo popolno razumevanje naše ljudske oblasti — Izvrš-

* Udeleženci odprave so bili: Dr. Miha Potočnik kot vodja, dr. Andrej Župančič kot zdravnik in člani: Debeljak Ciril, ing. Dolar Daro, Herlec Roman, Kilar Mitja, Kočevar Rado, Krušic Janez, Levstek Igor, Perko Marjan, Sara Milan, Šilar Janko, Vavken Vid in Verovšek Miha.

nega sveta LRS — prav tako pa tudi Turistične zveze Slovenije. Z njuno pomočjo je bilo rešeno eno najtežjih vprašanj odprave: devize! Prav tako smo zelo hvaležni posameznim podjetjem, ki so nam bodisi dala bodisi izdelala razno opremo in nas podprla s hrano.

In šli smo, da bi se preizkusili.

Kaj smo opravili in dosegli na posameznih vzponih, popisujemo v tej številki Planinskega Vestnika. Razen tega pa moram — kot vodja te odprave — poudariti še nekaj splošnih ugotovitev, ki naj omogočijo splošno presojo naše odprave, njenih uspehov in neuspehov.

Naša odprava v francoske osrednje Alpe — v skupino Mt. Blanca — je bila kljub slabim vremenskim razmeram ena najuspešnejših odprav slovenske planinske organizacije v tuje gore. Imela pa je seveda tudi ugodnejše splošne pogoje kot na primer predvojna odprava SPD v Švico leta 1936 in tista v Dauphinéju leta 1938.

Predvsem je treba podčrtati to, da je bila moralna plat odprave izredno dobra. Vsi udeleženci odprave so se izkazali kot dobri in pozorni tovariši. Za prejšnje povojne odprave je bilo slišati marsikak očitek prav glede moralne homogenosti in discipline. To pot pa je bilo najbolj razveseljivo to, da ni bilo ne preprirov ne trenj ne konkurenčnih ekscesov. Vsak posameznik se je prostovoljno podvrgel tovariški disciplini v odpravi, vsakdo je sam od sebe spoštoval odpravo kot celoto in njeno skupno korist. V skupnem življenju smo se že od prvega dne naprej izredno hitro privadili kolektivnega dela ter je bila zavest posameznikov in skupine o skupni usodi ves čas živa ter vedno na prvem mestu. V Francijo smo odhajali morda še kot posamezniki — z individualnimi navadami, zbrani z vseh vetrov, odšli pa smo od tam kot enotna ekipa! Delali smo ves čas razsodno, nič brez glave, vse smo dobro in zrelo preudarili in se o vsem posvetovali. V odpravi je zares prevladovala zrelost in resnost, kar je do sedaj čestokrat primanjkovalo. Vkljub temu pa so bili udeleženci odprave izredno živahni, nikdar ni zmanjkalo humorja in dobre volje. Niti takrat ne, ko nas je — po čudnih potih železniških in carinskih »pozornosti« — zadel hud udarec v obliki novice, da s hrano, ki nam jo je za nami vozila železnica in na katero smo se poleg skromnih frankov nameravali opirati kot na našo glavno »materialno bazo«, ne bo nič, oziroma, da je prišla v »bližino« 200 km od Chamonixa pet dni pred našo vrnitvijo v domovino. Pretolkli smo se kljub temu! Spremenil se je morda samo pregovor: »Hrana je šla po železnici,« ne več po vodi!

Mislím, da smo izpolnili svoje dolžnosti tudi do tistih, ki so nam to odpravo omogočili.

Živelí smo skromno — ves čas v šotorih, ki smo jih prinesli s seboj — in bili skrajno varčni, porabili smo približno 1000 franc. frankov na dan na osebo za vse potrebe. Če računamo še hrano, ki smo jo prinesli s seboj — kuhali smo si vse sami — lahko računamo

skupaj morda največ 1500 do 2000 franc. frankov dnevno. Najnižja uradna dnevnicca IV. razreda pa je 3500 franc. frankov na dan. S sredstvi smo dobro gospodarili.

Za ture smo imeli na razpolago 16 dni. Doba lepega vremena in relativno ugodnih snežnih razmer je trajala od 31. julija do vključno 6. avgusta, torej vsega le 7 dni. Skale so bile tudi v tem času v večjih višinah (nad 3000 m) močno zasnežene in poledenele, kar je onemogočilo vse najtežje vzpone. Poleg tega je še važno dejstvo, da je trajalo lepo vreme v začetku našega bivanja v Chamoinu. Člani odprave pa so imeli namen izvršiti najtežje vzpone šele proti koncu, ko bi bili z razmerami v teh gorah že seznanjeni.

Kljub temu je bilo v začetku izvršenih 7 tur in pozneje še dve, torej skupaj 9 tur.

Povprečno število tur na posameznika je skupno 3, kar predstavlja za tako kratek čas lepega vremena več kot zadovoljiv rezultat. Vse ture so bile izvršene v kratkih časih in brezhibno. To dokazuje, da so bili udeleženci pravilno izbrani in so vsekakor kos vzponom v Centralnih Alpah, pa tudi še kje drugod.

Vse ture so bile opravljene brez kakršne koli nezgode in povsem samostojno.

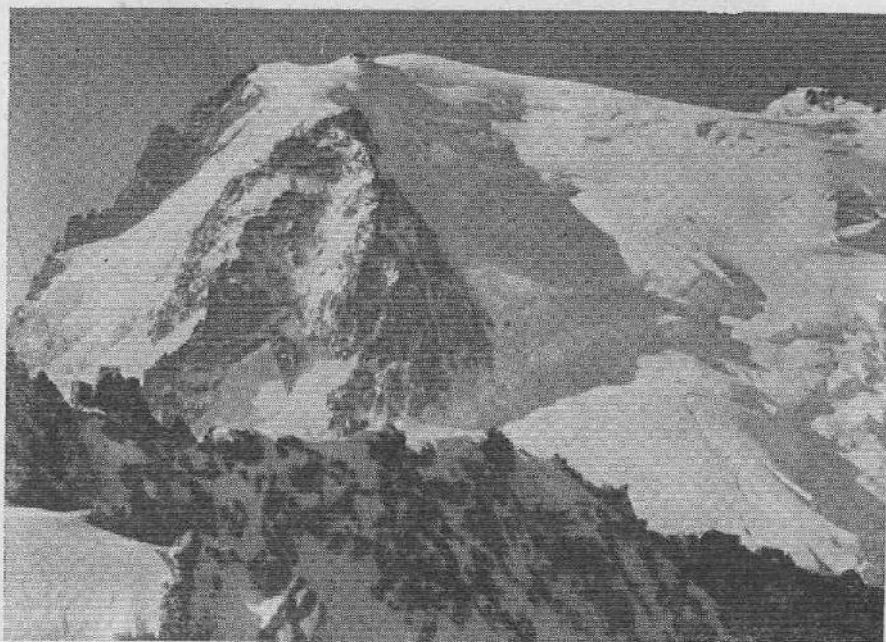
Po vsem, kar sem videl in doživel z odpravo, lahko mirne vesti zapišem: Slovensko planinstvo in alpinizem še nikoli doslej nista razpolagala s tako tehnično in zlasti moralno popolno alpinistično ekipo, kot jo imamo sedaj! (Upoštevati pa je še treba, da so mnogi izvrstni alpinisti še ostali doma; če bi bilo treba in če bi bila sredstva, bi odpravo brez skrbi za njeno alpinistično raven verjetno lahko podvojili!) Naši alpinisti so po strmem vzponu, ki ga je storil slovenski — in po njem jugoslovanski — sistematično gojeni alpinizem v teh povojnih letih, ko se je alpinistična misel ob splošni pozornosti in podpori planinske organizacije in drugih merodajnih družbenih činiteljev neverjetno razmahnila, dosegli evropsko stopnjo; postali so enakovredni najsposobnejšim tujcem in so sami nesporno sposobni ne samo za najtežje vzpone v Alpah, temveč bi jim lahko zaupali tudi že težje naloge.

Na vsak način: več, kot je bilo storjenega, nam je bilo odrečeno! Če bi imeli toliko lepega vremena, kot smo imeli dobre volje, trdnih sklepov in resnih namer, za katere je bila odprava nedvomno sposobna in primerno pripravljena, bi bilo to poročilo seveda obsežnejše in drznejše. Toda tudi to, kar je, je vsekakor prav dober in vzpodbuden prvi korak! Vsaj to smo dognali: za nadaljnje korake smo zmožni in smo nanje pripravljeni!

»Taki smo, da bi lahko hudiča pretrgali,« bi rekel Čopov Joža!

Seznam izvršenih vzponov

- I. 1. avg.: pristanek do Refuge d'Argentière (2771 m);
2. avg.: vzpon na Col des Cristaux (3601 m), sestop preko Glacier de Talèfre in Mer de Glace na Montanvers in v Chamonix. Tura predstavlja v glavnem hojo po strmih snežiščih in le deloma po skalah. Tura je imela namen, spoznati Chamoniške gore in pokrajino vzhodno Mt. Blanca.
Udeleženci: M. Potočnik, A. Župančič, D. Dolar, M. Šara, I. Levstek, V. Vavken in M. Kilar.
- II. 1. avg.: Dostop do Refuge du Requin (2516 m) preko ledenika;
2. avg.: Glacier du Géant, dostop na Aiguille du Géant (4013 m). Značilnost ture: hoja po ledeniku in plezanje v III. težavnostni stopnji enega najbolj markantnih vrhov te gorske skupine.
Udeleženci: Krušič, Šilar, Perko, Herlec.
- III. 1. avg.: pristanek preko Mer de Glace in Glacier du Géant na Col de la Fourche (3680 m);
2. avg.: prečanje grebena Aiguille du Diable od Col du Diable (3951 m) do Mont Blanc du Tacul (4248 m). Tura predstavlja tako imenovani »grande course« v snegu, ledu in skalah IV. tež. stopnje z dvema mestoma V. tež. stopnje. Med vsemi izvršenimi vzponi jo štejejo za najtežjo izrazito centralno-alpsko turo.
Udeleženci: C. Debelak in R. Kočever.
- IV. 4. avg.: dostop do Refuge du Couvercle (2687 m);
5. avg.: direktna smer preko vzhodne stene Aig. du Moine (3412 m). Tura predstavlja plezanje v kopni skali V. tež. stopnje. Je od vseh izvršenih tur tehnično najtežja, vendar nima visokogorskega značaja.
Udeleženci: Šara, Dolar.
- V. 4. avg.: dostop do Refuge du Couvercle (2687 m);
5. avg.: vzpon na vzhodni vrh Les Droites (4000 m). Tura poteka po strmih snežiščih in skalah III. tež. stopnje.
Udeleženci: Krušič in Šilar.
- VI. 4. avg.: dostop do Refuge du Couvercle (2687 m);
6. avg.: pristanek po Couloire Whymper na Aiguille Verte in sestop preko grebena Moine (4121 m). Tura predstavlja »grande course« v normalnih razmerah III. tež. stopnje. Je izredno dolga in zavoljo velike množine snega in ledu je bil zlasti sestop mnogo težji kot v normalnih razmerah.
Udeleženci: Krušič, Potočnik, Šilar in Župančič.
- VII. 5. avg.: dostop z vzpenjačo do Hotel du Plan de l'Aiguille (2202 m);
6. avg.: grebensko prečanje Grépona (3482 m). Tura je eden najlepših in najzanimivejših plezalnih vzponov v Chamoniških gorah IV. tež. stopnje.
Udeleženci: Debelak, Kočever, Kilar, Vavken, Herlec in Perko.
- VIII. 11. avg.: vzhodni greben Aiguille de l'M (2844 m). Kratko plezanje IV. in V. tež. stopnje.
Udeleženci: Debelak in Herlec.
- IX. 13. avg.: vzpon do kočice (vzpenjača, železnica in peš), Refuge de l'Aiguille du Goûter (3817 m);
15. avg.: vzpon na Mont Blanc (4807 m) po grebenu. Tura je bila izvršena v skrajno neugodnem vremenu, v viharju, megli in svežem snegu, kar je znatno povečalo težave sicer lahkega vzpona.
Udeleženci: Potočnik, Župančič, Herlec, Levstek, Šara, Kilar in Vavken.

Mont Blanc du Tacul

Foto Rado Kočevar

Rado Kočevar:

MONT BLANC DU TACUL (4248 m)

Prečnjce Arête du Diable

vgusta 1954 sem tretjič obiskal Montblanško gorsko skupino. Tokrat sem doživel dvojce lepih plezanj v granitnih in ledenih strminah teh gora, ki jih nudita klasično plezanje Grépona in divje razsekani greben Diabla.

Čeprav je Mont Blanc s severne strani še razmerno lahko dostopna gora, pa postavlja plezalcu z južne strani vrsto zapletenih problemov, kakor so Arête du Brouillard, Innominata, Peuterey, Sentinelle Rouge, Brenva, Maudit in Diabla. Omenjeni vzponi niso toliko težki kakor svojevrstni v plezalnih podvigih, kakršne bi zaman iskali drugod. Kje je še v Alpah taka izrazita kombinacija ledu in granita v tisočmetrski dolžini štiri tisoč metrov nad morjem?

V načrtu sem imel mogočni Arête du Peuterey, enega najbolj divjih grebenov v Alpah sploh. Mikal pa me je tudi Hudičev greben (Arête du Diable), v 4248 m visokem Mont Blanc du Tacul, posebno

Foto Rado Kočevar
Pod vrhom Mont Blanc du Tacula (zadaj Mont Blanc)

še, ker sem ga svoje čase ogledoval iz bivaka »fissa« na sedlu Col de la Fourche.

Hudičev greben se dviga nad ledenikom Géant. Iz njegove srede štrle v nebo sto metrov visoke granitne igle. Pet jih je. Preko njih drži smer na vrh. Tu so tudi najtežja mesta.

Več kakor 25 let so trajali poizkusi, preden je bil preplezan celotni greben. Na nekatere igle so posamezni alpinisti pristopili že prej. Prvi poizkus je bil izvršen 22. avgusta 1902. Takrat je Adolf Hess z vodnikom Laurentom Crouxom in Louisom Mussillonom priplezal na sedlo Col du Diable z vzhodne strani grebena¹. Povzpeli so se po strmem ozebniku na sedlo Col du Diable (3951 m). Obtičali pa so potem v škrbini med stolpoma Chaubert in Corn du Diable.

¹ Ludwig Steinauer: Der weisse Berg, str. 60.

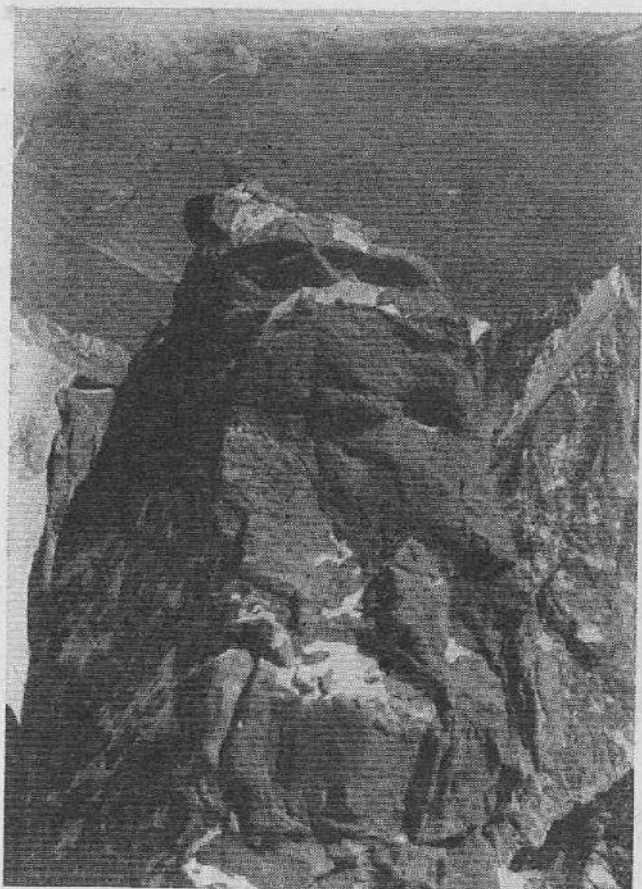

Foto Rado Kočevar

Stolp Chaubert z Mediane (Arête du Diable)

Takrat je vzkliknil vodnik Mussillon: »Hudičeve igle so res od hudiča!« Od takrat se tudi greben imenuje Hudičev greben, igle pa Hudičeve Igle. Potem so sestopili na južno stran ledenika Géant. Vodnik Croux je kasneje o tem vzponu izjavil, da je prav tako težaven kakor Aiguille Verte².

Zatem so se vrstili nadaljnji poizkusi od stolpa na stolp, toda pri tem so se plezalci vedno vrnili nazaj, ne da bi do vrha preplezali ves greben³.

Šele 1926. leta je vodnik Armand Charlet s klientom priplezal na najtežjo iglo Mediane. Tako so bila vrata odprta in čez dve leti so Armand Charlet, Georges Cachat, Miss Miriam O'Brien in L. R.

² Pri tem sta mišljena ozebnik Whymper in greben Moine.

³ La Montagne 1924/175 in 273 — Les Alpes 1926/107 in 255.

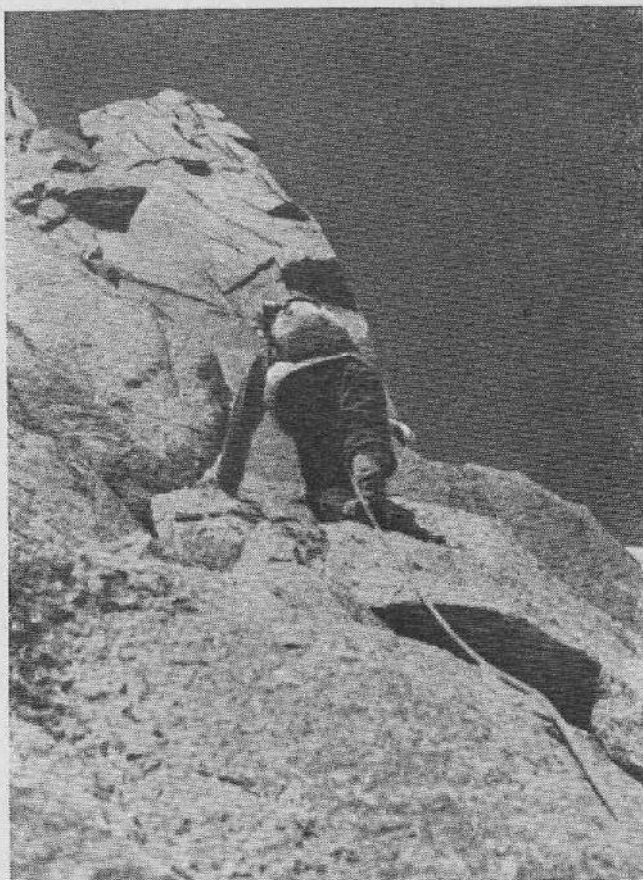

Foto Rado Kočevar

V plateh Mediane — najtežje Hudičeve igle (Arête du Diable)

Underhill⁴ opravili celotno prečnje od Col du Diabla do vrha Mont Blanc du Tacula. Do leta 1947 so ta vzpon ponovili šestnajstkrat, nato še večkrat, čeprav zaradi posebnih težav to ni tako obiskana tura kakor na primer Chamoniške Igle.

Mnogo je člankov v inozemskih revijah o tem vzponu. Znani švicarski alpinist in himalajec ing. André Roch je zapisal med drugim: »To je eden največičastnejših pristopov v Alpah, še posebej pa edinstven zaradi svojih Igel«.

Zgodaj zjutraj 2. avg. 1954 sva bila z Debeljakom že v steni. Globina proti ledeniku Géant se je vedno bolj večala. Mudila sva se v steni grebena, oborožena s cepini in derezami na nogah. Moja

⁴ Alpinisme 1929/75.

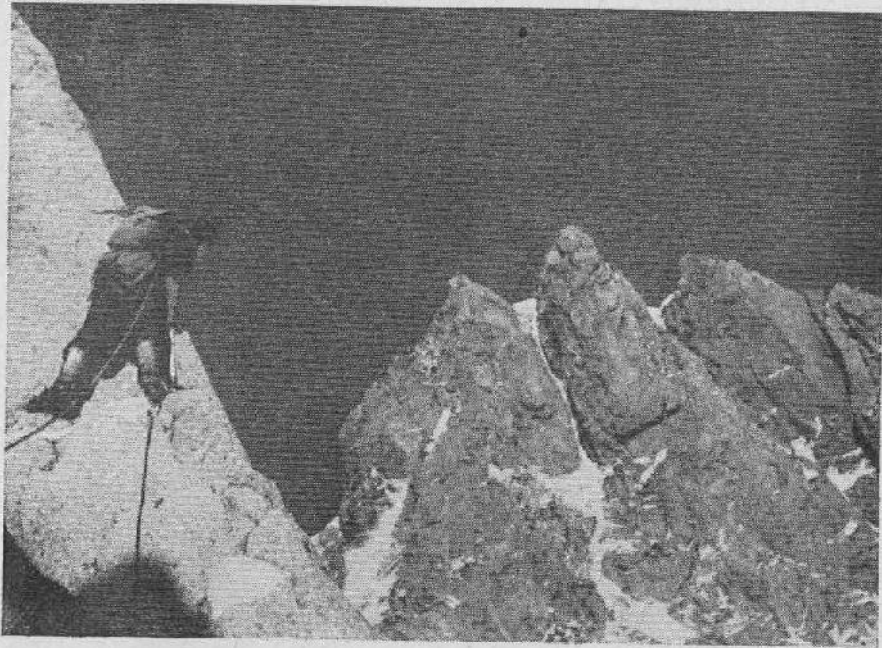

Foto Rado Kočevar
Vzpon na stolp Chaubert (Arête du Diable)

želja je postajala stvarnost. Bližala sva se grebenu, od katerega pa naju je ločila huda snežna strmina. Na nekaterih mestih se je posvetil led. Tu sva sekala stopinje. Šlo je sicer bolj počasi, zato pa sva bila varna, kajti dovolj je, če izgubiš le ravnotežje. Varovanje ob cepinu ni zanesljivo. Pred tremi leti se spominjam nesreče v Whymperjevem ozebniku v Aiguille Verte. Nekdo v navezi je zdrknil, tovariši so čuli samo krik, zatem so zdrknili vsi v prepad...

Še dobrih dvajset metrov nam je manjkalo do Hudičevega sedla. Pod menoj je stal Cic, privezan ob cepin, na dveh izsekanih stopinjah. Preko ramen je popuščal vrh. Sončni žarki z nasprotni strani so mi že slepili vid, a stena še ni popustila. Prav na rez sva morala izplezati, da sva si lahko oddahnila. Tik pred nama sta bila dva Avstrijca, ki sta odšla iz bivaka že ob treh zjutraj. Odjuženi sneg pod škrbino Chaubert ju je prisilil k previdnemu plezanju. Napredovala sta počasi, samo za lučaj od naju. Tam na nasprotni strani v grebenu Maudita (4465 m) so se tudi počasi premikali trije Francozi. Skupaj smo prespali noč v »bivaku fissu« na sedlu Col dela Fourche. Prijeten večer sva doživela z njimi. Prišli so zvečer v bivak po najinih stopinjah. Samo pet ur smo bili skupaj. Zjutraj smo se ločili, ostal nam je le skupen cilj, poti pa se nam ne bodo križale verjetno nikdar več.

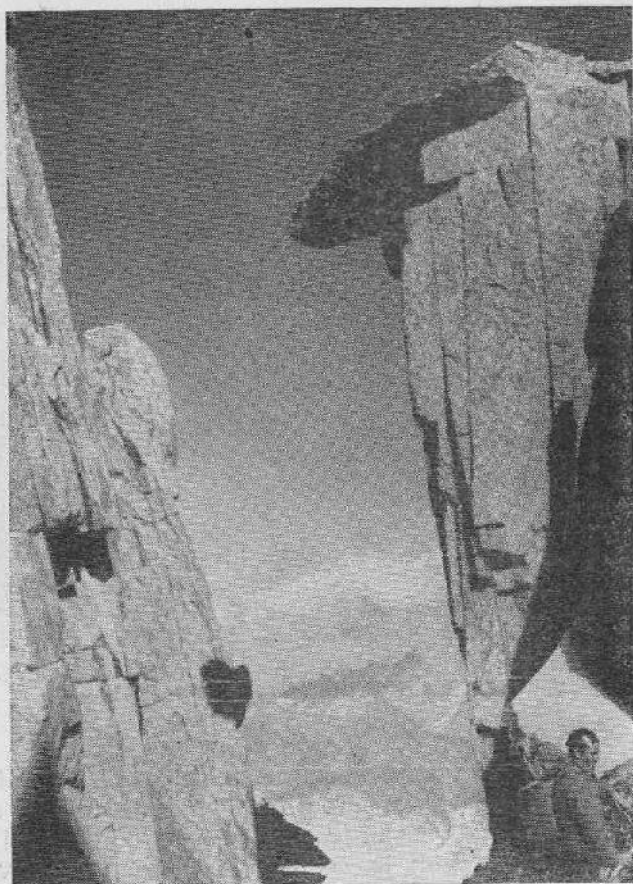

Foto Rado Kočevar

Škrbina Carmen — levo Mediane, desno strep Carmen

Od Col du Diabla do škrbine Chaubert je šestdeset metrov višinske razlike. Skala je bila zaradi novega snega precej zasnežena, morala sva čistiti stopinje, kar je bilo zamudno delo. Škrbina Chaubert med rogličem »Corn du Diable« in stolpom Chaubert je ostra. Pogledala sva gor in skoraj bi naju zadela kap. Granitna skala je bila videti povsod monolitna in navpična. Končno sva se le odločila za težavno plezanje. Vendar pa plezanje le ni bilo tako brezupno, kot je kazalo. V granitu je vedno tako, ko pa primeš skalo, je pa vse v redu. Čez pol ure sva že stala na prvi Hudičevi Igli. Sledil je spust po vrvi na senčno stran stolpa Chaubert. Na polici, kjer sva pristala, sva zabredla v pršič skoraj do pasu. Postalo je nenavadno mrz in na čevljih se je pričel nabirati požled. Čudne so te gore. Na enem vzponu doživiš tu toliko sprememb, kolikor vse leto pri nas, pa še vedno moraš biti pripravljen na najhujše.

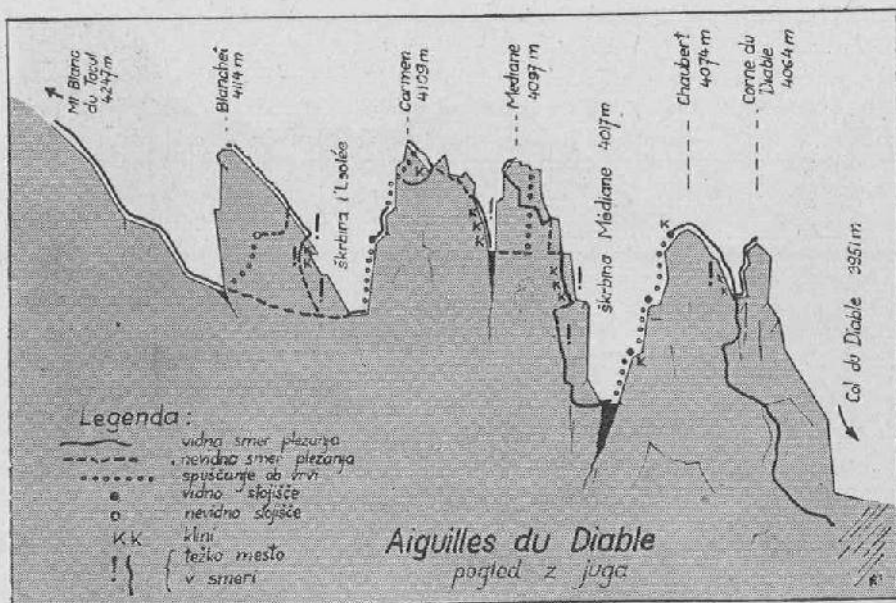

Ledenik Mer de Glace

Foto Rado Kočevar

Pointe Mediane (4097 m) je najtežja Hudičeva Igla. Že s stolpa Chaubert sva se zdrznila ob pogledu na nasproti stoječo iglo. Popolnoma gladke in navpične plati držijo na ta drzni stolp v grebenu. Iz alpinistične prakse sva že vedela, da so skale od daleč vse drugačne videti kakor od blizu. In res, iz škrbine je držala pripravna lašta na prelepo stojišče, ki so ga menda napravili sami arhitekti. Zdi se, da se je tukaj odkrušil velik granitni blok. Težave stolpa Mediane niso v počeh, kot bi človek sodil o plezalnih mestih v granitu. Gladka plošča z naklonom 90 stopinj z malimi oprimki, to je delikatesa Mediane. Tu sem plezal kot drugi, na ramenih pa sem nosil dva nahrbtnika. V začetku je še nekako šlo. S tovorom je bilo treba prečiti desno. Še ko sem stal na varovališču in opazoval Cicove podplate, sem dvomil, da bom kot »nosač« izplezal to mesto. V višini 2000 m bi morda še šlo, toda tukaj, 4000 m nad morjem, je bilo to zaradi redkega zraka prevelik napor. Ko sem naposled breme obesil na skalo, sem se menda počutil kot veslač na rimski galeji, ko so mu sneli suženjske verige.

Po eni uri napetega plezanja sva sedela na ravni ploščadi pod vrhom. Za nama je bilo najtežje mesto. V telesu sva začela čutiti napor. Že šest ur je trajalo plezanje. Napetemu plezanju v stolp je vedno sledilo tudi napeto spuščanje s stolpa v škrbino, kar je bilo v nekaterih ozirih še bolj mučno. Tisto, kar sva držala z roko, sva

vedela, da je odvisno od najinega znanja in moči. Predati se pa vrvi in klinu, je pa vse prej kot prijetno in samo še čakaš, kdaj se bo klin izruval. Hudičeve igle niso tako težavne v detajlih, njih posebnost je po mojem mnenju stalna napetost, posebno pa še, ko plezaš s stolpa na stolp.

Za ploščadjo je kratek kamin, za njim pa udobna terasa. Skozi vrh Mediane je vsekan majhen predor. Na drugi strani je že visela zanka okoli skalnatega roglja. Sledil je spust po zraku, 36 metrov. Ko je zapihal veter, naju je premetavalo, toda bila sva brez moči. Le s strahom sva opazovala 500 metrov pod nama razpoke ledenika Géant. Če bi bila vrv prekratka le za en meter, bi morala splezati po vrvi nazaj na stolp in po isti smeri kakor navzgor, bi morala splezati tudi nazaj v bivač. Čic je že prej zabil varovalni klin na škrbini. Vrsta je bila na meni, da priplezam na iglo Carmen (4109 m). Že iz škrbine sem opazil dva klina, poleg teh pa sem še sam zabil tri kline. Ta stran je bila senčna in zato skale posute s pršičem. Po težavnosti bi prisodil temu mestu V. težavnostno stopnjo. Če se pa ne bi dalo zabiti klinov, pa bi bilo to eno najbolj tveganih težavnih mest.

Ura je bila šest zvečer. Dvanajst ur plezanja je bilo za nama. Mučila naju je žeja, čeprav sva na stolpu Mediane skuhala čaj in pojedla nekaj Gavrilovičeve salame z medom. Bila sva potrebna počitka, vendar ne tega, na ozki polički, v osrčju snežnih pobočij teh fantastičnih štiritisočakov. Želela sva si tople koče in mehke postelje, toda te želje so bile še daleč.

Najprej sva morala stopiti še na vrh 4248 m visokega Mont Blanc du Tacul. Blizu je bil vrh, a nikoli še tako daleč kot takrat, sita sva bila že vsega.

V doline pod gorami je legal mrak. Vrh Mont Blanca levo od naju je žarel v zahajajočem soncu. Zelene jase in našega taborišča, 3000 metrov niže v Chamoniški dolini ni bilo več mogoče razločiti. Sestopala sva na sedlo Col du Midi. Tema je bila. Za pasom so nama še žvenketali klini, ko sva stopila v kočo Laboratoire (3607 m). Naročila sva liter kuhanega, toda skleda s kadečim se vinom naju je čakala do prihodnjega dne. Utrujenost je premagala privlačnost kuhanega nektarja.

Naslednjega dne se nama ni mudilo. Šele ob enajstih sva se poslovila od prijaznega oskrbnika. Vračala sva se preko ledenika Géant in Mer de Glace v dolino.

Ciril Debeljak:

GRÉPON

ondola se je premaknila, odlepila od svojega betonskega sidrišča in se lahko gugajoč dvignila kvišku. Skoraj neslišno so drsela kolcesca po jekleni vrvi žičnice, ki je nosila v bleščeči gondoli babilon govoric, značajev in namenov. Daleč spodaj je ostala postaja, venec limuzin okrog nje in človeški vrvež. Na vmesnem stebri se gondola s svojo živo vsebino neprijetno zaguglje in marsikdo s strahom potiplje svoja prebavila. Kljub tem mornarskim vajam smo srečno prestali še tri stebre in izstopili na Col de la Plan pod mogočno severno steno Aiguille du Midi. Ne bo dolgo, ko bo od tu peljala žičnica prav na vrh in bo tako gost chamoniških kopališč in barov v enem samem zračnem »pohodu« pristal v večnih snegovih montblanškega soseda.

Od žičnice smo sestopili do bajte z nevrednim imenom »Hotel de Plan«. Skupno ležišče, kjer bi naj stegnili svoja trudna telesa k zaslužnemu počitku, je podobno hlevu srednje kmečke hiše. Betonski zidovi in tla (z žlebom seveda), majhno, zamreženo okence in polica iz desk z eno odejo, miza in klop predstavljajo ves inventar skupnega ležišča. Prostor se od starega planšarskega lastništva ni dosti spremenil, le živina je druga. Edino, kar je tu hotelsko, je cena: 250 frankov za vse zgoraj naštetu.

V hladnem, nikdar od sonca blagoslovljenem prostoru smo navlekli nase vso opremo in začeli s kuho. Jedilni list je bil pester, saj je kahal vsak svoje in po svoje. Pri takih kuharijah sem počasi spoznaval, da se tudi že ta umetnost upravičeno deli v stopnje in končuje pri ekstremu, to je pri onem, ki s prazno zalogo in mrzlim kahalnikom zleze sit kot »batina« na pograd. Perko je zaigral še zadnji direndaj in zagnila nas je jasna montblanška noč.

S trdimi prsti smo navsezgodaj nadražili kuhalnike, skuhali zajtrk in zapustili mrzli hlevček. Nič dobrega obetajoče megle so ovijale Mont Blanc in stolpe Chamoniških Igel. Preko gruščja in ledeniških grobelj smo dosegli ledenik Blatière in zmrznjen srenec strmega kuloarja, ki se je končal v grebenu med Gréponom in Blatièrom. Pod ledeniški odlomi na sredini kuloarja smo prestopili na desno v skale in izplezali na Ramo, kjer se cepijo poti do vstopov; levo v Grépon in desno v steber Blatièrea. Navezali smo dereze in nadaljevali v levo do snežnega jezika pod strmo grapo Grépona. Pravkar sta vstopili dve francoski navezi v skalo in izginili za naloženimi bloki v grapo. Nas je bilo šest, torej za tri naveze, daleč spodaj ob vstopu v kuloar so prihajale še nove. Ni čudno, saj šteje prečnejše Grépona med najlepše granitne plezarije v tej skupini. Sreča, da je skala trdna, ker bi sicer malokdo izstopil s celimi kostmi in zdravo kožo. Z Radom sva začela prva in že po dveh dolžinah prehitela prvo, kmalu nato pa še drugo francosko navezo, ki je v sicer lahkem svetu zašla v mokre plošče desno od smeri. Bili so z vodnikom. Nekaj dolžin smo plezali tako drug za drugim do ledenega kuloarja, navezali dereze in v hitrem tempu med padajočim kamenjem in kosi ledu, ki so brneli mimo, dosegli desno mejno steno.

Levo od nas je tičala v strmih ploščah neka nemška naveza. Prvi se je krepko zaplezal in ostal brez klinov v zagati, od koder ni mogel naprej, še manj pa nazaj. Končno je skesano prosil za pomoč Perka, ki je bil v kuloarju desno od njega. S precejšnjo težavo ga je spravil na sneg in varoval oba do zmrznjenih blokov na desni. Ni čudno, da so nesreče v teh stenah tako pogoste, če plezajo v smereh IV. stopnje planinci od očakov do otročaja na pomožni vrvi, brez klinov in derez, celo brez nahrbtnikov s hrano in obleko. Dobre pol ure smo zamudili s samaritanskim delom. Z Radom sva bila ta čas zaradi krušljivosti stene primorana k počitku za luskami pod vrhnjo steno. Kmalu je prilezel Marjan s Kekom, za njim Mitja in Vavken in končno Nemca, ki se jima je poznalo, da sta v Gréponih pričakovala precej lažje plezanje. In vendar je ta vstop med najlažjimi detajli v steni.

S počivališča je plezal Rado v zasneženi zapadni bok Grépona in varoval pod prvim težjim mestom v steni. To je kratka, počena plošča z dobrimi oprimki, ki nam kakor vsi granitni detajli v odprtih stenah, ni delala nobenih težav. Sredi dolžine mi zabinglja pred očmi pomožna vrstica neznanega dobrotnika, ki mi je stoje na grebenu živo dopovedoval z rokami, naj se je poslužim. Majavi postavi na vrhu in zgledani vrvi nisem preveč zaupal. Povrh tega bi bil poteg z vrha ob tako lepi skali pregrešno dejanje. Ko sem odkimal, je užaljena oseba izginila za robom in me ob koncu dolžine obsula s kopico francoskih stavkov. V odgovor sem samo skomignil z rameni, ker več francoščine ne obvladam, in varoval Rada. Kmalu smo stali vsi na ploščadi v zapadnem grebenu in stegovali otrdele ude na prijetnem soncu. Francosko govoreči mož, ki je bil sicer Nemeč, nam je končno v svojem jeziku dopovedal, da pleza v navezi onih dveh

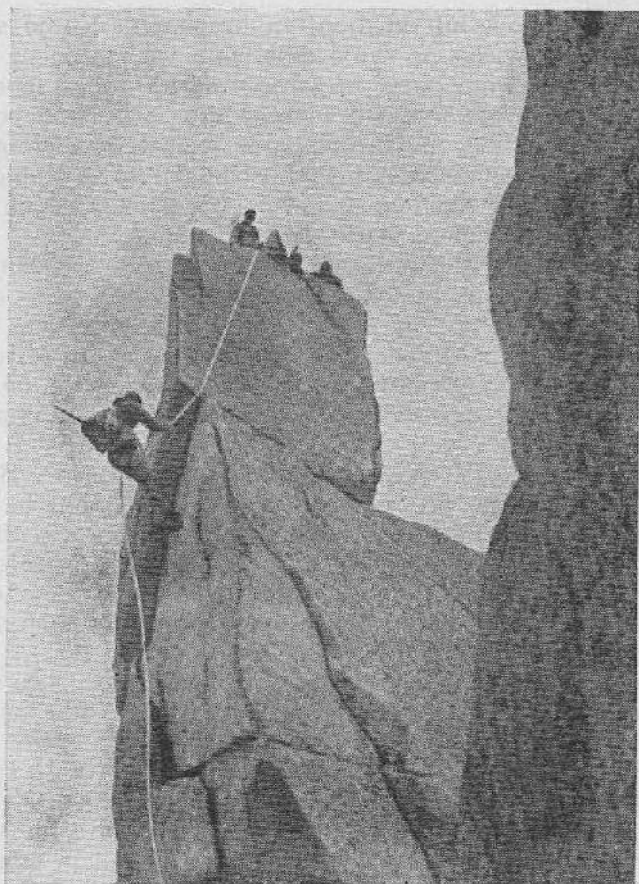

Foto Rado Kočevar
Spust s stolpa »Veliki Hudič« v Gréponu

pod nami in sedaj čaka, da gredo od tu skupaj naprej. Zopet ena od nikdar razvozlanih zagonetk, ki smo jih srečavali v teh stenah na vsakem koraku. Zvedeli smo tudi, da sta pred nami še dve navezi.

Globoko spodaj leži ledenik kot ogromna mrtva kača s temnimi progami in blestečimi luskinami, ki poteguje svoj rep z večnih snegov Tourronta in strmih južnih vesin Mont Blanca. Glava, črna in pod-suta v grušč, leži mrtva in mrzla med viharniki in rušjem pod zidovi Druja. Daleč zadaj spi zavit v meglo Grandes Jorasses svoj zimski sen. Letos samuje. Le vihar in sneg mu delata družbo, le plaz si upa čez belo severno steno.

Koliko se govori o vsebini, vrednotah in pravih poteh v alpinizmu! Ali ni to vse zaman? Vsaka pot je prava, vsakdo bo šel po tisti, ki je prava zanj, čeprav drugemu nerazumljiva. Saj je vendar prav tu in morda samo tu v vsem športnem udejstvovanju sto neenakih poti

za sto različnih človeških mišljenj in hrepenenj. Ko je stena pod nami in gledamo zviška na svoje delo, smo vsi pri enem. Uživamo in smo veseli nad samim seboj in goro, ki daruje toliko lepega.

Zatopljeni v svoje misli in lepote okrog nas, smo pozabili na vreme. Potuhnjeno kot zna le megla, je lezla temna gmota z vseh škrbin in grebenov Chamoniških Igel, ovijala stolp za stolpom v svoj mokri plašč in lizala snegove in led do pod sten. Grépon s svojim lepim in tudi težjim delom je stal še pred nami.

Pobrala sva vrvi in plezala po polici in kratki razčlenjeni steni pod Mummery-evo poč. Rado je prevzel varovanje in se oborožil z aparatom. V tegu vrvi sem prečil v desno in v težkem prestopu, stoje na zabitem klinu, dosegel poč. Kot vse v granitu je tudi ta posebnost zase. Ozka, z gladkimi robovi in hudo naklonino. V takih detajlih se pleza brez pravil in plezalne tehnike. Kakor kdo ve in zna.

Francoska ocena IV. in V., kot sem jih srečal tu in v Hudičevem grebenu Mont Blanca, gre mimo vseh strmin, globin in moralnih obremenitev v plezanju. Pozna samo tehnične zahteve tistih metrov, ki jih plezalec pleza, ne glede na višino, sneg in varovanje. V oceni granitnih plezarij smo bili edini. Poči so cenjene za naš okus in znanje prenizko, strmi, prosti detajli ali tehnične dolžine pa občutno previsoko.

Poč Mummery, ki sem jo takrat plezal kot svojo prvo v granitu, mi je dala polne roke dela in krepko sapo. Nič bolje se ni godilo ostalim. Nad počjo se dviga strma, zgoraj zaprta stena v gladek masiv Velikega Žandarja (Grand Gendarme) na levi. Nekaj metrov sem plezal naravnost navzgor do previsnega zgornjega dela in tam zavil v zanimiv, za obilne ljudi skoraj preozek preduh »Topovsko luknjo« in se z vsemi, v alpinistiki prepovedanimi pripomočki privlekel zopet na beli dan, v par potegih in porivih z vzhoda na zahod. Ko je prelezel Rado do luknje, se mi je zazdelo, ko bi tiščal granato v puškino cev. Vsi svetniki so slišali svoja imena, preden je ves oguljen in opraskan stal pri meni. Za njim je prirobantil Marjan, ki se mu ni dosti bolje godilo. Še nekaj takih, pa bo v tej luknji dovolj prostora za bodoče ponavljavce. Po eni dolžini lažjega plezanja sva dosegla zopet eno od znanih mest v Gréponu, Kozje hrbitišče. Ni poč, ne steber, ampak vsakega pol. V gladko in strmo steno postavljen stebriček, ki na svoji levi tvori gladko, navzven odprto poč, brez oprimkov. Raz stebrička je rahlo nagrban in v sredi napet, od koder je tudi dobilo teh deset metrov svoje čudno imc. Zajahal sem torej kozlička po vseh pravilih, stiskal bedra in preprijemal z rokami, kot bi plezal doma na češnjo. S težko sapo sem dosegel ploščo nad hrbitiščem, kjer sva z Radom počakala še obe navezi, nato pa izplezala na vrh prvega stolpa v Gréponu. Ena od navez, ki so plezale pred nami, je pravkar dosegla vrh, druga je pa počivala pod nami na »Kolesarski stezi«.

Od tu se Grépon prvič pokaže v vsej svoji veličini in divjosti. Ozki in strmi stolpi, ki padajo v težki 800 metrov visoki steni nad ledenik Mer de Glace na levo in razbiti kulouar Blatiéra na desno, so tako impozantni, da jim priznanje najlepše smeri v skupini Mont Blanca opravičeno pripada. S stolpa je treba zopet navzdol do »Poštnega nabiralnika«. Spust je precej kompliciran, ker je stolp previsen in nagnjen proti desni. Varovani smo se spuščali v škrbino in po kratki prečki v desno dosegli »Poštni nabiralnik«. To je malo stojišče v strmi steni, ki je precej podobno tistemu na koncu Herletove prečke v severni steni Ojstrice. Preko kratkega hrpta smo dosegli znamenito »Kolesarsko stezo« nad vzhodno steno Grépona. Ime je dobila po široki in ravni polici, ki reže steno pod vrhom v dolžini 60 metrov.

Druga naveza pred nami je pravkar brez uspeha naskakovala glavni vrh. Bila sta Angleža, mlada, v plezanju precej revna fanta in sta zato par metrov pod izstopom ene od počí odpovedala. V najtežjem, zabit v počí, je prvi bral opis in šele tu, tik pod vrhom opazil, da ni v smeri. Občudoval sem ga, ko je lezel po počí nazaj in končno po počí Cet (Fissure Z) dosegel vrh.

Nam se ni mudilo. Vedeli smo, da izplezamo do večera in tudi vreme se ni dosti spremenilo od jutra. Počakali smo, da so naveze pred nami izginile z vrha in nadaljevali s plezanjem. Poč Z, ki reže steber od terase do vrha, je precej težka in zelo podobna »Kozjemu hrbitišču«, le da je zgoraj bolj odprta in že skoraj previsna. Oprimki so tu, kot povsod v granitu, trdni, a redki, tako da je včasih med enim in drugim nekaj težkih in gladkih metrov.

Drug za drugim so pokazali svoje kuštrave glave iz počí in se zavihteli s strmega na ravno, prav pod noge en meter visoki Madoni na vrhu. Težak bronast kip je talisman chamoniških vodnikov, ki ga ob vsakem prečenju počastijo s poljubom. Mnogo bi vedel povedati ta kipec o ljudeh, ki so počivali ob njem, o viharjih, ki jim lahko samo on kljubuje, trdno pribit v črno granitno skalo.

Ravno za vse je bilo dovolj prostora na vrhu. Na dan so prišle dobrote: med, sladkor in rozine. Na kruh v takih plezarijah malokdo pomisli, celo Rado, ki pobere vse, kar ni pribitega, je postal na teh vrhovih sladkosneden. Kako tudi ne? Vsaka smer ali hoja tu, čeprav je krajša in lažja, terja odločno več kot vsaka plezarija v naših stenah.

Zadnja od navez, ki je plezala pred nami, je pravkar izginjala po stolpu v globino. Za spust si je izposodila kar Marijin kipec, ki je ovenčan z debelo kito pomožnih vrvic, od starih konopljenk do belega perlona. Ko so šle skromne zaloge hrane h koncu, so se razvezali jeziki in načela ena od nikdar končanih debat o ekstremizmu, o pravem in nepravem. Šest ljudi in šest mišljenj, ki najbrž nikoli ne bodo združena v pravilo. Kot vedno je debato prekinjala ura in naveze, ki so druga za drugo lezle gor in dol po stebrih Grépona. Bil je že skrajni čas, da jo popihamo in damo prostora ostalim. Skozi zanke na kipecu smo potegnili dvojno vrv in začeli s spuščanja-

njem. Drug za drugim so izginjali v globino. Kot zadnji sem se poslovil od prijetnega prostorčka, molčeče Madone in sonca ter zaplaval ob ploščah v hladno senco vzhodne stene. Po tridesetih metrih sem pristal na zračni polički in napenjal vrvi, ki se niso premaknile nikamor. Moral je še Rado na pomoč, da sva jih srečno potegnili k sebi. Sedaj je šlo hitreje navzdol po kaminih in gladkih ploščah do previsnega odstavka, kjer se je vse skupaj zataknilo v ozki škrbini pod spustom. Angleža, ki sta plezala pred nami, sta zgrešila spust in obtičala v ledenem žlebu, dobro dolžino pod smerjo. Že drugič danes smo začeli z reševanjem, to pot Mitja in Vavken, ki sta plezala prva. Dobro uro je trajalo, preden sta spravila Angleža, ki sta bila izmučena do kraja, zopet nazaj do škrbine in preko strmega odstavka v lažji svet. Medtem sva dremala z Radom na ploščah, Keko in Marjan sta pa prav nerodno čepela na ozki, zasneženi polički nad škrbino.

Zdajci prilomasti mimo naju vodnik, se ustavi nad steno in z vrvjo ob nogah opazuje početje naših spodaj. Zanimalo me je, kdo je za njim, da v takem drncu sestopa preko težkih mest kot prvi. Začuden sem zagledal dvajset metrov višje v kaminu ubovega klienta, ki se je ves molker in tresoč se dajal s težko skalno. Res, čuden vodnik, ki se za svojega reveža sploh ne zmeni. Sicer pa ima denar v žepu in ga trenutno mika samo še to, da čimprej prižene svojo žrtev pod steno in v Chamonixu najde drugo za naslednji dan. Ob takem početju se človek ne sme čuditi polnim pokopališčem v dolini. Ko je klient prilezel do nas, je vodnik brez besed, kaj šele vprašanja pograbil našo vrv za spust in izginil čez steno. Drugi je ves preplašen počasi zlezel za njim. Šlo je v blaznem tempu dalje preko Kekove glave in Marjanovih nog, po vrvi naše prve naveze in že je izginil slavni vodnik kot gorski duh za robom. Radoveden sem, kaj bo imel mladi Francoz od tega vzpona. Verjetno je bil to njegov prvi in ob prestanem strahu tudi zadnji vzpon v teh hribih.

Ko sta bila Angleža na varnem, se je cela kolona počasi pomaknila po razbitem vzhodnem grebenu na sneg. Vodnik je že daleč pod nami gazil snežišče in izginil v kuloarju.

Pod grebenom smo posedli in opazovali naveze, ki so se spuščale z vrha. Naša tura je bila pri kraju. Ni bila težka, a zato ena najlepših, kar sem jih kdaj plezal. Žal smo ugotavljali, da bo z današnjim plezanjem tudi lepega vremena konec. Megle so tiščale z vrhov v doline, Mont Blanc je bil že v objemu snežnih viharjev.

Po ledeniku in prodih pod njim smo dosegli Col de la Plan, o mraku in prvih deževnih kapljah pa Chamonix.

1. kongres planincev Jugoslavije BO OD 17. DO 19. DECEMBRA T. L.
V ZAGREBU. TO BO DOSLEJ NAJVEČJA PLANINSKA MANIFESTACIJA, KI SE
JE BODO UDELEŽILI ZASTOPNIKI VSEH PLANINSKIH DRUŠTEV JUGOSLAVIJE.

AIGUILLE VERTE (4121 m)

es nekaj posebnega in skrivnostno vznemirljivega so te vedre poletne noči v švicarskih in francoskih Centralnih Alpah! Med prvo in drugo uro ponoči — včasih celo že prej — zažive po visokogorskih dolinah in ledenikih okrog planinskih zavetišč drobne lučke. Še dremotne omahujejo po grobljah in snežiščih in mežikajo s svojimi rdečimi očesci vse više in više v strmino, podobne — kakor si pač razpoložen — čarovniškimi veščam ali pa plesu kresnic v topli junijski noči. Šele prvi jutranji svit jih utrne in pogasi že visoko nekje ob globokih obrobnih ledenih špranjah pod strmimi ozebnički ali pa ob vstopu v granitne stene. Tak je pač nenapisani zakon ledenih Alp in taka je že starodavna navada: kdor se podaja v te goré, mora zgodaj vstajati in zelo zgodaj hoditi na pot. Ponoči in v zgodnjih jutranjih urah Alpe počivajo. Čim pa se sonce povzpne više in se s toplimi žarki upre v prisojne strmine, se te gore prebude in oživijo: najprej začno z omehčanih ledenih in snežnih vesin posamezni čez noč priklenjeni kamenčki in kamni, tenko in drobno, kakor da godec preizkuša svoje strune za uverturo. Potem je teh godcev in strun vedno več, dokler se v opoldanski pripeki vse ne zlije v mogočno simfonijo razkrajanja: grmenja plazov, sikanja padajočih kamnov, brnenja granitnih bolvanov, hrumenja preutrujenih serakov, curljanja drobnih studenčkov po skalah in šumenja ter bučanja ledeniških potokov. Zategadelj je eno glavnih pravil v teh gorah: čimbolj zgodaj na pot in še dopoldne iz strmin, ki so izpostavljene padajočemu kamenju.

Tako smo se tudi mi tisto kristalno jasno noč med 5. in 6. avgustom že ob zgodnji uri še kar nekam naglo pa vendarle že precej med zadnjimi uvrstili v procesijo številnih lučk, ki so bile že v dolgi vrsti razpotegnjene vse od kočice Couvercle navzgor po snežiščih pod prepadnimi stenami Aiguille du Moine in Aiguille Verte. Z druge strani, čez Chamoniške Igle, nam je z vrha Aiguille du Midi mežikala zakasneli zvezdi večernici podobna razsvetljava nove postaje za žičnico, ki jo tu grade v višini nad 3800 m. Od kočice Requin so v daljavi čez valove in obale Ledenege morja (Mer de Glace) migetale v strmine lednikov pod Mt. Blancem lučke nam podobnih ponočnjakov. Spet druge so rezale temo zvezdne noči čez Glacier de Talèfre mimo ledeniškega rta, ki ga obdelujejo svizci (Le Jardin) proti Aiguille de Triollet. Tam sva z Andrejem sredi včerajšnje sončne pripeke ob pokanju in grmenju podirajočih se serakov vrgla puške v koruzo in jih zamenjala za nekaj uric sladkega dremanja na granitni plošči ob zgovornem studenčku sredi ledenikov. Saj v gorah ni vse samo vrh!

To pot bo torej le šlo!

Predvčerajšnjim nas je v zadnjih strminah pod kočico premočila večerna ploha, ki je potem še vso noč bobnala po strehi in pločevini.

nastih žlebovih. Unesla se je šele proti osmi dopoldanski uri, ko je bilo za Aiguille Verte že mnogo prepozno, seveda pa tudi še vremensko nezanesljivo. To vreme nas je res prav pošteno postrašilo! K sreči pa se je čez dan temeljito sprevedrilo. Saj bi bilo pa tudi preveč grobo in prav nefrancosko, če bi morali tudi to pot praznih rok v dolino! Že pred 15 leti — leta 1939 — smo jo namreč oblegali: Čopov Joža, Tomiškov Stane, Bizjakov Miha in naš francoski prijatelj Jacques. Toda takrat nam jo je čez noč zapadel globok sneg in morali smo brez nje domov.

Preden smo tisto leto šli na pot, smo se oglasili pri našem prijatelju dr. Kugyju v Ovčji vasi. Med prvimi nasveti nam je s svojimi gotsko ošiljenimi črkami napisal v plezalno belčnico: »Aiguille Verte — traversée: couloir Whympfer — arête du Moine.« Dejal nam je, da je to ena največičastnejših klasičnih tur v Alpah sploh, »grande course par excellence«.* Kdo bi jo bil potemtako mogel pozabiti? Toda tudi brez tega je bilo treba počastiti spomin mojstra Kugyja!

Navezujemo se torej, potem ko smo se že dve uri dvigali po podnožnih snežiščih, ko rog zmrzlih pod obrobo špranjo. Širokoplečata Aiguille Verte se tu požene v skoraj tisočmetersko južno steno, široko in raztrgano obzidje granita, ledenih vesin in kuloarjev, med katerimi najbolj slovi znameniti »Couloir Whympfer«. To je zmrzla, snežna, deloma pa tudi trdo ledena strmina, ki v enem samem, v spodnji polovici stene nekoliko ovinkastem in s kratkim granitnim prestopom prekinjenem skoku seže iz dna na štiritisočmeterski greben. O strmini piše vodnik: 50° tudi do 55°, torej precej bolj strmo, kot je gornji del naše velike planiške skakalnice!

Pred nami v »rimai-u« (obrobni ledeniški špranji) je bilo vse živo in glasno. Še v zadnjem mraku ugašajoče noči so prve naveze naskočile globoko zijajočo ledeno špranjo, iz katere se je dvigala nekaka desetmeterska skoro navpična ledena stena. Tam ni bilo videti še nikogar, samo lučke in njih svetli švigajoči prameni so kakor duhovi omahovali čez težavni skok in po zgovornih komentarjih, ki jih je zgodnji jutranji veter prinašal z brega, si lahko uganil, da si med Romani, ki se lotevajo ncke zapreke. Ko so se že nad tem prvim skokom v krajših presledkih znova zvrščale pojemajoče lesčerbe v nadaljnji sprevod, smo krenili tudi mi.

Janko in Andrej sta v plazu še navezovala dereze, ko sva midva z Janezom že dohitela zadnje »rimai-jevce«, dve ali tri naveze. Nekaj časa sva čakala. Ko pa se je zadnja naveza, v kateri je dala največ opravka mademoiselle z glasom, ki je postajal tem višji, čim bolj navpična je bila strmina in čim bolj je bila nategnjena vrv, le preveč motovilila, je Janez nekaj zagodrnjal in kar mimo te po ledenem skoku razporejene skupine zaoral ledeno ledino. Ko je mademoiselle še praskala po gladkem ledu nad skokom, sem bil kot drugi že na vrsti. Po stopnjah in oprimkih, ki so jih izdolbli že pridnejši vstajalci, sem bil v naših domačih, ostro kaljenih derezah kar

* Velika tura v pravem pomenu besede.

S pikami je označena gornja polovica grebena Moine — od zapadne strani (proti Dru-jem)

brž čez navpični ledeni skok. Vrh skoka je Janez brez mnogo pre-mišljanja zavil na levo v ko zrcalo gladko in ko rog trdo ledeno plaznico, globoko skoraj za celega moža. Oni drugi so prej sekali stopinje bolj na desni, po rebrastem robu, tam pa so zastavljali pot še oni trije. Ker smo bili hitrejši, smo jih — medtem sva bila tudi že Janko in Andrej v »rimai-u« — po tem ovinku prehiteli. Naravnost užitek je bil, kako so dereze s prvimi vodoravnimi zobmi pri-jemale v led. Šlo je, kot gre po strmi lestvi od klina do klina, stopnja za stopnjo: močno suneš s konico čevlja v led in že stojiš ter se dvigneš, ne da bi moral sekati stopinje in z njimi tratiti čas in moč. Tako smo bili kar brž vrh plaznice. Ne bi bil rad v njej, kadar oživi in se po njenem toboganu dričajo granitni bloki!

Zdaj se je že zdaniilo k čudovito jasnemu in svežemu dnevu. Morali smo prečkati po snežni vesini nekoliko v desno in se pri tem dvigati do ozkega ledenega žleba med dvema granitnima rebroma. Vrh tega žleba, — to je že svojih 200 ali celo 300 metrov nad vstopom, — je treba na levo v skale in preko njih na višje ležeče snežne strmi-ne. Prav tu pa so se v žleb sam in v skale nad njim nagnetle vse nave-ze, kajti strmina je občutna, žleb pa je bil delno krepko leden, tako da je vsem šlo bolj počasi. Venomer so švigali mimo nas ledeni drobci in odkrušeni kamni, bilo je prav zoprno. Krepko smo zabavljali in, če se ne motim, smo, ko je bilo teh drobtin le preveč, s Francozi pred nami skušali govoriti celo po srbsko.

Končno je tudi to minulo. Malo smo pohiteli, se sem in tja pritisnili v kak skalni kotiček ob bregu žleba ter se izogibali iz glavne smeri padajočega kamenja s kratkimi prečnicami in že smo bili v skalah ter preko na slemenastem robu nove snežne vesine. Ta prehod po žlebu je bil brez dvoma zaradi padajočega kamenja najnevarnejši del ture. V takem si lahko še tak alpinist, toda če te zadene kamen, ki ga sproži največja neroda, si lahko kaj hitro v dolini. Prav v tem ozebniku je pred časom na ta način do smrti pometlo kar pet ljudi hkrati. Aiguille Verte se ne šali! Sploh je v teh gorah razmeroma mnogo nesreč, deloma zaradi vremenskih preobratov, deloma in precej pa tudi zaradi neizkušenosti, slabe opreme in podcenjevanja nevarnosti in težav. Ravno v času, ko smo se mi mudili v Chamoinixu, v tednu slabega vremena med 7. in 15. avgustom, so javljali 16 pogrešanih in so od teh potem našli kar osem smrtnih primerov. Francoska gorska reševalna služba — ki, mimogrede rečeno, razpolaga celo s helikopterjem — ima vso sezono res polne roke dela!

Zdaj je šlo razmeroma naglo in brez padajočega kamenja, ker je prav do grebena en sam sneg in led. Dvigaš se kakor krovček po strmi strehi. Pri tem predvsem trpe noge, s katerimi je venomer treba krepko suvati v zledeneli sneg. Hodili pa smo izredno varno, ves čas samo po eden iz naveze, drugi pa je varoval z vrvjo čez ramo in s samovarovanjem na cepinu, zabitem do grla v sneg. Nekaj več je terjala še zadnja in v vsem ozebniku najhujša strmina pod grebenom. Ta je pa prav zares lepo strma! Za nameček je bil v tem delu kuloar že ves leden, varovanje ob cepinu pa nič kaj zanesljivo, ker ga ni mogoče zasaditi.

Na ta način smo se prepraskali na greben. Če gledaš od spodaj, meniš, da je na grebenu položno sedlo, kjer boš lahko v miru na ravnem posedel in si oddahnil od napora štiritisočmeterske višine. Toda greben je ostra rez, ki se brez poleganja izredno strmo prevesi na ono stran proti ledeniku Argentière. Prostora je komaj toliko, da se sem in tja lahko na tesno srečuješ z navezami, ki se že vračajo z vrha in se spuščajo po isti poti, po ozebniku, nazaj v dolino.

Na vrhu ujamemo le še eno, dve navezi. Tudi ti se že odpravljajo za drugimi po isti poti. Tako uživamo po peturnem trdem delu v ozebniku vsi štirje čisto sami mir v zavetju 4121 m visokega, sneženi kupoli podobnega vrha. Česa vsega ne vidiš s tega vrha!

Nam štirim je sestop pravzaprav pred petnajstimi leti že dr. Kugy predpisal. Sicer se nekoliko prestopamo in pretehtavamo. Neki avstrijski alpinist, znanec naših mlajših tovarišev, se je pred dnevi zelo pritoževal nad ledom in hudimi sneženimi strehami na grebenu Moine. Prav zares ga ni prav nič pohvalil. To nas je prve trenutke odločanja že nekoliko motilo, posebno, ker smo vedeli, da ima ta Avstrijec za seboj že Eigerjevo severno steno. Pa tudi zato, ker je bila že deseta ura in je sneg na sončni strani vidno odnehaval. Vendar je Janez z odločno besedo kar brž prerezal to vozlanje in s tem nam vsem ustregel.

Zadela me je naloga, da sestopam prvi in iščem pot. Z vrha je prvi raztežaj prav prijeten, razmeroma položen. Sem in tja je v snegu celo še kaka zabrisana Avstrijčeva sled. Toda kar brž nas ima strmi in ostri greben Moine v krempljih. Že prva škrbinica pod vrhom nam razkaže vse strme in globoke prepade na zapad proti obema Dru-jema. Tu že počasi začenjamo razumevati one druge, ki so se vračali po kuloarju. Na tem grebenu, ki ga vodnik priporoča bolj v kopnem, je opravek seveda vse drugačen. Kar nenadoma smo sredi trdega dela.

Snežene strehe in na tem ostrem in strmem grebenu pa res niso kar tako od muh! Nekaj prvih prekoračimo in preplazimo v izdatni strmini na zapadni strani. Tu je sneg še zmrzel in dereze varno ter zanesljivo grabijo vanj. Toda po vodniku in opisih vemo, da se moramo v zgornjem delu držati bolj vzhodne strani, tako da z grebena lahko vidimo Whympjerjev ozebnik. In res moramo kar nenadoma na to stran, na oni ne gre več nikamor. Tu, na soncu, se nedavno zapadli novi sneg udara že do gležnjev in čez. Razen tega se še štuli na dereze. Pod njim pa preži na kak naš nepreviden ali nepremišljen korak gol, trd in gladek led, — o, poznamo te storije! Na nekaj mestih moram odnehati z grebena podenj. Nekaj stolpov, na katerih košato sede visoke prevesne opasti, obidemo s te strani, res dobesedno tik pod strehami, s katerih vise in se lomijo pod udarci mojega cepina za moško roko debele dvo- in večmeterske ledene sveče. Če le morem, jo vsaj za kak raztežaj zavijem spet na drugo zmrznjeno stran. Toda od tam nas kar brž naženejo.

Tu se lovim okrog nekega stolpa, medtem ko me Janez pazljivo varuje. Ne gre naravnost, ne gre na desno navzdol niti z desne okrog. Moram na streho, za katero vem, da je z one strani izpodjedena. Stognem se čeznjo in si skušam vzeti čimveč teže, toda ne morem prestopiti, pregloboko in prestrmo je. Potegnem se nazaj in nato streho enostavno — presekam kakor Krjavelj hudiča. Samo, da ne reče niti »štrbunk« niti »štrbonk«, temveč pomete z vesine ves sneg in sproži grmeč plaz, ki še dolgo rohni niz južno ostenje. Za plazom pa obstaja ledena strmina, po kateri je treba krepko udrihati, da si izsekam stopinje in jo preprečkam. Nato novi stolpi, strehe, ledene vesine, sekanje stopinj, zamudno varovanje. Neka strcha je posebno dolga. Gazim tik pod njo in se udiram že skoro do kolena. Dereze le narahlo prijemljejo. Grem na vso dolžino 40-meterske vrvi, da dosežem na oni strani ledišča varen prostor in Janez lahko sledi. Andrej in Janko ves čas plezata na krajši, dvojni desetmilimetrski vrvi. Andreja ob manevrirvanju na ledišču spodnese, ne primejo ne dereze ne cepin. Toda Janko drži na zanesljivem varovališču, tako da ni hujšega kot za ves petnajstmetrski raztežaj nihanja in drsenja po ledu. Zelo morata potem natačno delati in paziti, kajti krajša navezava ne dopušča drugega, kot da gresta oba na led. Spomnil sem se ob tej priliki na modrost nesmrtnega pesnika, Andrejevega očeta: »Osel gre samo enkrat na led — baš to je oslovstvo.« Ravno plesal pa Andrej vkljub temu ni po njem!

Počasi se nižamo že v kopnejši greben. Snežišča in ledišča so krajša in ožja, streh ni več. Držimo se bolj na vzhodno stran grebena in delno pod njim. Nagaja nam le še nekaj zaledenelih kaminov. Nato kopna granitna skala, brez posebnih težav. Samo orientacija nam od časa do časa še dela preglavice. Pa se ne zapletamo v nobene pustolovščine, izbiramo kar najlažje prehode. Počasi smo ga že siti tega »meniha« (Moine) in želimo si, da bi bili v dnu in na varnem. Vendar traja še precej časa in otepanja, da po krušljivih žlebovih in policah z zamotanimi vijugami med skoki in pragovi ob izrazitem stolpu z imenom Cardinal¹ dosežemo strm zasnežen žleb tik nad podnožno špranjo. Le-ta kakor v zadnji zasmeh zija prav na široko in nas počene po snežni vesini še nekaj sto korakov na desno, proti zapadu. Tu končno najdemo prehod in že smo po sedemurnem izredno napetem sestopu — na položnejših snežiščih talefrskega ledenika in kmalu za tem že tudi v koči Couvercle. Janez in Janko jo urežeta po najkrajšem počitku proti dolini, midva z Andrejem kake pol ure za njima.

Na Montenersu je odpeljal zadnji vlak v dolino že ob sedmih, z Andrejem sva tam nekaj pred osmo. Tako vkljub povratnim kartam, ki jih imava v žepih, ne ostane drugega kot še ta nenameravani peš-izlet po zobati progi v dobro uro oddaljeni Chamonix. In tako je ta dan tura trajala namesto 18 kar celih 19 ur.

Vsi smo neizrečno hvaležni mojstru Kugyju za ta čudoviti in nepozabni dan!

Mitja Kilar: ✓

COL DES CRISTAUX

Chamoniški dolini stoje že tretji dan naši šotori. Šumenju ledeniškega potoka, ob katerem taborimo, smo se že kar privadili. Ležeče na gumijastih zračnih blazinah nas ziblje v trden miren spanec. Prva jutranja svetloba že prodira skozi rjavkaste stene našega šotora, ko se počasi pričnemo prebujati. Vendar se še nihče ne gane. Mirno ležimo v svojih spalnih vrečah. Menda čakamo drug na drugega... Hladno je še zunaj in lahne meglice vise nad potokom in reko Arvo. Smo pač že tisoč metrov nad morjem, bližina gora pa tudi prispeva svoje.

Končno se vendarle nekdo ojunaci. Verjetno ga je premagala radovednost, kakšno je vreme. To je bilo za nas seveda bistveno vprašanje. Pred sosednjim šotorom se zaslišijo koraki bosih nog,

¹ Sploh so Francozi, ali so vsaj bili, kakor je podoba, v gorah zelo cerkveni; med gorskimi imeni Mt. Blancove skupine kar mrgoli kardinalov, menihov, nun, kapucinov itd. Morda je to po pravilu dotikajočih se ekstremov, da so potem lahko v dolini malo manj svetniški. Res pa je tudi, da so vse te dostojanstvenike neženirano posadili sredi med razne hudiče, zlodje, krokodile in podobno: — égalité!

nekdo otepa s sebe puh spalne vreče. »Kar lepo je!« začujemo. Hip nato se odgrne vhod v naš šotor. Zunaj opazimo kosmati Radov obraz, za njim pa rde Chamoniške Igle. Na drugi strani doline se pomikajo navzgor in navzdol majhne rdeče pike — vzpenjača na Brevet že pelje prve izletnike na vrh.

Taka so bila naša jutra v onih čudovitih 17 dneh, ki smo jih preživeli pod Mont Blancom. Le s to razliko, da nas je marsikatero jutro pozdravilo bobnanje deževnih kapelj...

To jutro pa nas Rado ni potegnil (kakor nas je v naslednjih dneh mnogokrat), kajti vreme je bilo za ture kakor nalašč. Drug za drugim smo naglo zlezli iz šotorov. Zabrnili so kuhalniki in pričeli so se domenki o turah. Tisti, ki še nismo bili v teh gorah, smo hoteli najprej na kako poizvedovalno turo. Po kratkem premišljevanju smo osvojili Darov predlog, da odidemo v dolino ledenika Argentière, od tod pa dosežemo kočo Couvercle in se nato preko ledenika Mer de Glace in Montenversa vrnemo v dolino. Tura je dolga, poleg plezarije so se obetali tudi lepi razgledi in mikavna hoja po ledenikih.

Popoldanska vročina nas je že našla za vasico Argentière. Pot je držala skozi nizek gozdič, ves preprežen z ledeniškimi potočki. Tu je idealno mesto za taborjenje. Za ture na Mont Blanc in preko Mer de Glace je sicer nekoliko od rok, za vzpone iz Argentierske doline pa je najprimernejše izhodišče. Zapomnil sem si ta gozdiček. Morebiti me bo v prihodnjih letih sreča vendar še kdaj zanesla v te kraje. Sonce se je neusmiljeno uprlo v pobočje, ko smo prišli v strmino. Pot je kar lil z nas in do hotela Lognon v višini 2000 m smo prišli popolnoma premočeni. Hotel stoji malo pod zaključkom ledenika in s terase smo že lahko opazovali orjaške bele odlome ledu nad dolino in prisluškovali trušču ledenih skladov, ki so se lomili v razpoke.

Za večino od nas je bilo to prvo srečanje z ledeniki. Radovednost nas je zato kmalu gnala dalje. Prvi pozdrav ledenika v obliki njegove leve stranske groblje ni bil preveč prijazen. Po grušču smo se poganjali navkreber in iskali prehodov med krušljivimi skalami. Ledenik je namreč v spodnjem delu silno razpokan in bi bil prehod po njem zelo kočljiv in še zamudnejši kakor tu. Končno smo dospeli do ledu. Razpoke so bile odkrite, nevarnosti ni bilo in tako smo lahko kar nenavezani skoraj brez vzpona v svojevrstni večerni osvetljavi dospeli do Argentierske kočice (2727 m).

Argentierska dolina nudi v Mont Blanški skupini brez dvoma najboljše možnosti za plezanje v ledu. Vrhovi Aiguille Verte, Les Droites in Les Courtes padajo na severno, oziroma severovzhodno stran v skoraj tisočmetrskih pobočjih proti ledeniku. Tu je cela vrsta ozebnikov in nešteto smeri drži preko tega več kot štiri kilometre dolgega zidu. To so tipično ledne ture, s skalami pride človek tu le malo v dotiko. V silni naklonini se poganjajo ledene vesine proti vrhu, pretrgane z večjimi in manjšimi odlomi in razpokami. Pozneje smo za vajo preplezali nekaj takih ledenih odlomov

na ledeniku Bossons pod Mont Blancom. Šele takrat smo prav spoznali, kako naporni so taki odstavki in kako zahtevne so ture po ledenih ozebnikih. Seveda terjajo poleg kondicije tudi odlično poznavanje ledu. Bojim se le, da postane delo s sekanjem stopov in zabijanjem lednih klinov v enolični strmini nekoliko dolgočasno. Žal so tudi razmere le redko res ugodne in se taka tura često spremeni iz lepega plezanja z derezami v utrudljivo in nevarno garanje. Razmere, na kakršne smo mi naleteli v tem ostenju, so bile izrazito neugodne: mnogo novega snega na ledeni podlagi. Vsaka hujša tura bi bila v takem seveda prava blaznost. Zadovoljiti smo se morali s precej pohlevnim ozebnikom na Kristalno sedlo, že na koncu Argentièrskega ledenika.

Kakor običajno, smo tudi to pot odšli iz kočice zadnji. Vse ostale naveze, večinoma namenjene na vrh Argentièra, so že v prvi jutranji svetlobi zapustile kočico. Ko smo na robu ledenika navezovali dereze, je bilo že popolnoma svetlo. Obljubljalo se je lepo vreme, sneg je bil trd in razpok ni bilo. Dolga je bila hoja po skoraj ravnem ledeniku do vznožja našega kuloarja. Našli smo ga brez težav. Bel, usločen lok se je zablestel nad nami. Kristalno sedlo! Spoznali smo ga po dveh stolpih, ki štrli v nebo levo od njega. To sta vrhova Mummery in Ravanel, kjer so že pred vojno plezali naši plezalci dr. Potočnik, Bizjak in Čop.

Z ledenika se dviga proti sedlu enakomerno strmo snežišče, levo pa se vleče deloma kopno skalnato rebro. Nekaj časa smo si ogledovali, kje naj vstopimo, da bomo ceneje prišli preko razpoke ob vznožju. Več možnosti se nam je odpiralo in v mislih smo že zabijali kline v ledene odstavke pod snežiščem. K sreči pa smo našli ugodnejšo rešitev. Levstek, ki je v navezi s Šaro napredoval prvi, je poiskal ob razpoki mesto, kjer je ta zasuta, prestopil na drugo stran, nato pa ga je teren obrnil za nekakšen rob. Za njim smo našli droben žlebiček, ki je držal preko začetnega skoka do snežišča. Ni se nam mogel preveč upirati. Vsekali smo nekaj stopinj, očistili sneg s skal in že smo bili preko. Stali smo na začetku snežene strmine.

Pozni smo bili, mnogo prepozni za to smer. Rdečkasti sij sonca na skalnem grebenu proti Mont Dolentu je dobival vedno svetlejšo barvo in ko smo premagali žlebič, je sonce že pogledalo izza grebena. Sneg se je naglo mehčal, vedno globlje so bile naše stopinje. Prva dva, ki sta prodirala po snežišču navzgor, sta opravljala težaško delo. Prvotno misel na skalnato rebro na desni smo opustili. Preveč krušljivo je bilo in zasneženo. Globina pod nami je naglo naraščala. Pogled navzdol je tu mnogo bolj neprijazen kakor v naših stenah. Tu ni prijaznih poličk in grap, kjer bi se človeku ustavil pogled, vse je obrnjeno navzdol, strmina neusmiljeno pada od vrha pa do ledenika. V zgornji tretjini stene nas je vendarle obrnilo v skale. Tu pa se je pričel slabši del naše poti. Svet je postal namreč neverjetno krušljiv in plezanje preko tistih majavih blokov vse prej kot prijetno. Pri nas imamo celo zalogo priznane krušljivih sten, česa tako ogabnega pa vendar ne premoremo. Kar oddahnil sem se, ko smo končno

pogledali čez rob. Pogled na drugo stran tudi ni preveč vzpodbuden. Sedlo je visoko 3600 m in ni ravno udobno. Je pravzaprav le škrbina v grebenu med vrhovoma Ravanel in Les Courtes. Na drugo stran se spušča proti ledeniku Talèfre v strmeh, spodaj s skalami posutem snežišču.

Stali smo na odlični razgledni točki. Z zadovoljstvom smo lahko ugotovili, da smo turo res dobro izbrali, saj se nam je nudil pogled po vseh vrhovih Argentièra pa do Mont Blanca. Najbolj nas je mikala severna stena orjaka Grandes Jorasses. Opazovali smo jo ravno v profilu, kako se dviga iznad Aiguille de Talèfre. Tik pred nami sta v grebenu stali igli Mummery in Ravanel. Ti dve sta naju z Vidom že spodaj mikali. Zanimale so naju namreč posebnosti plezanja v granitu. Plezalna tehnika je v teh gorah precej drugačna kakor pri nas. V naših stenah so razčlembे sicer majhne, a razmera gosto posejane. Izurjen planinec, ki razpolaga s potrebno rezervo moči v prstih in rokah, lahko pri nas brez velikega napora premaguje tudi izredno težavne raztežaje. Vprašanje zase je seveda krušljivost, ki doseže včasih tako stopnjo, da postanejo že manj naklonjeni odstavki lahko težki in nevarni. V granitu je stvar drugačna. Razčlemb je tam manj, oprimki in stopi so redki, zato pa popolnoma zanesljivi. Najznačilnejša mesta so gladke počì, ki jih je mogoče premagati le s trenjem. Plezanje je tu enostavnejše, terja pa mnogo več moči in kondicije. Da, prav surova moč ima včasih veliko besedo.

Oba stolpa smo našli vsa pobeljena z južnim snegom. Z Vidom sva pomislila na dolgo pot, ki smo jo imeli še pred seboj, in na svoje — priznam — že nekoliko razmehčane noge ter brez debate sprejela sklep: »Navzdol!« Tudi ostali, ki so nameravali po grebenu naprej do Les Courtes, so bili istih misli.

Od sonca omehčano snežno pobočje bi utegnilo postati nevarno, zato smo si počitek bolj kratko odmerili. Brez težav smo našli sestop do ledenika Talèfre. Časa smo imeli dovolj. Postajali smo in se ozirali okrog sebe. Vedno novi grebeni in stene so vstajali pred nami. Večinoma samo znana imena: Grandes Jorasses, Verte, Capucin, Chamoniške Igle.

Spomnili smo se, koliko potov in sestankov je bilo treba, da smo uresničili to našo odpravo. Kdo ve, koliko kilometrov smo prevozili s kolesi in prehodili po Ljubljani, da smo uredili vse potrebno od šotorov pa do nogavic in kolikokrat je »spiritus agens« naše ekspedicije v Levstkovi osebi v ta namen zavrtil telefon. Zdaj nam ni bilo žal izgubljenega časa.

Stopinje, ki so držale z vrha Triolet, so nam prihranile iskanje prehodov med razpokami. Pod kočo Couvercle, kjer se odpre pogled na ledenik Leschaux in severno steno Grandes Jorasses, smo se zadnjikrat ustavili. Stena s svojima znanima smeroma Petersa in Cassina je bila globoko zasnežena in zato seveda letos brez obiskovalcev. Preko Mer de Glace smo v poznem popoldnevu dosegli Montenvers, končno postajo zobate železnice.

Roman Herlec:

AIGUILLE DE L'M

o treh dneh se je vreme nekoliko zvedrilo, seveda na težke ture še misliti ni bilo. Nekaj se jih je odpravilo na Glacier des Bossons, drugi pa peš ali pa z žičnico na Le Brévent, midva s Cicem pa na Aiguille de l'M. Vrh ni višji od našega Grintovca. Ima obliko črke M. Namenila sva se, da preplezava vzhodni raz. Opremljena s plezalnimi priborom in nekaj franki v žepu se odpeljeva z žičnico do višine 2200 m, kjer sva ob vznožju strmih sten pod vrhovi Aig. du Plan in Le Caiman preko grušča pod Blatière ter preko ledenika prišla do vznožja Aiguille de l'M.

Preden sva prišla do samega vstopa in se navezala, sva že zaslišala glasove iz stene ter pozdrav s koščki ledu, po čemer sva sklepal, da so v steni že plezalci in povrhu še led. Že po nekaj raztežajih sva dohitela plezalce. V družbi je bilo tudi neko dekle, ki je bilo v začetku zelo zgovorno, po dveh težjih raztežajih pa je utihnilo. Medtem sva jih prehitela. Po nekaj raztežajih sva dosegla najtežji odsek v steni, 16 m dolgo strmo poč, v kateri ne najdeš oprimka. Pomagala sva si z dvema klinoma, nato sva prešla preko gladke plošče na nekoliko lažji teren, preko njega pa do luske na greben in po nekaj raztežajih dosegla vrh. Malo pod vrhom sva se srečala z nemško navezo, ki se je vračala po zapadni steni nazaj v dolino. Ker nisva poznala terena in ker je bila gosta megla, nama je bila ta naveza kar dobrodošla.

Janez Krušič:

LES DROITES (4000 m)

sedli smo se v jedilnici nove kočice Couvercle (2698 m), določeni za gornike, ki si kuhajo sami. Težko smo si priborili prostor za mizo, še težje smo našli mesto za naše »Primuse« med mnogimi lonci in kuhalniki.

Ni bilo prijetno v tem direndaju, kjer so bile zastopane skoro vse narodnosti. Slovencev nas je bilo kar šest. Miha, »Mike«, Daro, Milan, Janko in jaz. V kočico so nas privedli lepi načrti. Med potjo iz Mer de Glacea do kočice nas je že pridno močil dež, ki nikakor ni hotel prenehati. V veži postojanke smo naleteli na vrsto lepo zloženih cepinov, ki bi jih bilo dovolj za precejšnjo četo. Kako je prijazni oskrbnik prenočil lastnike vseh teh »krampov«, mi je še danes uganka. In spali smo celo udobno...

Jutro. Megle so se vztrajno vlačile po robih. Nov sneg je zapadel globoko po pobočjih »štiritisočakov«. Pokrili smo se in spali naprej. Kdo me je vzdignil ponovno z ležišča z novico, da se je vreme izboljš-

Les Droites (4000 m) - - - - smer vzpona Šilar-Krušič 5. VIII. 1954

šalo, se ne spominjam več. Morilo me je le dejstvo, da smo prepozni za daljšo turo, na katere odhajajo gorniki že sredi noči. Vseeno nismo hoteli izgubiti dneva, čeprav nas je oskrbnik potolažil, da se nobena naveza ni lotila resnejše, daljše ture.

Kam? Daro in Milan sta naju z Jankom vabila v vzhodno steno Aiguille du Moine, na bližnjo, pretežno suho, granitno plezarijo; Miha in »Mike« sta se odpravljala na Triolet. Naju pa je bolj mikal »štiritisočak« Les Droites. Okrog osme ure smo se razšli.

Mislím, da sva bila z Jankom v zavetnih kontah na ledeniku Glacier de Talèfre, kjer naju je sonce neusmiljeno žgalo, oba prepričana, da tega dne vrha ne bova dosegla. Toda rinila sva dalje, ne da bi kdo od naju predlagal vrnitev. Vse križem sva šarila po ledeniku, ki je imel mnogo široko zevajočih razpok, da sva našla nadaljnji prehod. Morala sva biti previdna. Ledeniki Centralnih Alp so v novem snegu zelo nevarni in zahrbtni... Vstop v steno in približna smer sta nama bila znana po skici v vodniku, zato naju ledenik z labirintom počí in razpok ni mogel odvrniti od zatrepa pod pečevjem. V ustromljenih ledeniških gromadah tik pod žlebom je

zijala razpoka preko vse širine. Ali naju bo negostoljubno odbila? Ne! Našla sva pod robom razpoke ozek, leden mostič dvomljive trdnosti. Seveda sva se posamič pregoljufala preko. Ustje žleba! Nekaj ledenih drobcev in kamenja je prižvižgalo mimo naju. Lep pozdrav! Kar hitro sva bila iz negostoljubnega žleba v krušljivem pečevju na desni strani. Plezanje ni bilo težko, toda redki so bili stopi in oprimki, ki so držali. Na srečo do značilnega grebena, kjer izgine tudi žleb, ni bilo daleč. Tam je bilo bolj varno, zato sva si privoščila počitek na okopnelem skalnem bolvanu. Za jed nama ni bilo dosti, le čutarico sva skoro preveč pridno praznila in uživala skopo odmerjeni čas brezdelja. Toda kamniti skladi, ki so se vzpenjali nad nama, so odbijali in vabili obenem. Preko njih drži pot do vrha, do cilja. Toda cilj je bil še daleč!

Šele tam na grebenu sva se navezala. Na škodo varnosti tega nisva storila že prej, s čimer sva skušala vsaj malo nadomestiti izgubljeni jutranji čas. Vso odvišno kramo sva pustila kar na počivališču, ko sva nadaljevala z vzponom. Plezanje v spodnjem delu preko okopnelih, granitnih skal, kaminov in stolpov je bilo pravi užitek. Žal vse, kar je lepo, kmalu mine. Više v pečevju je curjala preko delno poledenelih skal snežnica in močila najino obleko. Telovadila sva dalje vse do strmega gornjega snežišča, ki je bilo ves dan izpostavljeno sončni pripeki. Z nezaupanjem sem opazoval ojuženo strmal, kjer ni bilo skalnih grebenov, po katerih bi varno nadaljevala vzpon. Morala sva pač uporabiti edino možnost. Spešila sva vkreber v globokem mokrem snegu. Vsa zasopljena sva se ustavila šele na grebenčku pod vršnim pečevjem. Srečno sva jo odnesla.

V svoji zaposlenosti se nisva utegnila ozirati po bližnjih in oddaljenih robih, ki so že spet izginjali v megli. Nadaljevala sva preko zadnjih skal vse do vrha, ki ga tvorijo ostre in strme snežne rezi. Na cilju! V bučanju in močnih sunkih vetra, ki je orglal preko bližnjih divje našaganih grebenov, sva si nasmejana krepko segla v roke. To so trenutki zadovoljstva in sreče, ki jih doživljamo na vrhah. Pozabljeni so vsi napor in težave, s katerimi se borimo, preden dosežemo zaželeni cilj.

Razgledovati se nisva imela dosti. Za trenutek se je iz valujoče megle pokazala proti zapadu visoka raztreskana gora. Morda Aiguille Verte? Pod nama se je iz sive koprne odprla vtroglava globina prav na ledenik Argentiére. In spet je izginilo vse...

Vračala sva se po utrti gazi. Spet je žgalo sonce skozi meglo, da sva se počutila kot »ražniča«. Nad gornjim, strmim snežiščem sva neodločeno obstala. Imel sem občutek, da bo vsak čas zavalovila vsa bela, ojužena strmal in se pognala z nama v globino. Toda čemu obotavljanje — vrniti se morava! Globoko sem se usidral v sneg na grebenčku in varoval Janka, ki je previdno sestopal. Tedaj je zašumelo tik pod njim. V trenutku so začele drseti vse spodnje snežne mase, vse hitreje in hitreje so drsele. Janko je zasadil ratišče cepina do glave v sneg, vrv je bila napeta kot struna... Trenutki, v katerih se je odločala najina usoda!

Plaz se je trikotno razširjal in s silnim hruščem gnal mase novozapadlega snega preko pečevja v globino. Še dolgo sva poslušala z Jankom rohnenje padajočih snežnih gmot, dokler se ni vse umirilo... Sreča, da se ni sprožil plaz v zgornjem delu! Težko bi mu bila ušla. Spet sva omahovala. Kaj bo, če sproživa sneg še v gornji strmalci? Morda bi poizkusila sestop drugje. Odločitev je bila kratka: sestop po isti smeri!

Varovala sva se menjaje, brez zadrževanja. V pečevju sva iskala kritja pod previsnimi bolvani. Z vsako vrvno dolžino sva se počutila varnejša. Na grebenu, kjer sva imela spravljene oprtnike, sva pozabila na plazove in na vse nevarnosti.

Iz žepa sem izvlekel svoje na pol razglašene orglice in igral, igral... Še dolgo niso bili to akordi umetnika — toda iz teh zvokov je zvenela sproščenost, sreča — kot že mnogokrat v robah...

Pozno popoldne sva se vrnila mokra, lačna in žejna v koč. Kaj zato! V srebrnih gorah je bilo izpolnjeno tudi najino hrepenenje. Čar in sila večnih gor sta naju prevzemala. Nasprotje med borbo za življenje v stenah in med zadovoljstvom na doseženem cilju je počasi izginjalo, ostal je le tih občutek sreče.

Marjan Perko:

DENT DU GEANT (4013 m) ✓

otori okoli našega taborišča so bili še zaprti in njih lastniki so še sladko sanjali v svojih spalnih vrečah, ko smo z Janezovo »familijo« zapustili naše taborišče.

V načrtu smo imeli vzpon na enega najlepših vrhov v skupini Mont Blanca — Dent du Géant (4013 m). Vsak izmed nas je imel v svojem načrtu, da se povzpne na več vrhov, ter poleg tega še eno bolj tiho željo, da bi zlezl na kak težji vrh.

Iz Chamonixa smo jo mahnili kar peš vkreber proti Le Montensu (1909 m), čeprav sta se Rado in Cic popeljala udobno navzgor z železnico.

Pot postane zanimiva takoj od postaje Montens, kjer ne manjka udobnega hotela in vseh mogočih »štantov« ter drugih privlačnosti za radovednega tujca.

Tri ure naporne hoje je bilo za nami, ko smo stopili na ledenik Mer de Glace. Krasen je od tu pogled proti gorskim velikanom: Grand Charmoz, Dru, Grandes Jorasses, Dent du Géant.

Želel sem jih videti — doživljati. Kljub vsemu je resnica — korakam po ledeniku — preskakujem razpoke, iščem prehodov — okrog nas pa kraljestvo velikanov!

Pozno popoldne smo prispehi v koč Requin (2516 m). Pred koč smo si uredili »kuhinjo«, pogled nam je obstal na nasprotnem ostenju, nad katerim se strmo dviga v nebo naš izbravec Dent du Géant. Vse naokrog ga obkrožajo ledeniki. Malo je tako lepih in

impozantnih vrhov. Že ko smo koračili tod mimo leta 1951 ob vzponu preko Brenve na Mont Blanc, sem si želel zlesti na ta vrh.

Z Janezom, Jankom in Romanom - Kekom smo »preštudirali« opis, katerega nam je požrtvovalno prevajal že v dolini Daro. Strokovnjaško smo ugotovili, da je »samo« tretje težavnostne stopnje, sicer pa ena najlepših tur v tej okolici.

Ura je bila pet. Sonce nas je ujelo že na sredi ledenika, kjer smo se razstali z Jenkom, Stražišarjem in ostalimi, ki so imeli v programu druge vrhove. Prečili smo proti sedlu Du Géant. Sneg je pričel že popuščati. Nekje je Janku skoraj zmanjkalo tal — pod nogami je nekaj zašumelo in prestopil je še ravno pravi čas. Človek ima občutek, kot da je pod njim vse votlo. Višje v sedlu je sneg bolj držal. Tu smo si oddahnil. V steni smo opazili že štiri črne pike, ki so se pomikale navzgor — torej ne bomo sami. Tudi iz nasprotni strani, kjer stoji italijanska kočja Torino, se je odtrgalo več črnih pik. Kazalo je, da bo gneča v steni. Janez je razdelil še svoje nepogrešljive Ki-Ki bonbone in že smo stopili v strmo snežišče. Ob koncu snežišča smo dohiteli zadnjo navezo. Prestop preko poledeneloga grušča jima je delal preglavico, pri prečenju je vrv sprožila nekaj kamenčkov, ki so odbrzeli v globino. Trenutek nato nas je iznenadilo strašansko pridušanje starejšega italijanskega vodnika. Menda nas je ozmerjal vse po vrsti.

Na sedelcu pod glavnim stebrom Dent du Géanta smo se srečali, opazil sem namreč, da vodniki ne »trpe« nikogar pred seboj. Na sedlu smo počivali. Od tu gre več smeri na vrh. Nekaj Francozov je vstopilo po ekstremni smeri — kajti začelo se je kar s stopnimi zankami (stremeni) in serijo klinov. Mi smo krenili po normalni smeri. Tu se nam je pridružil mlad francoski plezalec, lepo Francozinjo pa je pustil, da jo obsije sonce nižje na sedlu.

Skala se mi je zdela zelo trdna, le strmina bi bila za »našo« tretjo stopnjo nemogoča.

Po nekaj dolžinah sva z Romanom zlezla na prvo glavo. Visoko gori je vodnik pridigal svojemu klientu plezalne nasvete v takih tonih, da ne bi hotel z njim, četudi bi mi vodnik sam plačal vodniško tarifo. Verjetno je dobil pristojbino plačano že vnaprej. Tako smo plezali navzgor. V gornjem delu stene je pritrjena debela vrv, ob kateri smo nato lezli in se spuščali tudi nazaj.

Ko smo se bližali vrhu, sem bil že močno utrujen, pa tudi Roman je večkrat počival. Vso težo telesa vleči navzgor samo z rokami je bilo za nas le malce nenavadno. Kakor hitro sem pogledal čez rob, sem pozabil na vse. Vrh Dent du Géant-a je bil dobesedno zaseden. Vrhovi teh velikanov so, kakor je videti, povsod tod okoli tako koničasti. Počakali smo, da je sestopila ena naveza, nato pa smo »zavzeli« mesto. Tudi »glasni« vodnik je že sedel tu ter z ostalimi vodniki ravno brundal neko vodniško molitev; baje imajo tako navado vsi vodniki, če se srečno povzpno na vrh. Toda veselje razgleda in počitka je bilo za njihove varovance kmalu pri kraju, hitro so pokazali vse štiri strani sveta in »hajdi« navzdol, kajti čas je dragocen. Zvečer

hoče biti vodnik že v Chamonixu ali Courmayeur-ju, kjer ga čakajo novi gostje — nov zaslužek. Razumljivo!

Navzdol smo se nato spuščali po naši ali pripeti vrvi. To pot je šlo hitreje in kaj kmalu smo bili na sedelčku pri vstopu v glavni steber. Po kratkem počitku smo sestopili še po snežiščih na sedlo Du Géant. Huda žeja in vroče sonce sta nas vzpodbujala, da smo pospešili korak. Še en pogled nazaj v strmino, po kateri so sestopali še preostali z vodniki.

V koči Requin smo našli listič, s katerim so nas tovariši, ki so se povzpeli na druge vrhove, obvestili, da so že sestopili v dolino. Tudi mi smo bili kmalu na ledeniku Mer de Glace. Sonce je ravno zahajalo in silhueta Dent du Géanta se je komaj še odražala na obzorju.

Andrej O. Zupančič:

ZDRAVNIŠKO POROČILO ✓

Na vso srečo se je izkazalo, da je bil to pot zdravnik odprave odveč: ves čas niti ene resnejše poškodbe ali obolenja. Skalpeli, opornice za prelome, ampule morfina in cela vrsta drugega materiala je ostala nedotaknjena.

Na vso srečo pravim, vendar mislim, da je bilo za vsem že nekaj več kot sreča: organizacija. Ne morda zdravstvena, temveč splošna organizacija odprave.

V tem stavim na prvo mesto sestavo ekipe: člani so bili izbrani s stališča celotnega moštva. Se pravi, izvrsten alpinist, ki pa ne zna živeti s kolektivom, rajši ni bil vabljen. Tako ves čas v odpravi ni bilo napetosti ali trenj, da ne govorimo o prepirih. Pač pa se je kar naprej razlegal smeh in v težkih situacijah se je vselej našel kdo, ki je znal na stvar pogledati s humorjem, to je z realnim odnosom do sebe in do odprave. Skratka, mentalna higiena ekipe je bila izvrstna in to štejem za najvažnejšo osnovo zdravju med moštvom.

Večino članov je pred odhodom preiskal Inštitut za športno medicino v Ljubljani. Hudi organični napaki ni imel nihče, saj so končno vsi izurjeni alpinisti. Mnogim je bila ugotovljena tzv. vegetativna labilnost, kar bi se za nestrokovnjaka morda najbolje prevedlo kot »živčnost«. Pri nekom pa je bila najdena celo tzv. okvara srčne mišice — vendar ga nismo izključili po načelu, da je edini realen preskus za zmogljivost — obnašanje na gori. In res, lastnik okvarjene srčne mišice je bil med najodpornějšími!

Odprava se je utaborila pri Chamonixu in sicer v gozdčku med pritokom Arve ter samo Arvo. Nadmorska višina 1000 m. Glacier des Bossons sega s svojim jezikom komaj pol ure hoda od naših šotorov; ob večerih nas bo torej zalilo jezero mrzlega zraka, ki se spušča s snežnikov po ledeniških poteh v dolino. Spali smo v vatiranih vrečah, na napihnjenih »žimnicah«, poleg tega so šotori imeli dno. Vse

to je zadoščalo, da smo tudi v mrzlih nočeh lahko spali pri odprtih šotorih in izvozili brez prehladov.

Že prvega jutra smo se zaprašili proti bistremu potoku ob šotorih in se pošteno umili. Nato pa na sanitarno inšpekcijo naše vode. Veselo žuborenje gorskega potoka je dobilo že dobrih dvajset metrov višje neprijeten prizvok, ko smo odkrili, da se vanj izliva kloaka iz latrine glavnega taborišča; še malo naprej pa je bila zgrajena druga latrina prav nad vodo, konstrukcije »na štrbunk«. Tehnično izvrstna zamisel, vendar se je nekaterim, ki so si bili posebno vneto očistili zobe in pregrgrali žrelo, kar inako storilo. No, potolažil sem jih že načelno, češ, da je čistoča vendarle samo polovica zdravja, konkretno pa smo izračunali: če bi hoteli dobiti enopromilno suspenzijo bakterij, bi jih morali stresti vsako sekundo v naš potoček po en kilogram. — Umivali pa smo se odtlej kljub temu v hudourniku nad glavnim taboriščem.

Ker pošiljke hrane iz Ljubljane ni in ni bilo za nami, smo jo morali seveda dokupovati po okusu in mošnji. Pokazalo se je, da je bilo moči ob naših dnevnicah nabavljati zadosti mešane kvalitetne hrane, vključno koncentrirano hrano za ture. Nabavljali smo lahko izvrstno mleko, ki se je hitro priljubilo kot eno osnovnih hranil.

Doživeli smo majhno »epidemijo« drisk, in sicer — prav značilno — za slabega vremena: da bi si preganjali čas, smo kuhali vse mogoče zvarke in se vabili na te zakuske. Do večera je še kar šlo — zjutraj so se pa našli zlobni jeziki, ki so trdili, da je bilo ponoči ob Arvi zborovanje blodnih lučk.

Za uporabo na turah je dobil vsak član prvi zavojev in nekaj najpotrebnejših zdravil z navodili.

Fizični napor, visoka in nizka temperatura, sončni žarki, pomanjkanje kisika, pa tudi močne emocije — vse to terja od organizma posebnih adaptacij, pri katerih se močno zviša poraba vitamina C. Zato je vsak udeleženec dobil tableto tega vitamina na dan.

Kot koncentrirano hrano za hitro uporabo na turi smo imeli s seboj tablete grozdnega sladkorja (glukoze), ki so postale tako popularne med fanti, da smo jih morali racionirati; prihodnjič bi jih bilo potrebno vsekakor vzeti več.

Rdeče obarvane tablete glukoze s fenaminom (zoper utrujenost) pa niso prišle v uporabo, razen poskusno. Vsakdo je bil poučen o dvoreznosti »rdečih tablet«, oziroma, kdaj bi jih lahko smiselno uporabil: če bi imel v premrzlem bivaku zaspati, ali pa če kaže, da bi po tabletah s pospešeno hojo dosegel kočjo in se tako izognil bivaku.

Vsi udeleženci, razen kontrolnega, so uporabljali zoper ultraviolečne žarke domačo kremo »Brovita«, ki jo je izdelala tovarna »Lek«* v Ljubljani. Kontrolni član je uporabljal že preskušeno, znano kremo »Ultrazeozon«. Kontrola brez mazanja bi bila v tistih višinah na ledenikih in snežiščih ne le nevarna, ampak tudi odveč. Vendarle imamo čisto po naključju tudi tak preskus. Nekateri se

* To kremo, kakor tudi vsa druga zdravila in obvezila je odpravi tovarna »Lek« podarila. Prísrdna zahvala tudi na tem mestu!

namreč iz nepazljivosti niso namazali po vratu ali ob lasišču; na teh mestih se jim je koža vnela in omehurila. Na namazani koži pa kljub celodnevni hojam po soncu v višinah 3000—4000 m nikdar ni bilo nobenih nevšečnosti, kaj šele opeklin. Skratka, vsi smo bili veseli, da je domača krema zoper sonce tako odlično opravila skušnjo.

Če strnemo izkušnje, moramo ugotoviti, da so bile presenetljivo dobre. To naj nas ne zaziblje v vero, da jo bomo tudi v bodoče tako poceni odnesli; nasprotno, vselej je treba biti pripravljen na najslabše eventualnosti in ni, da bi se zanašali kar na srečo. Kajti dovršen del tega, čemur pravimo »sreča«, se da organizirati s pravilno sestavo moštva.

Ciril Debeljak: ✓

MED DEŽJEM IN SONCEM V DOLOMITIH

e lansko leto sem bil v Dolomitih. In letos zopet! Kaj si le izgubil tam, me marsikdo vpraša. Odgovora seveda nimam. Vsako opisovanje in pripovedovanje o granitnih stenah bi bilo brez pomena, ker bi povedal le senco, morda okvir tega plezalnega vrtca. Vsako leto, dokler bi me nosile noge, bi lahko potoval z doline v dolino, s stene v steno, pa ne bi videl vsega. Letos sem jih obiskal v prvem dihu jeseni. — Prijetno utrujena sva sedela z Nadjo pred bajto Pradidagli v osrčju skupine Pala. Na mizi je gorel kuhalnik. Molčala sva in vendar mislila oba na osem težkih ur v vzhodni steni Pale.

Še ob 6. uri zjutraj, ko sva stala pod njo, nisva vedela, kje naj vstopiva. Edina težka in najbolj znana smer v tem ostenju je že imela osem kandidatov. Ostala je le še nepreplezana rumena zajeda v vzhodni steni. Že včeraj sva jo ogledovala, njene rumene strehe in na oči nemogoč vstop v krušljivi previsni steni.

Brez daljše debate sva zapustila nemško-avstrijsko družbo in zagazila v melišče pod zajedo. Wellenkampf in März sta zmajevala z glavami, a nama kljub temu želela srčno pot.

Navezana na dvojno vrv sva plezala nekaj dolžin po lažjem svetu do vstopa. Varoval sem pod rumeno streho, prvo in najtežjo dolžino zajede. Skala je krušljiva in sem tako že v prvem metru zajede zabil klin. Drug za drugim so lezli v skalo. Vsak je pel votlo in negotovo. S pomočjo stopnih zank (stremen) sem dosegel zagvozdnen kamen, 15 metrov nad varovališčem. Ob prvem dotiku sem spoznal, da ga lahko najmanjša obremenitev sproži. Pol dolžine pod njim in manj je varovala Nadja. Bil sem prisiljen iz možnega v nemogoče. Varovan na slabih klinih sem prestopil v desno, preplezal previsno steno, gladko in brez razčlemb in nad zagvozdenim blokom prečil nazaj v zajedo. Bilo je skrajno težko in tvegano delo. Po nekaj metrih

krušljive zajede sem ob krepko zabitem lednem klinu varoval. Upanje na lažje plezanje v srednjem delu je splahnelo v zaprtih in previsnih kaminih, ki so se končali v rumenih strehah Gran Pilastra. Za drugo skrajno težko in tvegano dolžino med zagvozdenimi luskami in bloki je prišla tretja, blatna in algasta. Nikjer počitka in močne opore za stop. Sedaj sem počasi razumeval, zakaj ta naravno izklesana smer ni preplezana. Skoraj mi je v teh tveganih metrih že postalo žal, da sem tu. Kljub težavam pa ni nobeden od naju pomislil na umik.

Sonce je prijetno grelo v hrbet — bila sva živa in močna — vrh pa še tako daleč in vendar tik nad nama.

Neopazno so bežale ure — globoko pod nama so se pomikale drobne pike in izginjale preko sedla. Včasih je kdo postal in opazoval najino početje, z vriskom želel srečo, v odgovor pa dobil kovinsko pesem klina in kratke, odsekane besede, ki jih ni razumel.

Pod ozkim preduhom sva počivala zagvozdena v zajedi. Kamen je prižvižgal mimo in udaril v prod, daleč od stene. Koliko stoletij je slonel nad robom prepada, droben in neopažen, pa vendar del tega, ob čemer se veselijo tisoči, čemur se čudimo. Sedaj je prestrašil in stisnil k steni dvoje bitij, nehote, in obležal med bratci v grušču.

Zaman sem iskal prehod preko ogromnega zagozdenega stebra v zajedi. Povsod sem obtičal pod gladkimi, previsnimi trebuh in krušljivo, luskasto steno, od koder je vsak oprimek odžvižgal preko Nadje v globino. Dolgo sva se zamudila s poizkusi in se končno spomnila preduha. Med steber in steno je izginjala ozka, z algami in peskom pokrita razpoka. Zbasal sem se vanjo in zagledal visoko nad seboj droben pramen svetlobe, medtem ko je bila votlina temna in presneto ozka. Pol dolžine sem se porival z vsemi štirimi, se pod vrhom obrnil na hrbet in potegnil na beli dan. Vrh stebra je nudil odlično varovališče. Tu sva si za silo ostrgala blato in zelene alge z obleke in nadaljevala. Najvočji vprašaj smeri je bil za nama in to na razmeroma lahek način. Po vseh težavah se pa stena le še včasih dobrohotno nasmehne in pusti preko nemogočih mest.

Sedaj je šlo nekaj dolžin v lažjem plezanju po odprti steni, kjer zajeda izgine v rumenih ploščah Gran Pilastra. Skala postaja počasi trdna in plezanje pravi užitek.

Še enkrat se nama stena postavi po robu s previsno, ozko počjo, ki ji pa pri najini zalogi klinov nisva bila kos. Obšla sva jo po odprti strani v levo in dosegla s tem ozko, strmo rampo, ki drži od izstopa počji do zapadnega grebena. Še dva lažja kamina in stala sva na grebenu.

Stena z novo smerjo je bila za nama. Tvegani metri, kjer mi je šlo pred nekaj urami še krepko za nohte, so se mi zdeli z varnega grebena že kar bolj domači. Vesel sem bil težav in sem zato z mirno vestjo postavil oceno VI. Vsakemu plezalcu katere koli narodnosti pa želim dober tek in vso srečo. V smeri bo našel vse, kar se v plezariji s to oceno prikazuje, saj bo dala tudi tistim, ki imajo za seboj Zino in Civetto, krepko sapo in polne roke dela.

Nemca Wellenkampf in März sta krstila smer za »Poševno smrt«. No, to ime ji kar dobro pristoji. Poševna je res od vstopa do izstopa, smrti je pa najbolj podoben plezalec sam, ko prileze blaten in popraskan iz preduha.

Ura je bila šele dve. Razložili smo torej trudne okončine po skalah in se zapletli v pogovor. Beseda je tekla o plezarijah, smerih in gorski reševalni službi in končno o vsakdanjih problemih, ki jih je povsod dovolj.

Po dežju in snežnih metežih, v katerih sva z Nadjo napravila letos svoj prvi vzpon v Dolomitih preko zapadnega stebra Madonne, je bilo sedaj toplo in brez oblaka. Na vzhodu je kipela pod nebo ponosna piramida Sass Maor s svojo 1100 m visoko vzhodno steno, Madonna in daleč zadaj vrsta neznanih vrhov in grebenov. Na severu je zapirala pogled gigantska stena Civette, katere višino in težavo sem okusil pred letom. Dalje proti levi je bleščalo teme Marmolate. Komaj dva dni je od takrat, ko smo ob tem času izstopili na greben po vzponu preko njene gladke in težke južne stene. Takrat je še sneg gospodoval v navpičnih ploščah in kaminih. Plezali smo v troje. Drugi v nemški navezi je dolžino nad vstopom zaradi bolezni odpovedal in sestopil nazaj. Tako sva dobila na vrh Jürgena Wellenkampa, ki je bil v steni dober tovariš in družabnik. Dolg čas nam ni bilo. Smer je bila zasnežena in zato precej nad običajnimi težavami. Za povrhu je v kratkih presledkih žvižgalo kamenje preko naših glav v zasneženi grušč pod steno.

V dvch dneh je pobralo skoraj ves sneg. Belil se je le še v izstopnih žlebovih, kjer smo ga tokrat gazili do kolen. Pogled nama je bežal dalje v temne silhucte Ombrette, kjer sva z Nadjo izplezala preko zapadnega stebra v prvenstvenem vzponu. Kot danes v rumeni zajedi, je bila tudi tam skala krušljiva in algasta prav v najtežjih in najbolj strmih detajlih.

Marsikdo me je že vprašal, zakaj sem poleg tolikih smeri plezal po svoje — delal prvenstvene vzpone. Letos sva šla tja skoraj brez opisov. Prevedeno sva imela samo Soldino smer v Marmolati, ki je bila ledena in zasnežena. Ostalo nama torej ni drugega kot vstopati tam, kjer je bila stena preplezljiva in prehodna. Čudim se pa, da zapadni steber Ombrette ni bil preplezan, saj je koči najbližji, strm in lep, pa tudi primerno težak.

Ni mi žal, da sva steber preplezala. Še manj za današnji vzpon v Pali, saj bo marsikdo ob ponovitvah bral v kamnitih močicah stebra in zajede slovenska imena in spoznal, da žive poleg njega še drugi, s krepkimi rokami in hribovsko dušo.

Sonce se je nagibalo nad vrhove Rosengartna, ko smo se dvignili z udobnega prostorčka in začeli z iskanjem sestopa. Po dolgem križarjenju smo našli pravo in dosegli preko severne stene ledenik Pale in Mulatiero. Preko Passo di Boll smo dosegli kočo Pradidagli.

LISTI IZ CHAMONIŠKEGA DNEVNIKA

19. VIII. 1953.

Po kratkem, nepozabnem počitku ob Refuge Vallot sem tekla vso pot navzdol. Hotela sem povedati Jacqueline svoje doživetje Mont Blanca.

Brez sape sem pritekla naravnost pred vrata njene sobe. Toda vrata so bila zaklenjena. Z mamó sta danes zjutraj odpotovali domov.

Kako mi je bilo hudo! V meni je kar vrelo sreče in doživetij, toda tudi moj šotorček pod mladimi gabri je stal sam in zapuščen; kam sedaj z vsem tem bogastvom?!

Dolgo sem tavalá po chamoniških ulicah.

Samota je lepa in pogosto me privlačuje z neodoljivo silo; toda tokrat mi je bila težka kot mora.

Kočno sem, še vsa nemirna, le pritavala nazaj v svoj šotorček. Tedaj pa so se misli v hipu ostro osredotočile: papir, svinčnik! In ob njiu sedaj pozabljam na samoto.

21. VIII. 1953.

V moji denarnici je suša, toda zaloga hrane še ni povsem pošla.

Vlaki še vedno ne vozijo. Dober izgovor!

Še eno turo, vsaj še eno! Še en sončen dan med ledeniki!

Samo še eden...

In tako sem se včeraj opoldne odpravila na Glacier du Tour, Refuge Albert I. Ponoči je hotel vihar odnesti bajto, zjutraj pa so umazane megle pokrivalo svet.

Hitro v dolino!

Vso pot me je pralo in sedaj neusmiljeno dežuje dalje.

Bo le treba domov...

Chamoniška pravljica

22. VIII. 1954.

Danes zjutraj pa je z jasnega neba spet posijalo bleščeče, zapeljivo sonce.

Domov? Ne!

Za refuge nimam več denarja; razen tega vem iz izkušnje, da je presneto malo verjetno, da bi vreme držalo dva dni.

Kam torej?

Že ves čas, kar sem tu, sem se odločala, da grem enkrat v tiste gore, ki stoje na nasprotni strani doline Arve, montblanski skupini ravno nasproti. Od tam mora biti edinstven pogled sem čez. — Toda preveč je bilo želja in načrtov; ta ni nikoli prišla na vrsto.

Danes pa je dan kot ustvarjen zanjo.

In že se vzpenjam po strmem pobočju pod žičnico, ki drži na Brévent. Zgodaj je še, toda to so prisojna pobočja in sonce se že z vso silo upira obnje. Vlaga puhti iz zemlje.

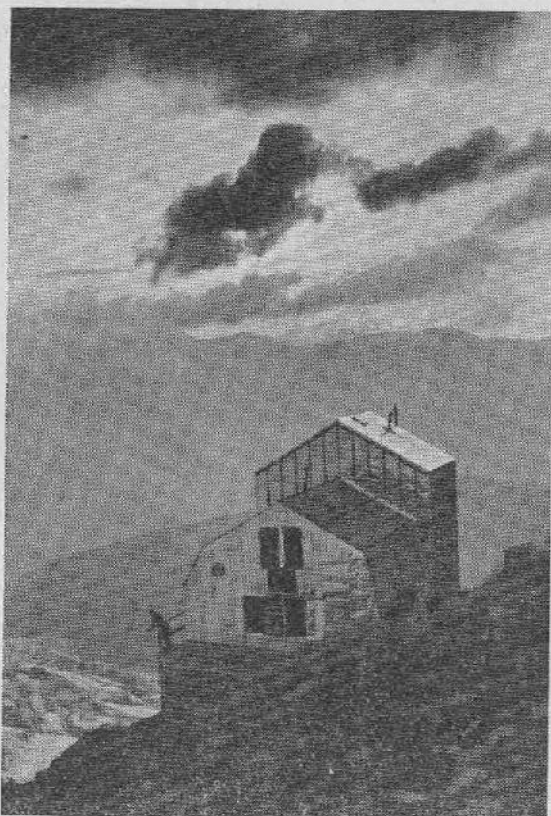

Foto Tairraz
Refuge Albert I. — Lep večer, toda slabi izgledi za jutri

Lahko bi šla na Brévent, ki se dviga prav nad Chamonixom in tvori najvišjo točko tega pogorja. Jaz pa sem si to reč zamislila drugače: prečnje vsega grebena od Brévanta pa tja do švicarske meje, tako da bodo drug za drugim, na oni strani doline, pred mano vsi veliki ledeniki in vsi veliki vrhovi chamoniškega ledenega carstva.

S poseke pod žičnico sem zavila v visok smrekov gozd. Drobna stezica, vsa poraščena in zapuščena, me vodi med vitkimi debli vse višje. V globoki senci veje rahel, topel vetrič.

In vendar — kolika tišina. Kot da je vse živo obstalo in da uživa v prijetnem brezdnelju sončnega nedeljskega dopoldneva.

Z rokami v žepih, počasi in brezskrbno, si krčim pot skozi gozd. Kot brez cilja.

Kako prijeten sprehod!

Med temnimi vejami smrek se s časa na čas zablestijo ledene gore: Mont Blanc s svojimi ogromnimi ledeniki, Chamoniške Špice s svojimi fantastičnimi, nerealnimi oblikami.

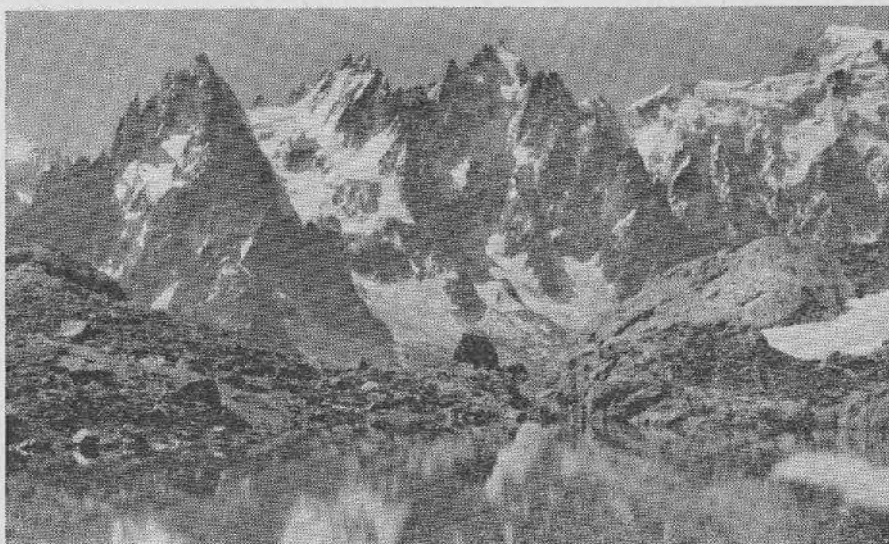

Foto Tairraz

S svojimi fantastičnimi, nerealnimi oblikami se tudi Chamoniške Špice zrcalijo v Belem Jezeru

V globoki senci veje topel vetrič; v suhi travi zdaj pa zdaj zašušti korak.

Pravljica.

* * *

Steza se je izgubila v travi in grmovju; bog ve, kako dolgo nihče ni hodil tod.

Prebijem se iz gozda in tam dalje, na čistini, spet zasledim izgubljeno pot.

Visoko sem že.

Sedaj je pred mano ves zapadni del masiva: tu, prav nasproti, Chamoniške Špice, tam dalje, na desni, ves ogromni ledeni kolos Mont Blanca in njegovih vazalov.

Sedla sem v travo in ne morem odtrgati oči od te bleščeče slike. Nikoli me nobena gora ni vabila tako silno, kot ta v svoj blesk zaverovani, ponosni montblanški greben. Ledeno božanstvo.

Zakaj?

Ali res samo zato, ker je to najvišji vrh našega kontinenta?! Ali je to večni človekov sen za najvišjim in najmogočnejšim, želja, da bi dosegel — najvišje obzorje?! Da bi stal na tistem koščku naše zemlje, kjer je pod tabo razprostrt ves svet gorâ — in oko na vseh obzorjih zaman išče točko, ki bi bila višja od tvoje?

Ne vem. Vem samo to, da je bil moj samotni vzpon na Mont Blanc en sam opoj; bleščeči opoj brezmejnih ledenih ploskev, višine,

Foto Tairraz

Les Charmozes so s svojo lepoto in mogočnostjo za trenutek zasenčile vse ostale...

strahotnega sonca. Opoj moči in zmagoslavja; in v trenutku zmage, opoj poraza pred brezmejnostjo gorskega sveta.

In sedaj, po povratku, je Mont Blanc ves tak kot prej: neosvojljivo ledeno božanstvo.

* * *

Toda pustimo filozofiranje! Pojdimo dalje.

Po gozdovih, posekah in skrotju me vodi pot. Proti vzhodu.

In na desno, na oni strani doline, se čudoviti prizori stalno spreminjajo. Vedno isti, ogromni masiv, toda vedno novi pogledi; vedno znova je v ospredju druga gora, ki s svojo lepoto in mogočnostjo za trenutek zasenči ostale. Samo za trenutek; potem prevzame njeno mesto zopet druga.

Sedaj sem na La Flégère. Idealna osrednja točka, od koder z enim samim pogledom objameš ves ogromni masiv na drugi strani doline.

Kjer koli iz Chamonixa, kjer koli iz blagoslovljene doline Arve pogledaš v gore, povsod je razsuta lepota v izobilju. Toda nikoli je ne moreš zajeti z enim samim pogledom; pregloboko leži dolina za te velikanc. Od tu pa se pred tabo odpre vse naenkrat.

Od Glacier du Tour na švicarski meji, preko ledenika Argentière na Mer de Glace, ki leži pred tabo kot na dlani; pa dalje preko Chamoniških Špic na montblanške ledenike z njih daljnim, visokim vrhom.

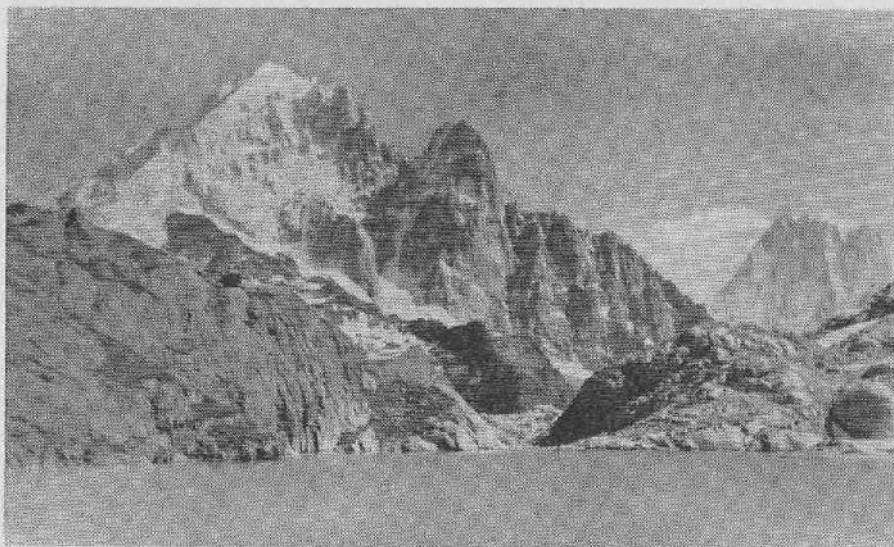

Foto R. Kint

Himalaja? Ne. Aiguille Verte, severna stena Drusjev in ledena zavesa —
Grandes Jorasses

Pred mano Ledeno morje, kot iz ptičje perspektive. Nepozaben pogled.

Tu stoje stene in ostenja vseh gorskih velikanov, ki obkrožajo Ledeno morje, pred menoj kot kulise v gledališču: druga za drugo se nizajo, tako lepe in tako divje, da nehote pomisliš, ali niso morda res samo — kulise. Zadnja, prav na koncu, visi ledena zavesa: severna stena Grandes Jorasses.

Najbolj nerealna od vseh.

Menda so Grandes Jorasses redkokdaj take, kot letos. Toda letos so res samo navpična, ledena zavesa.

Stojim na La Flégère in ne morem proč.

Kdor ni vsaj enkrat, v sončnem dnevu, romal po teh grebenih in občudoval chamoniških gora od daleč, ta jih ne pozna, pa četudi je bil stokrat v njih. Te gore so kot življenje: postavi se ob stran, poglej nazaj — tedaj šele ga boš razumel in precenil v celoti.

* * *

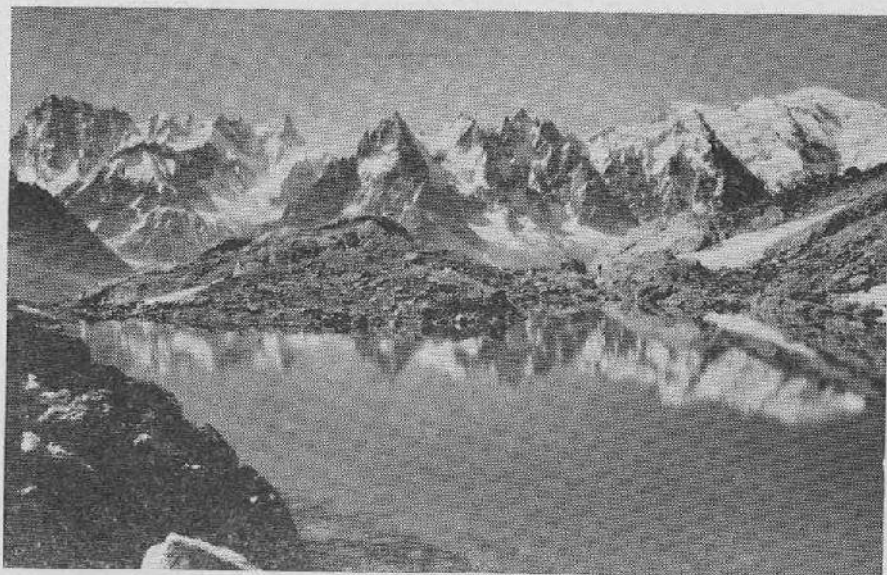
Lepo je tu. Toda jaz hočem dalje.

Kot da sem slutila, da bom na koncu svoje poti odkrila gorski biser.

Lac Blanc.

Belo, čarobno jezero.

Nikoli in nikjer še nisem videla take barve. Sinje modra? Smaragdno zelena? Mlečno bela? Ne ene ne druge ne tretje; pač pa vse troje hkrati.

Chamoniška pravljica

Foto Tahraz

Ob južnem bregu jezera stoji kočica in ob njej truma hrupnih turistov.

Proč, proč od tod! Vsak človeški glas je tu odveč; vsaka beseda bi zmotila zbranost te čudovite gorske pravljice.

Tekla sem ob jezeru, lezla čez zapreke, skakala čez obrežne skale.

In sedaj sem tu; na severnem bregu, daleč od ljudi.

Tu je samota popolna; nikjer sledu o človeku.

Pred mano leži tiho, vase zaprto gorsko jezero. Na obzorju, od koder in do koder seže oko, pa chamoniške gore — kot kristali v soncu. Jezero vrača njih sliko.

Vsako od teh gora poznam; poznam njih stene, vem za smeri v njih. Vsaka od teh gora ima svoje ime.

Da — na karti, v vodiču, v človekovem spominu.

Toda tu, to niso te iste gore.

Tu nobena od njih nima več svojega imena.

To je samo še pravljica. Pravljica o čudovitem Belem jezeru in o kristalnih, brezimnih gorah, ki se zrcalijo v njem.

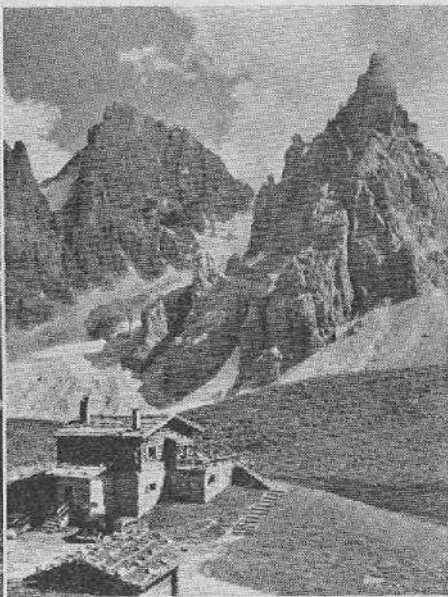
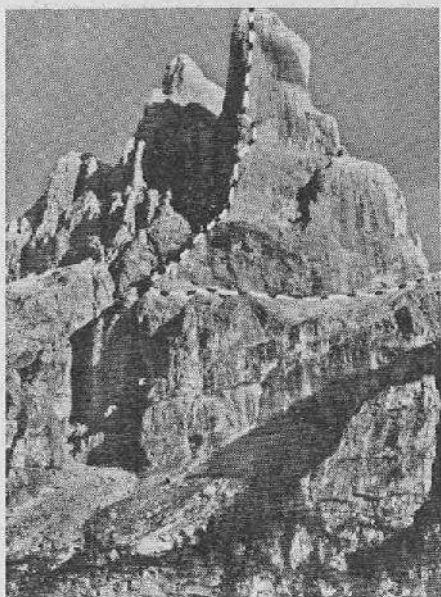
Srce jo sliši, pravljico. Besede pa je ne morejo ponoviti.

* * *

Tako je bilo moje slovo od chamoniških gorâ.

S to pravljico v srcu bom jutri odpotovala domov.

In pogosto, v tišini, bom še poslušala njen odmev.

Cima Madonna — smer preko »Raza tenčice« (Spigolo del Velto)

Koča Segantini — v ozadju Cima della Pala

Ing. Nadja Fajdiga:

SASS MAOR — VZHODNA STENA*

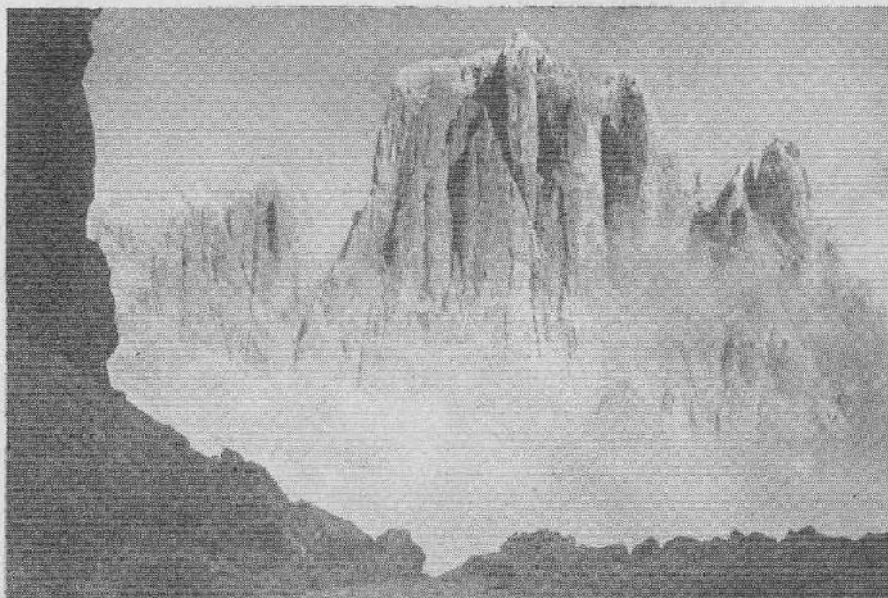
(Smer Solleder — klasična VI.)

Isto noč je bilo nebo zasuto z zvezdami in Cima Canali se je zrcalila v tihih noči v majhnem jezeru pod Rifugio Pradidagli, ko sem sedela na skalah ob vodi. Izpred koč se je slišal šum kuhalnikov in oddaljeni glasovi dveh narodnosti. Iznad plaza, kjer je sestop iz Cime Canali, so se svetile luči polreševalne ckepe, ki je odšla po zapoznclo navezo. Štirje Avstrijci, s katerimi smo skupno sestopali popoldne iz Pala di St. Martino, so odšli v dolino, da bi si nabavili hrano, in tako smo ostali od inozemskih plezalcev v koči le Cic, Jürgen in jaz.

Bila je spokojna, čudovita noč in majhno bitje, ki je sedelo na skali ob vodi in strmelo v vrhove, se je stapljalno zbrisalo v noči. Mogoče nisem mislila na nič, kajti moj pogled se je naslajal na tihih siluetah gora, mogoče sem znova doživljala tiste trenutke, ki napravijo vege-

* Sass Maor, vzhodna stena. Plezali 1. IX. 1954: Jürgen Wellenkampf, Nadja Fajdiga, Ciril Debeljak.

Cima Canali s Passo di Boll

tiranje na našem planetu nekako znosno, mogoče pa je vstajal pred menoj in potekal v tihi noči jutrišnji dan, kajti ...

V zgodnjem jutru so se s strašnim ropotom odprla vrata koče, odpreti smo jih hoteli počasi in tiho in tri sence so se stopile s prebujajočim se jutrom. Kot po navadi je ura že zdavnaj prekoračila peto uro, ki je bila predvidena za odhod.

Naš cilj je bila vzhodna stena Sass Maor.

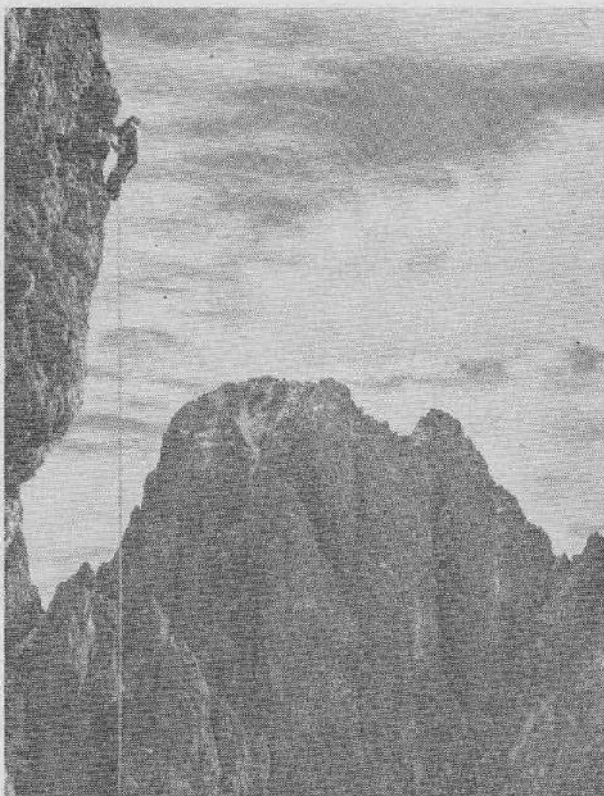
Odhiteli smo v dolino. Od Rifugia moraš približno kak kilometer sestopiti po lepi nadelani poti, od katere se ločiš skorajda v dolini. Sestopili smo seveda predaleč, tako da smo jo po grmičevjih in strugah hudournikov ubrali poševno navzgor.

Zdeli smo se vredni pomilovanja, kajti mislili smo, da bomo sestopili do koče po isti poti. Najbrž bi se obrnili kar nazaj, če bi bili vedeli, da bo naša pot znatno daljša.

Po skrotju in lažjem svetu smo prodirali navkreber. Ker je po opisu predvideno ca. 400 m lažje stene, smo plezali kar vzporedno.

Dan je postajal vroč in bila sem kar srečna, da sta bila moja soplezalca optana z nahrbtnikom in vrvmi.

Vrstila so se mesta III, IV. Bilo mi je tako lahko pri srcu, ves svet, razen stene pred menoj je bil tako daleč. Cic se mi je za trenutek kar zasmilil, kajti včasih sem slišala pred seboj hreščanje žeblicev na njegovih skarpunčinah. Ko sem uživala večerni hlad prelestne noči, se je mučil z zabijanjem žeblicev. Podplati njegovih

S plezanja v Pali (Gran Pilastro)

edinih čevljev, ki jih je imel s seboj, so mu skorajda odpadli in tako so bili čevlji podobni bolj starim nakovankam kot pa plezalkam.

Nekaj časa smo se že prebijali po precej navpični steni in poklinah, ki držijo desno, ko so nas spomnili zabiti klini, da postaja stena vedno resnejša.

Na vrhu skalnatega pomola, v slabi polovici stene smo se navezali. Cic in Jürgen sta ugotavljala, da predstavlja Sass Maor krasno steno za zimsko smer, ki bi bila že v spodnjem delu zelo težka v zimskih razmerah, kajti njen značaj bi se popolnoma spremenil.

Smer nas je vodila v resnih raztežajih v odprti steni proti desni. Prečenje v desno zaključí znana 40-metrška prečnica v desno. Stena je popolnoma navpična, delno previsna, izpostavljenost čudovita. Nato se smer nekoliko prelomi in sledi navpično plezanje in prečenje v levo. Bila sem precej zaposlena, kajti večino raztežajev sta moja soplezalca plezala istočasno, tako da sem oba obenem varovala. Včasih sem se morala kar nasmehnuti, kajti vsak, ki je plezal prvi, mi je naročal, naj varujem drugega, ker da bo že on povedal, če bo

Slovenska smer po rumeni zajedi v Pali.

zadeva resnejša. Pri vsem tem človek kar pozabi, da visi vpet v nekaj klinih in se prestopa iz enega stopala na drugega.

Najlepša so v Sass Maorju prečenja. Trdna, rumenočrna skala, majhni oprimki, absolutna navpičnost. Dogovorili smo se med seboj za znake prihoda na stojišča, kajti na 35—40 metrov se skušaš včasih zaman sporazumeti.

Po prečenju iz desne v levo smo se zopet zbrali na majhnem osovjem odstavku. Človek je nehvaležno bitje. Zdi se mi, da sva s Cicem pozabila na minulo prezebanje prejšnjih dni, kajti prav nič nismo bili hvaležni za žgočo toploto in izsušena grla. V zgornjem delu pa je potekala nekaj časa smer v senci. Vrste se plate in počij, zaključujejo pa zame precej neprijeten kamin...

Zopet smo zvrili vrvi in po strmem prečenju na levo in lažji steni izstopili na vrh. Vzhodna tisočmeterska stena Sass Maorja je bila za nami. Bila je ura natanko 12 in smer smo plezali pet ur. Zabeležili smo vzpon in se hrepeneče ozrli po Rifugio Pradidagli, ki je bil v zračni liniji kakih 500 metrov oddaljen od nas. Nasproti nam se je dvigal vrh Cime della Madonna in sestopiti smo morali v sedlo med obema vrhovoma.

S Cicem sva se spominjala razmer pred tednom dni. Sneg, ki je pokrival ves ta predel, je skoraj skopnel in če ne bi imela poslikanega filma iz sestopa iz Cime della Madonna, bi ne verjela sama sebi.

Na različnih mestih smo dobri dve uri lenarili. Sestop predstavlja delno plezanje tretje težavnostne stopnje.

Ob treh smo stali na mlišču pod Sass Maorjem in Cimo della Madonna in ukrepali o nadaljnjem pohodu. Italijanski vodniki so nam svetovali sestop čez vzhodna pobočja levo od Sass Maorja, toda ker nismo poznali sten, smo lahko ugotavljali, da bi sicer prišli, da pa bi se s spuščanjem zelo zamudili.

In tako smo odrinili. Celotni sestop pod pobočji Cime della Madonna tja dol skoraj v St. Martino di Castrozza. Ta pot se vleče dobri dve uri v sestopu mimo pobočij Val dei Roda in nato zopet navzgor mimo Pale di St. Martino.

Prav neprijetno so me bolele noge, ko smo se obrnili iz sestopa zopet navkreber in neprijeten občutek je, če poznaš pot in se zavedaš, da boš koračil še najmanj dve uri. Mojemu pogledu so dajale nekakšen takt noge našega nemškega znanca, ki je stopal tik pred menoj. Ko pa so minuli prvi trenutki preorientacije, sem ugotovila, da bi lahko šla še daleč, daleč.

Mrak je že bil, ko nas je znova pozdravil ob prehodu skozi sedlo Passo dei Bagli rogljičasti vrh Sass Maorja in ravno pred temo smo si segli v roke z Avstrijci, ki so pred nami dospeli iz doline.

Kmalu zatem pa je dahnila noč čez pokrajino in znova se je zaskišal šum kuhalnikov na mizici pred kočo.

... Toda zdi se mi, da sem se zmotila. Kaj ne sedim ob jezeru pod Cimo Canali in strmim v roglasti vrh Sass Maorja? Kaj ni to glas Jürgena, ki me kliče, da me čakajo, kajti treba bo oditi spat in Cic je že končal s popravilom čevljev.

Kaj ne vstaja v daljavi tisočmeterska vzhodna stena Sass Maorja in me vabi? Kaj ne bo trajal ta hip večno?

Aleš Kunaver:

JUŽNA STENA SCHÜSSELKARSPITZE

Smer Kleisel—Schober

vetel dan je vdrl v oddelek tretjega razreda in škripanje zavor nam je naznanilo, da se vlak ustavlja. Področca. Pravkar smo se pripeljali skozi karavanski predor in prvi pozdrav tujine je bil zdolgočaseni klic »Passkontrolle, bitte!« In potem: v jutranje meglice odeto Baško jezero, Beljak, dirka na vlak proti Celovcu, modrina Vrbskega jezera in končno Celovec. Tu je Tone, moj edini sopotnik, opravil svoj obisk in popoldne sva že sedla na brzovlak, ki naju je naslednje jutro odložil v Innsbrucku. Skromen zajtrk v potujoči mlečni okrepevalnici, ogled mesta in »kontrola« športnih trgovin, to je bil najin opravek do enajstih, ko se tu začno uradne ure v pisarni planinskega društva. Tu so prijazno ustregli najini prošnji in nama posodili vodnik po Wettersteinu, ki je bil najin plezalski cilj. Sedaj, ko sva imela še ta zadnji del opreme, je najina skrb veljala vremenu, kajti nebo se je

prepreglo s sivimi oblaki, ki so nedvomno kazali, da bo kmalu pričelo deževati. Molče in slabe volje sva se odpeljala v Seefeld, se zbasala na rumeni poštni avtobus in čez pol ure že sedela v izletniški vasi Leutasch. Za slovo od civilizacije sva pila Coca-Colo in končno ugotovila, da je naša Cockta precej boljša in tudi cenejša.

Pozna ura naju je pognala na pot in jermeni težkih nahrbtnikov so vedno ostreje rezali v ramena. Skozi macesnov gozd, ki so ga kasneje zamenjale nizke košate smreke, sva prisopihala na planšarijo in tu pozdravila bradatega Tirolca, ki se naju je še od lani spominjal, še posebno pa dobrega tobaka, s katerim sta bila Rado in Mik dobro založena. Tokrat mu kot nekadilca z njim nisva mogla postreči, on pa nama je kljub temu ustrezljivo »napojil«
kuhalnik s petrolejem, ki ga v dolini ni bilo moči dobiti. Se kratko opozorilo, naj se paziva pri plezanju, in iz goste črne brade nama je v slovo zasijal dobrodušen nasmeh, midva pa sva zagrizla v spolzko travnato strmino. Ni in ni je hotelo biti konec in šele, ko sva je bila že do grla sita, je prišlo malo sedelce in kmalu za njim še koča. Iz nje je donel vesel smeh in takoj ob pozdravu sva ugotovila, da so tu Dunajčani, ki so z nama vred naslednje dni preklinjali dež in sneg.

Toda ti dnevi so hitro minili, kajti dva izmed njih sta se pravkar vrnila iz Himalaje in snovi za pogovore ni nikoli zmanjkalo. Ugotovila sva tudi, da imamo iste cilje, ker sta tudi onadva želela preplezati smer Peters—Harringer v jugovzhodni steni Schüsselkar-spitze. Tako smo zidali gradove v oblake, iz katerih pa so se sipali debeli snežni kosmi in polnili ozračje s tajinstvenim šelestom. Že tretji dan je zapadlo kakih dvajset centimetrov snega in od zameglenih sten je odmevalo blejanje ovac, ki so oslepljene od novega snega tavale po pobočjih, dokler jih niso pastirji in njihovi psi segnali v dolino. Na plezanje torej ni bilo misliti, toda že naslednji večer nas je veselo presenetil sunek severa, ki je razpršil oblake in obudil naše upe. Naslednje jutro je res nekoliko več obetalo in odpravila sva se pod steno. Prvotno namero sva brž opustila, kajti vrsta počni in zajed, po katerih gre Petersova smer, je imela vlogo odtočnega žleba za vodo, ki se je cedila po pet sto metrov visoki previsni steni. Zato sva raje odšla v smer Kleisel—Schober, ki poteka kakih dve sto metrov desno od Petersove in je prav tako ocenjena z zgornjo mejo šeste stopnje, le da je težav manj. Smer je bila preplezana tik pred vojno in sodi med modernejši smeri ter je s svojo pestrostjo in razgibanostjo zelo privlačna. Po dolgih dneh počitka nama je bilo plezanje res pravi užitek in so se težki raztežaji tehničnega in prostega plezanja urno izgubljali pod nama. Med njimi so nekateri zelo zanimivi, na primer eden prvih, kjer omogoča vzpon le tenka, pol centimetra široka poklina, ki reže dvajset metrov visok črn previs; to je mesto, kjer izključno gospodarijo kladivo in klini. Vreme nama je bilo še precej milostno, saj je le včasih padlo nekaj kapelj in kmalu sva stala pod zadnjo veliko preveso. Tu

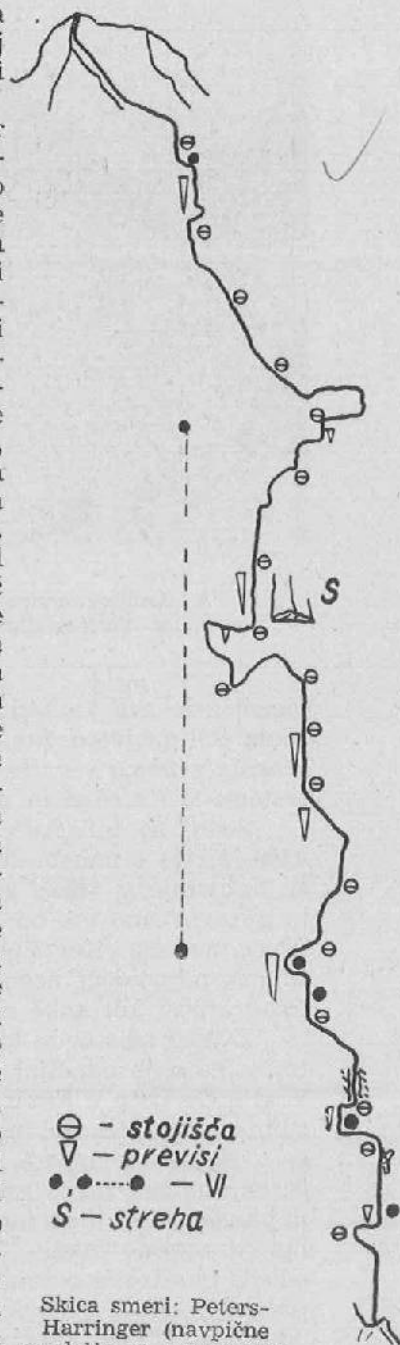
se je pred nama odprla temna luknja, ki je imela svoj izhod kakih trideset metrov višje v gladkih platch. Žal se je tudi po njej cedila voda in sem se tam počutil kakor v mokrem blatnem dimniku, ki je postal proti vrhu tako ozek, da sem komaj obračal glavo. Izstop iz te luknje je eno težkih mest v smeri, toda plezalca ga urno premaga, ker že vidi nedaleč nad seboj vrh stene in s tem konec težav. Tako tudi midva, in kmalu sva stala na zasneženem grebenu ter zrla na sever, kjer se razprostira širna Bavarska nižina in se svetijo velika jezera, kakor bi velikan tja položil velika srebrna ogledala. Sneg pod nogami naju je opozoril, da sestop ne bo ravno igrača in brz sva krenila po grebenu. Ta je že v običajnih razmerah samostojna plezalna tura s krasnim razgledom na Bavarsko nižino na severu in na nepregledno morje alpskih vrhov na jugu. Od teh se mnogi blešče še v poletnem soncu okovani v led in sneg. Tokrat se za razgled nisva kaj prida menila, saj nama je zasneženi greben nudil dovolj sitnosti. Star pregovor pravi, da nesreča nikoli ne počiva, in midva sva se dodobra prepričala o njegovi resničnosti. Pri spustu preko enega previsnih skokov se je zataknila vrvi in ni nama preostalo drugega kot splezati po vrvi nazaj. To pa ni bil prijeten opravek, saj je čez rob previsa močno tekla voda in na nesrečo meni ravno na glavo, ko sem se s pomočjo stopnih zank vzpenjal po vrvi. Kopel ni bila ravno prijetna, saj se je med tem že spustil mrak in je postalo občutno hladno. Nedaleč od naju so se zasvetile prijazne luči hotela in observatorija na vrhu Zugspitze. Moker in prezebrel sem se kmalu vrnil k Tonetu in čez kako uro sva že stala na melišču pod steno in zvijala vrvi. Tedaj pa se je ulil dež, ki mu je pridno drugovala toča in v veliko zabavo Dunajčanom sva stopila v kožo mokra kot miš. Oni so s tem računali in na razbeljeni pečici je že klokotal lonec vode za čaj. Po kratki večerji smo zadovoljni z dnevom pocepali po pogradu in sladko zaspali.

Smer Peters—Harringer

Sivo in mrko nam je viselo nebo nad glavami, ko smo drugo jutro stopili iz koče. Nič ni motilo moreče tišine, le kdaj pa kdaj se je iz brezlične sivine pripeljala snežinka. Šele proti poldnevju se je nebo razgibalo, sivina se je pričela trgati in s Tonetom sva jo ubrala pod steno gledat vstop v Petersovo smer. Poči in zajede so bile sicer črne in odbijajoče, toda odločila sva se, da bova drugo jutro poizkusila. Iz opazovanja naju je zmotil rezek žvižg — znamenje, da so v bližini svizci. Umaknila sva se na malo poraslo vzpetino in nemoteno opazovala početje teh zanimivih glodalcev. Svizci so zelo gospodarni, saj je znano, da celo poletje suše travo kakor kosci in jo potem spravljajo v nalašč zato izkopane luknje. Lakota naju je prignala domov in na mizi se je kmalu kadila topla večerja. Tudi Dunajčana Hans in Raimund sta se odločila za Petersovo smer in drugo jutro smo po kratkem omahovanju kljub dvomljivemu vre-

menu le vstopili. Dunajčana sta vstopila nekoliko preje, kar pa naju ni motilo, saj je stena tako strma in skala trdna, da se ni bati zapadnega kamenja.

Smer naju je že takoj navdušila, ker so skrajne težave začele že v drugem raztežaju in niso nehale skoro do vrha. Posebno je zanimiv srednji del stene, ki ga prereže okoli tri sto metrov visoka vrsta poči in zajed, večkrat prekinjenih s strehastimi odstavki. Za ta del smeri navaja opis zanimiv stavek, kjer pravi, da predstavljajo vsi raztežaji skrajne fineše prostega in tehničnega plezanja. No, midva sva se dobro podprla, in nama je delalo sive lasce le najtežje mesto, ki je zelo visoko, in sva pričakovala, da bova tam že precej utrujena. Še preden sva priplezala do tja, se nama je pripetila majhna nezgoda, ki je vzela mnogo časa. Na začetku neke poči se mi je namreč utrgal podplat na levem čevlju, in to kot nalašč tam, kjer bi lahko s pridom uporabljal le levo nogo. Pozneje sem se tolažil s tem, da sem vsaj enkrat poizkusil, kako se šesta stopnja pleza s kolena, nimam pa namena ta poizkus še kdaj prostovoljno ponoviti. Ko je prišel Tone do mene, sva na stojišču odprla čevlarsko delavnico in čevelj strokovno popravila. V raztežaju, ki je sledil, sva našla zadnjo od mnogih zank za spuščanje, ki sta jih lani pustila v steni Francoza André Bertrand in Philippe Garde, ki sta se mudila tam istočasno z nami. Na tem mestu se je Bertrandu izpulil klin in je zato padel kakih dvajset metrov. Ker je stena tu previsna, je ostal brez poškodb, le ena od obeh nylonskih vrvi se je pretrgala. Njegov tovariš je to plačal z odrglinami, saj mu je ta na več mestih na rokah dobesedno iztrgala meso. Z mešanimi občutki sva plezala midva to in kmalu nato še najtežje mesto. To je detajl prostega plezanja, kjer je treba preplezati nekaj kot med gladko ploščo in prislonjeno streho. Šlo je precej bolje, kakor sem pričakoval; po kakih osmih metrih sem željno vpel klin in kmalu nato zlezel na udobno stojišče. Najtežje je bilo torej za nama in vsa težka mesta, ki sva jih morala še pre-

- ⊖ - stojišča
- ▽ - previsi
- - ● - V
- S - streha

Skica smeri: Peters-Harringer (navpične razdalje so razmeroma močno skrajšane)

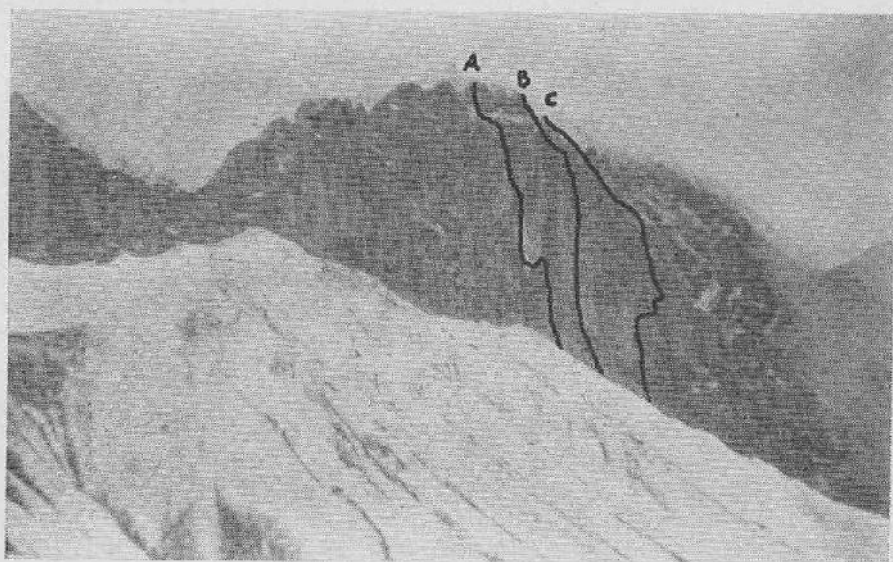

Foto Aleš Kunaver

A - Aschenbrenner-Reiner (VI) (to smer smo preplezali lani),
B - Pelters-Harringer (VI+), C - Kleisel-Schober (VI+)

plezati, da sva po zadnji krušljivi polici dosegla vrh, so se nama zdela kot prijeten zaključek težkega dela. Na vrhu naju je zopet očarala z rdečo večerno lučjo osvetljena panorama in po dveurnem sestopu sva srečna in nasmejana stopila v kočo.

Sedaj so bili naši cilji doseženi. Drugo jutro smo že zbasali naše imetje v nahrbtnike in odšli do prvega hudournika, kajti vode za umivanje v »Kočī spominov« ni bilo. Priložnost je bila ugodna in opravili smo vse od kopanja pa do britja in manikiranja. Bila je ravno nedelja. Ker smo bili verjetno pri tem poslu zelo zanimivi, so nas mimoidoči nedeljski turisti z zanimanjem opazovali in nas fotografirali kot kake eksotične živali.

Zvečer smo se že ločili na kolodvoru v Innsbrucku in zakasnjeni brzec naju je odpeljal v Zürich na sestanek, določen že pri nas v Vratih, in nato v Francijo, kjer sva hotela poizkusiti prosluli »Auto stop!«, a se je izkazal kot precej nezanesljiv način potovanja, posebno še v slabem vremenu, ki je tedaj vladalo nad Evropo. Spočetka je še kar nekam šlo in na krov so naju sprejemala različna vozila od najmodernejših limuzin pa do starega kamiona. Potem pa se ni hotelo nobeno vozilo več ustaviti in neki šofer se nama je celo odkril in s tremi praznimi sedeži odpeljal mimo. To pa nama je bilo preveč in odpravila sva se peš po trdi cesti v petindvajset kilometrov oddaljeni L'Isle. Kilometer pred ciljem sva okoli polnoči zbita popadala v travo obcestnega sadovnjaka in zaspala kot ubita. Spati

nisva mnogo utegnila, ker naju je okoli treh zbudil naliiv in mokra od nog do glave sva odštorkljala na kolodvor. Prvi jutranji vlak naju je bleda in upadlih lic pripeljal v Dijon k znancem na varno. Naslednje dni sva iz malega, a ličnega avtomobila ogledovala osrednjo Francijo. Skozi redko dolinsko meglo sva zagledala bleščeči sneg Mont Blanca in kmalu nato smo se po divji dolini pripeljali v Chamonix. Midva sva postavila platneno hišico na tabornem prostoru številka 4 in pri pregledu denarnic ugotovila, da moreva ostati največ pet dni. To je bil za takratno slabo vreme precej skopo odmerjen čas. Upala sva, da bova vsaj lahko stopila na Streho Evrope in si ogledala položaj za drugo leto. Šele čez dva dni se je vreme maloboljšalo in ob petih zjutraj sva že pešačila po dolini do vasi Les Houches in nato vkreber na Mont Lachat. Bila sva malce slabe volje, kajti vse, kar sva premogla za to turo, je bila štruca kruha, konzerva marmelade, zavitek špagetov, pol litra petroleja v kuhalniku, dve sto frankov in nič soli. Kljub temu sva urno pobirala stopinje po mokrih serpentinah severnega pobočja in vmes pridno zobala jagode »za kalorije«. Nebo se je znova prepreglo z oblaki in izza grebenov se je pripodila megla, iz katere sta se izmenoma sipala sodra in sneg. Popoldne sva prisopihala na Tête Rousse, kjer naju je prijazni oskrbnik povabil, naj spiva pri njem in naj počakava, ker z Mont Blancem verjetno ne bo nič. Vso noč je veter butal v okna in jih zasipal s snežinkami in zjutraj sva pred kočjo zagazila v svež sneg. Hrane in denarja ni bilo več in morala sva odnesti pete nazaj v Chamonix. In za nama je ostal Chamonix, nad katerim se je v opoldanskem soncu svetil Mont Blanc.

Francè Avčin:

K PREHRANI NA VISOKIH GORAH

Pred vojno sem se udeležil zimskega prečenja Šar planine od Ljubotena nad Kosovim ravnom pa vse do Koraba nad Albanijo. Na tem nepozabnem, teden dni trajajočem potovanju stalno v višinah nad 2000 m, sem se poleg drugega naučil marsičesa tudi v pogledu prehrane in sicer od naših šiptarskih nosačev. Mislili smo, da ni mogoče prenašati velikih naporov na dolgotrajnih turah brez poživil in polumctnih hranil, ki smo jih bili navajeni iz doline. Zato sem že takrat občudoval nosače-muslimane, ki so dosledno odklanjali hrano svinjskega izvora, hraneč se domala izključno s koruznim kruhom¹ in in zagozdo ovčjega sira, pa še to v kaj skopih obrokih. Bremena pa, ki so jih nosili, so bila tej skromnosti vprav obratno sorazmerna.

Že zdavnaj je znano, da se himalajski nosači, pa tudi šerpe hranijo domala izključno z maslom in »tsampo«, praženim ječmenovim zdrobom (dehidrirana hrana!), ki ga zgnetejo z vodo ali čajem in pojedjo kuhanega, pečenega ali kar surovega, če ne gre drugače. Zjutraj ne jedo nič, šele po dveh urah hoje sledi izdaten zajtrk. Tako odpade jutranja briga okrog kuhanja, vse gre hitreje, hoja je lažja, saj prebavila niso preobremenjena z masivnim zajtrkom. Znano je tudi, kakšnih dobesedno nečloveških naporov so ti ljudje ob svoji skromni hrani zmožni. Bremena v višini lastne teže niso nič posebnega, za

¹ Znano je, da kuzuza izredno pospešuje mlečnost doječih mater. V revnih krajih Italije ljudje od koruzne polente žive.

moške kot za ženske. V izjemnih primerih pa še več, n. pr. ob prenosu Herzoga in Lachenala z Annapurne na hrbtu. Žene nosijo zraven še kuhinjsko in spalno »opremo«, za nameček pa često še — zadnjega dojenčka. Tudi ta dobiva od treh mesecev naprej posebno pripravljeno hrano: mati dobro prežveči krogeljce tsampe, jim doda svojo slino in jih iz ust v usta dá otroku. Da laže požira, ga treplja po želodčku. Kdor ta režim prestane, bo nedvomno silak.

Do nadaljnjih spoznanj glede prehrane sem prišel v partizanih. Neverjetno je, kaj zmore človek, če je tu volja in nuja, in še bolj neverjetno, ob kako skromni hrani. Zelo tekoči hrani tega našega povratka k naravi, brez ostrih začimb, s pičlo maščobo je ne le uspelo dokončno izlečiti prenekateri pred vojno »neozdravljivi« čir, pozdraviti razne »bubrege«, temveč je uživalcem nakljub kalorijski vsebini, ki je bila po vseh teorijah nezadostna, podeljevala neslutene moči. Izguba na telesni teži se je spremenila v moč, spretnost, hitrost in — upam se trditi — tudi v domiselnost, bistrost. Skratka, spoznal sem, da je človeško telo sposobno za kaj različne energijske bilance, da mišični stroj lahko deluje z različnimi izkoristki, kot pravimo v tehniki: če stlačiš vanj preveč, se odvišno ne izkoristi, temveč izvrže ali akumulira v salo. Če pa malo, se izkoristi do kraja.

V majhnih merah telesne rezerve v obliki sala nikakor ne škodijo, ker predstavljajo važno rezervo ob velikih naporih, ko ni ne časa ne priložnosti za hranjenje človeškega stroja — zlasti v najvišjih gorah, pa še mraza nas brani taka podkožna plast (Eskimi!). Tako se ti zlopa ne primeri, da iznenada oslabiš in kot motor brez goriva ne moreš naprej, dokler se ne nakrmiš. Če ni dotoka hrane, črpa telo pač iz lastnih virov, ki pa nikdar ne smejo biti aktivno tkivo samo. Dolgoletna praktična opazovanja na sebi in na tovariših v gorah so me o gornjem dobobra prepričala.

Že porazdelitev naše vsakodnevne prehrane je zgrešena. Zjutraj vržemo vase kako malenkost in hitimo na delovno mesto, čeprav nas čaka najmanj 8 ur nepretrganega dela. Seveda zadnjih 2—3 ure komaj čakamo konca in bolj kot na svoj opravek mislimo na kosilo, ki ga hlastno pospravimo od pol treh do treh. Utrujeni od predolge delovne dobe in od preobremenitve prebavnega aparata se vržemo na ležišče in zaspimo, s polnim želodcem, čeprav so že stari Rimljani poznali in upoštevali heksameter:

»Post coenam stabis aut passus mille meabis,
po obedu ali stoj ali se sprehodi tisoč korakov!«

Komaj štiri ure za kosilom sledi že večerja. Vsa resnična prehrana je tedaj koncentrirana na 4 ure, ostalih 20 ur smo pravzaprav brez dotoka energije. Edina, a velika prednost tega sistema je, da lep del dneva ostane človeku za osebne opravke, pa da delovni dan prične zgodaj.

Zapadnjaški, predvsem anglo-ameriški način je drugačen. Izdaten zajtrk, začetek dela šele okrog 8.—9. ure. Za kosilo le malenkosti kar in hitro in na delovnem mestu in takoj delo naprej do nekako 16. ure. Zvečer pa krepka večerja, a čimbolj zgodaj, da ne ležeš s polnim želodcem. Sam sem poskusil sistem kompletnega kosila — zjutraj, pripravljenega povečini že prejšnjega dne pri kuhanju večerje. Obnese se imenitno, če je časa zanj seveda. Prvič opoldne nisi lačen in zato čemerem, pa tudi ne zaspan po kosilu. Drugič odpade ves nehvaležni, nikdar plačani in redko pravilno cenjeni opravek gospodinje okrog kuhanja kosila in še zoprncjše pomivanje takoj po kosilu, medtem ko se glava družine lepo zavali na divan. Človekova delovna zmožnost se dejansko poveča na ta način za kaki dve uri dnevno, pa še izguba na času zaradi popoldanskega spanja odpade. Človeško življenje je prekratko in prezanimivo, da bi ga zapravili z nepotrebnim spanjem. Stvar sem preizkusil sam in je vsaj za poletni čas ne morem dovolj priporočati.

Moderniziramo se povsod in mestoma kar preveč, tako da nam že škoduje. Le na sestavo in porazdelitev prehrane smo pozabili, iz navade menda, ker se v sedanji obliki vleče kar iz srednjeveških stoletij sem. Zlasti za vrhunske športnike in planince so ta vprašanja velike važnosti. O tem je svoj čas napisal zelo poučen članek »Prehrana pri športnikih« dr. Alojzij Šef v »Vodniku«, ki mu naj bodo naša naslednja izvajanja dopolnilo za planinsko rabo.

Zadnje pridobitve znanosti in tehnike na polju prehrane pomagajo ekspedicijam v polarnih in visokogorskih krajih samo, da se zveča učinkovitost in zmanjša tveganje. Sedaj, ko naši vrhunski alpinisti vsako leto v vse večjem številu lahko odhajajo v inozemske gore merit svoje moči in urit svoje znanje, ko pričenjamo resno misliti na Ande in — manj resno ponekod — na samo Himalajo, ko nas od teh najvišjih ciljev loči samo še večni denar, sedaj je že čas, da se zamislimo ob vprašanih racionalne prehrane v visokih gorah, da ne bomo nekega dne presenečeni. Nisem specialist za tovrstna notranja vprašanja. Zato bom navedel pač kar mi je poznanega iz izkušenj, predvsem pa od podobnih odprav in iz literature.² Stvar naših prehranbenih strokovnjakov pa je, da moderne zahteve prikojre našim domačim možnostim in polščejo, pospešujejo nove rešitve z domačimi surovinami. Ker smo in še dolgo ostanemo pretežno agrarna zemlja, mora teh možnosti biti na pretek, le poiskati jih bo treba (n. pr. Lakomalt, Zagreb).

Precej je že napredka v svetu: vitaminske pilule (primerjaj J. Hunt, str. 269), koncentriran oranžni in limonov sok, prepečenci, orehova jedrca itd. so na odpravah že običajna pojava, seveda poleg tradicionalnih ribjih in mesnih konserv ter corned-beef (sesekljano meso), pemikan (posušeno meso), slanine, toda vedno v družbi s tobakom, spirituosami, čajem, kavo itd. Današnja raziskavanja, na praktičnih opazovanjih sloneča, pa kažejo, da tovrstna prehrana ne le znatno veča težo in stroške materiala, temveč — kar je še huje — čutno manjša delovno zmožnost udeležencev in to prav v odločilnih situacijah. Bili so pa že pred desetletji alpinisti, ki so imeli za te stvari smisla. Longstaff se je n. pr. v Kavkazu hranil, kjer je le bilo mogoče, z enolončnico v obliki kuhane kure z rižem in zelenjavo. Tako je dobil večino potrebnih hraniv na preprost način, pa še najboljšo juho zraven. Za mesno juho je znano, da odžeja in osveži daleč bolje od vseh čajev in podobnih vodk. Nukleinske kisline, v juho prišle iz mesa, vplivajo ugodno ne le na želodec, temveč tudi na srce, krvni pritisk. Ob veliki utrujenosti in dehidraciji telesa je juha poživilo prve vrste. Dobimo jo danes v praških v odlični kvaliteti, n. pr. holandski.

Delovna zmožnost, kondicija alpinista je podobno kot pri vrhunskih športnikih odvisna predvsem od zdravega telesnega ustroja, je torej predvsem podedovana in šele v drugi vrsti s treningom pridobljena lastnost. V gorah ne odločajo le pljuča in srce, temveč tudi prebavila, jetra, ledvice, predvsem pa uravnoteženi živci. »Konstitucijski silaki« (n. pr. Buhl) morejo doseči zastavljeni cilj ekspedicije ob ostalih ugodnih pogojih tudi navzlic še tako nesmotrni prehrani. Tillman si je nad 7000 m želel samih gourmandov, velejedcev, saj ti znajo jesti, čeprav niso lačni. Glavni problem višine bi bil s tem rešen, kajti povprečni človek spravi v teh višinah vase komaj 1500 kalorij od ca. 4500 teoretično potrebnih in še to predvsem v obliki sladkorja v raznih, v izobilju potrebnih tekočinah. Taki ljudje pa so med današnjimi civiliziranci že kaj bele vrane.³ Povrhu pa jim grede viški telesnih sil često na račun duševnih. Te pa so na ekspedicijah najmanj enako važne kot fizične (glej n. pr. odpravo na Annapurno). Važno je tedaj, da za vrhunske storitve nad 4000 m poskrbimo za vse udeležence maksimalne fiziološke gospodarnosti, za največji možni izkoristek v hrani dovedenih kalorij, t. j. energije, za največjo moč in vztrajnost pri najmanjšem možnem dotoku hrane.

Doslej je prevladovalo mnenje, naj se udeleženci ekspedicij čimbolj drže svojih navad v prehrani, češ da ne smemo od organizma zahtevati nenadnih preusmeritev vprav za časa velikih naporov, še manj pa kakih odvadnih kur, n. pr. opustitev kajenja. Vse to se mora izvršiti prej, že na treningu. Do neke mere mora na odpravi vsakdo od svojih navad nekaj žrtvovati, že iz tehničnih razlogov (poenotenje osnovne prehrane, štednja s prostornino itd.), in sicer v tem večji meri, čim večja je oddaljenost od oskrbovalne baze in čim višje leži zastavljeni cilj. Hrana mora biti deljena v dnevne porcije, po vojaškem

² Glej n. pr. članek: Ralph Bircher »Zur Ernährung im Himalaya«, Der Wundepunk, Nr. 5, 6, 1953. Zürich in John Hunt »The Conquest of Everest« etc.

³ Med nepokvarjenimi domačini jih seveda ne manjka. Ko so Svicarji morali jeseni 1952 na vrat na nos zapustiti Mt. Everest, so šerpe po kamelji metodi pojedli naravnost presenetljive množine odvišne hrane v pestro pomešanem jedilniku — brez vsakršne škode za želodec!

načinu, in primerno variirana, po dnevih v tednu vsaj. Tudi verjetnost kvara je tako manjša. Deli naj se v tri faze: za pristop, za aklimatizacijo in za naskok. Meso naj potuje kar sveže, to je na kopitih. Za vrhunsko skupino za časa naskoka mora biti dovoljen nek »luksus«; hrana po izbiri in osebnih izkušnjah, kajti in extremis človek raje ne je ničesar kot stvari, ki se mu upirajo. V tem pogledu so nadvse poučna poročila Huntuve ekspedicije. Sestava hrane je razvidna iz razpredelnice str. 267. Vendar se pojavljajo dandanes glasovi po še večji, povsem znanstveni racionalizaciji prehrane za bodoče take in še težje podvige. Kajti z vzponom Mt. Everesta se pravi himalajcem⁴ šele pričinja. To si bomo na kratko ogledali.

Fiziološki preizkus in priprava udeležencev bi morala zajeti vse organe, tudi koristno bakteriialno črevesno floro. V našem času »čudodelnih« sulfonamidov in antibiotikov je namreč ta mikroflora često težko poškodovana. Nastali presežek nekoristnih patoloških bakterij v črevesu s svojim uničevanjem oz. neproduciranjem vitaminov telo slabi ne glede na dejstvo, da za svoje uspevanje požre do 30 krat več kalorij kot fiziološko koristna črevesna flora. Zato je potrebno pošteno očiščenje organizma raznih strupov v večtedenski dieti, združeni z opustitvijo nikotina, alkohola, kave, čaja, slaščic, zlasti pa presežkov beljakovin. Tako si telo stvori rezerve potrebnih zaščitnih snovi, delovna zmožnost vsakega alpinista se dvigne, povrhu pa je že preusmerjen na idealno prehrano za časa odprave. Ta mora poleg hranilnih pogojev izpolnjevati še pogoje štednje s težo (dehidracija; belega kruha in krompirja ne bomo nosili zaradi prevelike vsebine vode), koncentriranosti, lahke prebavnosti, nepokvarljivosti in prenosljivosti. Sicer odlični med n. pr. ni prikladen, ker rad izteče in se maže. Pločevinaste konzerve se zaradi teže že umikajo evakuiranim omotom iz neprodušnega plastika, ne glede na dejstvo, da je pakiranje sorazmerno malenkostnih množin hrane v kovinske omote eno od največjih zapravljanj dragocenih surovin tega stoletja, za katero nas bodo poleg drugega — n. pr. za premog — zanamci še pošteno preklinjali. Ekspedicija je tako lažja, manj stane in zaradi manjšega števila potrebnih nosačev je tudi mnogo gibčnejša, torej učinkovitejša.

Moderna industrija za živila je dandanes k sreči že sama spoznala, da ne gre ljudi hraniti zgolj z denaturirano hrano. Bolezni moderne civilizacije, n. pr. rak, revmatizem itd., ki se vprav v najbolj civiliziranih deželah z najvišjim »standardom« začuda najostreje kažejo, menda niso povsem brez zveze s tamošnjim izumetničenjem prehrane. Zato si prizadevajo stvoriti — zlasti v Švici — vrsto v gornjem smislu predelanih hranil, ki ostanejo biološko polnovredna. Ta hranila, o katerih bo še govora, dajo n. pr. v kombinaciji z nepalsko tsampo kot osnovno hrano, izredno mnogovrstno, okusno in zadovoljivo prehrano. Z lahkoto se iz teh snovi pripravi ona redkotekoča piča, ki jo človek na najvišjih višinah še prenaša. Sušenje telesa s potenjem, še bolj pa skozi pljuča s forsiranim dihanjem v višinskem, suhem zraku, ki ima malo kisika, terja preko 3 litre nadomestila izgubljene vode dnevno. Šele pri tej množini je bila na Mt. Everestu množina urina zopet normalna. Švicarji so pa 1952 na Južnem sedlu pili skozi 3 dni manj kot pol litra dnevno in to jih je predvsem omrtvičilo. Seveda je za izgorevanje hrane potreben kisik vprašanje zase, zlasti nad 8000 m. Brez njega je hrana brez haska, telo postaja mrzlo, saj ni izgorevalne toplote (glej J. Hunt, str. 257 in 276). Hillary in Tenzing pa sta bila 1953 založena dovolj s kurivom za pripravo vode in snega, pa tudi s kisikom za dihanje ne le med vzponom, temveč tudi v spanju. To jima je ohranilo tekočinsko vsebino in toploto telesa in s tem prineslo v skrajnem naporu končni uspeh, ob srečnem sovpadu ostalih pogojev seveda, predvsem atmosferskih.

Naloga je tedaj, zbrati in preizkusiti obstoječe hranilne surovine, stvoriti primerne mešanice in kombinacije, jih po potrebi dehidrirati in zapreti neprodušno evakuirane v nekovinske omote, ki pa jim vreme in grobo ravnanje ne smeta škoditi. Tak poizkus sta naredila švicarska alpinista Voit in Christen na 20-dnevnem spomladanskem prečenju švicarskih Alp od Piz Palüja vse do

⁴ Himalaja: pravilno himaladža, podobno kot maharadža, od besede hima-adjža, t. j. snežni kraj.

Mt. Blanca. Ves čas sta bila po zaslugi premišljene prehrane v izjemni formi, medtem ko je sicer enako zdržljivi tretji v družbi, ki pa se je hranil s klasično klobaso, jajci, svežim kruhom ipd., kaj kmalu zaradi izčrpanosti — odstopil! Meso je prišlo na vrsto le izjemoma in še to le zvečer ob obilni juhi.

Ralph Bircher je po takih razmišljanjih in praktičnih izkušnjah z nemalo truda sestavil iz 17-terih od mnogih švicarskih novih hraniv spodnjo tabelo za dnevni obrok hrane alpinista, težkega okrog 70 kg, in sicer po teži, stroških (po švicarskem standardu računano 1 frank = 100 din), kalorijah in vsebini treh osnovnih hraniv: beljakovin, maščob in ogljikovih hidratov. Seveda predstavlja to le eno od mnogih možnih variant. Tudi ni mišljeno, naj bi bila hrana vsak dan po istem kopitu. Le časovno povprečje naj bi bilo podobno, sicer pa je čim večja raznolikost le zaželena.

Hranivo	Množina g	Cena din	Ener- gija kcal	Beljako- vine g	Maščobe g	Ogtj. hidr. g
1. Ekstrat za juho z zakuho iz otrobastega žita	150	67,50	451	14,6	3,1	92
2. Ovseni riž (Avorio)	80	19,50	277	5,0	0,4	61,5
3. Biskvit iz otrobaste moke (Dar-Vida)	80	50,—	348,5	10,1	9,0	54
4. Isto (Bucher)	50	39,—	278	4,6	6,7	38
5. Kaleča pšenica (Ekra)		8,—	75,6	6,6	3,0	3,0
	380	184,—	1428,0	40,9	22,2	246,5
6. Polnomastno mleko v prahu	50	27,50	172,5	15,6	0,7	24,5
7. Rastlinska mast (Nussela)	25	10,50	222,5	—	24,9	—
8. Orehovo maslo (Nussa)	25	20,50	259	0,2	27,6	—
9. Mandljev piré	30	26,—	204	6,2	19,2	0,8
10. Sezamov namaz (Helva Türk)	30	33,—	166	3,0	10,1	15,5
11. Pivne droži (Cenovis)	10	6,—	37,5	5,5	0,4	2,5
12. Zelenjavni koncentrat (Tölke)	20	64,—	64	4,6	—	9,5
	200	187,50	1125,5	35,1	62,9	52,5
13. Namaz iz zgoščenega grozd- nega mošta	50	17,50	140	—	—	37
14. Koncentrat iz hruševega mošta	50	11,—	150	—	—	31
15. Suhe banane	30	11,—	87	1,1	—	20
16. Naravni datlji	40	18,—	111	0,7	0,1	27
17. Suhe fige	30	5,—	78	1,0	0,2	17,5
	200	62,50	566	2,8	0,3	132,5
Skupaj	780	434,—	3119,5	78,8	105,4	431,5

Pozornost vzbujajo predvsem nizka dnevna teža 780 gramov, z omotom ca. 800 gramov. Prav toliko je znašal dnevni obrok žita za nekdanjega rimskega legionarja. In kakšne dnevne forsirane marše so zmogli ti plačanci na svojih »miroljubnih«^{*} pohodih.

Značilno je tudi, da razpredelnica mesa sploh ne vsebuje in njegovo hranilno vsebino nadomesti v drugih, ugodnejših oblikah.

Prvih pet postavk predstavlja žitnine in sicer v obliki produktov, ki se dajo posebno hitro pripraviti za uživanje. Nadaljnjih 7 postavk dopolnjuje beljakovine in viša število kalorij ob nizki teži. To poslednje je možno le s povišanjem maščob in sicer v navedenih visokovrednih oblikah namesto klobasovja, pemikana, corned-beefa in tudi tunin, dasi so sicer ribe ob navadni pripravi zaradi dobro prebavljive beljakovine ter vitaminov A in B za športnike več vredne kot meso. Mesto polnomastnega mleka v prahu lahko prevzame tudi soja. Depotnih maščob (slanina, mast) in denaturiranih (z bencinom ekstrahiranih) maščob in olj ne najdemo. Tako dobi telo minimalno količino

holesterina in nasičenih toliščnih kislin, zato pa maksimum lecitina in visokoaktivnih maščobnih kislin in vitamina E, ki lajšajo dihanje celice, višajo možnost redukcij v kemičnem smislu v mehkih tkivih telesa (rodox — potencie v mesenhimu) in pripomorejo k smotrnejši vmesni presnovi (Zwischenstoffwechsel).

Težki problem vseh ekspedicij, ki jim primanjkuje sveže hrane, to je oskrbo z vitaminom A in C, rešuje 20 g posušene zelenjave boljše od vitaminskih pilul. (Ca. 100 mg vitamina C in podobna optimalna množina A v naravni zvezi z drugimi vitamini zlasti B-skupine ter z mineralnimi snovmi zadostuje popolnoma.)

Za okusnost in tečnost jedače skrbi zadnjih 5 postavk s svojo potrebno vsebino sladkorjev in bazičnih mineralnih soli. Predvsem pa se izravna bilanca med kislinami in bazami — lugi, ki jo znižanje beljakovin ter kalorijske vsebine terjata.

Strokovnjaki s pičilimi 3120 kalorijami ne bodo zadovoljni, saj je za težkega delavca teže 70 kg potrebnih 4200 kalorij dnevno. In na ekspedicijah se »dela« še vse drugače, je pa manj. Prav nič ne bi bilo težko dodati »manjkajočih« 1000 kalorij s sorazmernim zvišanjem postavk, toda za to na odpravah poskrbe nujno potrebni dnevi odmora, ko je potreba po hrani sorazmerno manjša. Povprečje 3120 kalorij pa dejansko zadostuje tudi za najnapornejše dneve. Švicarski zdravnik dr. E. Schmid je skozi 2 $\frac{1}{2}$ leti preizkušal na sebi tako z beljakovinami revno hrano. Poleg svoje prakse je stalno delal zelo naporne alpinske podvige brez vmesnih dni za počitek. Povprečno mu je zadostovalo 2400 kalorij, toda tudi pri največjih naporih ni prekoračil zgornje meje 3000 kalorij. Taki eksperimentatorji na samem sebi namesto na morskih prašičkih ali belih miškah so redki, kajti poizkusi na živalcah so udobnejši in predvsem prijetnejši! Iz teh eksperimentov in iz ugotovitev švicarskega urada za zdravstvo sledi, da pri tako znižanem dotoku beljakovin (60—80 g dnevno) pade zahteva po kalorijski vsebini hrane za 20—30 %, delovna zmožnost in zmožnost odpočitka zrasteta in — kar je za visoki alpinizem v redkem zraku najvažnejše — potreba po kisiku pade za 10—20 %, dihanje je lažje! Ze to samo kaže na boljšo izrabo navedene oblike hrane v celični presnovi.

Stvari so tedaj vredne premisleka in poizkusa. Vsakdo, kdor pozna pohlep po kisiku že nad 4000 m, bo pritrdiril, da o dvojnih višinah okrog 8000 m sploh ne govorimo. Vprav tu pa lahko leži odločilni moment, znižanje dnevnega dotoka beljakovin na 50—40 g, lahko postane ključ do uspeha. V ameriški aviatiki se prav tako priporoča podobna prehrana, da bi se preprečile omedlevice v velikih višinah in še nevarnejših hitrih spremembah le-téh. »Več krompirja in kruha kot gnjati in jaje« je napisano na stenah letalskih obednic (Journal of Aviation Medicine, št. 7, 9, 1945).

Seveda se današnje odprave še ne drže teh principov. Tudi zmagovita Huntova na Mt. Everest se jih ni, pa je le dosegla vrh. Toda manjkalo je prav malo, pa bi vsej sijajni organizaciji navkljub tudi ta propadla, kajti peščica preostalih sposobnih je komaj še zadostovala za opremo poslednjih dveh taborišč in organiziranje zadnjega naskoka. Huntu je n. pr. na Južnem sedlu sijajno teknila škatlica sardin, ki jo je našel med ostanki švicarske robe. Tako sijajno, da se ni mogel zdržati in jo je pojedel — skrivaj, kar lojalno navaja kot svoj poglobitni greh napram tovariški solidarnosti v odpravi. Tenzing in Hillary sta na večer pred zadnjim naskokom poleg ogromnih množin tekočine pošteno mahnila po marelcah v konservi, datljih, medu, džemu in — sardinah na biskvitu, zjutraj pa zopet sardine na biskvitu s poplavo zelo sladke vroče limonade.

Učinek dobro premišljene, polnovredne, izdatne, lahko prebavne, raznolike, tečne hrane na moralo je v odpravah nedvomen. Tudi tu gre ljubezen skozi želodec. Nič ne pomaga, od samega navdušenja se ne da živeti. Zato bi bilo želeli, da bi se naši strokovnjaki izjavili k tem vprašanjem in pomagali ustvariti vsaj podobno prehrano iz domačih virov. Alpinisti jim bodo nedvomno od vseh najbolj hvaležni, predvsem oni vrhunski s pogledi vprtimi v daljna visoka gorstva, pa tudi navadni »šodrovci« je ne bodo zametavali. Le tako bomo smeli resno misliti na bodoče domače odprave na osemtisočake.

Dr. ing. Francè Avčin:

DR. MAKS PLOTNIKOV — MRTEV

Švicarska planinska revija »Die Alpen« navaja v svojem letnem poročilu o nesrečah v gorah v sezoni 1953/54 med številnimi drugimi tudi smrt Jugoslovana dr. Maksa Plotnikova. Zagrebčan dr. Plotnikov je bil široko razgledan človek, idealen planince in v gorah često tih samohodec. Visoke goré v Sloveniji je poznal dodobra in obiskoval jih je, kadar je le utegnil. Bil je odličen fotograf, zraven pa važen strokovnjak v naši mladi razvijajoči se fotografski industriji. Tako predstavlja njegova prezgodnja smrt težko izgubo za hrvaško in s tem jugoslovansko planinstvo, pa tudi za našo industrijo.

Prijatelj Plotnikov je končal svojo petinštiridesetletno življenjsko pot v gorah na mestu, ki ga predobro poznam, saj sem sam leta 1945 prav tam s skrajnim naporom v neprekinjenem več kot 40-urnem boju z elementi komaj rešil enake usode dva obnemogla švicarska alpinista in sebe povrh. Bilo je to na Morteratschu v Bernini, po vsej priliki najbolj zahrbtnem ledeniku v Alpah. Zato mi je po švicarskem poročilu ves primer prijateljeve nesreče jasen kot na dlani. Zgodilo se je takole:

Kljub viharnemu vremenu z občasnim sneženjem so dne 19. aprila 1954 štirje alpinisti na smučeh hoteli obiskati Piz Bernina iz kočé Boval. To jim je sicer uspelo, a počitek v koči Marc-e-Rosa pod vrhom jih je toliko zakasnil, da sta se na sestopu pod širokim sedlom Crast-agüzza obe navezi v snežnem metežu v naglici izgubili. Ena dvojica je zvečer prispela nazaj v kočó, izčrpana do kraja. Druge pa ni bilo. Upali so sicer, da sta se ponovno zatekla v kočó, a vseeno so obvestili reševalce v Pontresini. Štirje so naslednjega dne kljub viharju in megli prodrli do pobočja pri tako imenovanem »Buuch-u«, zaradi zahrbtnih razpok razvpitega, kjer sem tudi sam nekoč preživljal najnevarnejše ure v gorah. Ob slabi vidnosti se je pri tem gorskemu vodniku Vetter-ju vdrló pod nogami, nenavezan je tresčil v prekrito razpoko, poškodbe so bile smrtne. Tovariši so ga izvlekli in mrtvo truplo moža in očeta vrnili ženi s peterimi otroki v Pontresini, žrtev trenutne neprevidnosti v skrajni požrtvovalnosti zaradi sočloveka.

Dva nadaljnja dneva je bilo vsako iskanje nemogoče. Na velikonočno nedeljo pa je mešana družba desetih nemških in avstrijskih alpinistov na smučeh v zgornjem delu »Buuch-a« naletela na zabrisano smuško sled, ki se je končala v luknji skozi streho prikrité razpoke. Vanjo je visela zunaj pritrjena vrvi, na njej je visel eden od obeh pogrešanih — mrtev. Bil je L. Popp iz Augsburga. Iznad sedla Crast-agüzza so naleteli na truplo drugega — našega Plotnikova, komaj sto petdeset metrov pod rešilnim zavetiščem Marc-e-Rosa.

Nesreča se je dogodila takole: Prvi mož se je v megli in snegu vdrl v eno izmed številnih razpok tega nad vse zamotanega ledenega blo-dišča. Plotnikov ga sam ni mogel izvleči, ker verjetno zaradi poškodb običajna reševalna metoda z drugim koncem vrvi in reševalno stopno zanko na njem ni bila izvedljiva. Nesrečnik je izdihnil na vrvi, Plotnikov pa je poizkusil doseči sam rešilno zavetišče Marc-e-Rosa. Na nesrečo pa je to zavetišče le težko najti v skalah italijanskega pobočja celo pri dobri vidljivosti. O kakih markacijah v Švici zaradi zaščite vodniškega poklica seveda ni govora. Tako je naš Plotnikov pri iskanju izčrpan od dolgega napora, viharja, zlasti pa od reševanja, povrhú stit od tovariševe smrti omagal in zmrznil. Dejstvo, da sta se navezi neprevidno ločili, zraven pa slabo poznavanje vremena in terena, vse to je prineslo belo smrt kar trem ljudem, med njimi enmu reševalcu.

Spomin na dr. Maksa Plotnikova ne bo zlepa zbledel med planinci, njegove prelepe fotografije našega gorskega sveta jamčijo za to. Moj osebni spomin ga veče na najljubšo mi goro, na Rjavino, pod katero sva se prvič srečala, predvsem pa na zavratni prehod »Über das Buuch« v daljni Bernini, kjer sva doživljala podobno težke ure, le da zame gora takrat ni hotela... Requiescas in pace, anima pia!

Primerjaj članek »Iz Zapadnih Alp — Prečenje Berninez, Pl. V. 1947, str. 134.

PAVČ BLAZNIK

Pavč Blaznik je bil med mladimi alpinisti — pripravniki v Celju najvidnejša osebnost. Čeprav komaj 18 let star je že z uspehom uveljavil svoje umske in telesne sposobnosti. V juniju 1954 je z odličnim uspehom opravil maturo na I. gimnaziji, na kateri je zadnja tri leta vodil športno življenje v mladinski organizaciji. Dve leti je sam pisal in tipkal lastno planinsko glasilo in vodil svojo dijaško planinsko skupino, ki ji je dal ime po Joži Čopu. Štiri leta je zastopal gimnazijo v smuških in atletskih tekmovanjih ter bil obenem med vidnimi mladimi šprinterji AD Kladivarja. Bil je zares zgleden dijak, abiturient, kakršnih je malo.

Z isto strastjo in vnemo, s katero se je predajal učenju, se je zagnal tudi v gornišstvo. Atletika, smučarstvo in drugi športi niso zadovoljili njegove vedoželjne, impul-

zivne narave. Temeljit in vztrajen pri učenju je tudi v športu kazal iste lastnosti. Gore je vzljubil kot petošolec in odslej sistematično hodil v Savinjske in Julijske Alpe, taboril v gorah in kaj kmalu, morda prekmalu našel tudi plezalsko družbo, v kateri je v dobrem letu preplezal že lepo vrsto lažjih in težjih klasičnih smeri v Triglavu, Martuljku, Jalovcu, Rinkah, Ojstrici in Turski gori. Tu ga je doletela nemila usoda, v znanem Szalay-Gerinovem grebenu dne 29. VIII. t. l. Reševalna ekspedicija s Percem iz Celja na čelu je bila še isti dan na delu v steni, ga ponoči prenesla na Okreščelj, zjutraj pa je bil že v zdravniški oskrbi v celjski bolnišnici, kjer je po štirih dneh umrl zaradi poškodbe na glavi. (2. septembra t. l.)

Pavč Blaznik je bil alpinist, za katerim ne žalujejo samo njegovi bližnji. Imel je oko in srce za prvobitno lepoto gora, telesno spretnost in bistrost duha, lepoumnost in globokočutnost. Kljub svojim mladim letom si je pridobil lep pregled nad našimi gorstvi, ki jih je sleherne počitnice obdeloval in svoja doživetja tudi v lahkotnem, vedrem slogu zapisal. Bil je zaverovan v gore z nekim fanatizmom, ki ga redko srečujemo pri mladih ljudeh in ki, žal, večkrat povzroča prezgodnjo smrt v gorah. Imel pa je obenem vse lastnosti, s katerimi bi v kratkem zrasel v razgledanega, resnega razumnika s srčno kulturo, vredno veličastne arhitekture gora. Bil je vedno in povsod dober tovariš, v šoli in v gorah, vedno vesel in ljubezniv, skromen in pogumen. V gore ga ni gnalo častihlepje, marveč pravo veselje do narave in ljubezen do gorskega sveta, obenem pa volja, da v gorah razširi svoje obzorje in poglobi umevanje sveta in življenja. Gore mu niso bile samo teren za uveljavljanje, za telesno preorojenje, marveč je v njih jeklenil svoj značaj in gojil plemenite človeške čednosti.

Ni čuda, če se je od mladega pokojnika celjska javnost poslovila z bolestjo in sočutjem. Iz mrtvaške veže v avli starega gledališča, kjer sta mu v slovo spregovorila prof. Tine Orel in zastopnik AO tov. Perc, je ob častni straži celjskih športnikov mrtvaški sprevod krenil na mestno pokopališče, kjer je na grobu govoril sošolec, abiturient Jože Topolovec. S pesmijo pa se je od njega poslovil celjski komorni pevski zbor pod vodstvom prof. E. Kuneja.

Pavča Blaznika, ljubitelja gora, bomo ohranili v lepem in častnem spominu!

T. O.

DRUŠTVENE NOVICE

REPUBLIŠKI ZBOR SLOVENSkih ALPINISTOV V LOGARSKI DOLINI

13. XI. t. l. so se že drugič v Logarski dolini zbrali vsi slovenski alpinistični odseki po svojih številnih zastopnikih. Prvi tak zbor se je vršil lani. Pokazalo se je, da je tako letno zborovanje prav primerno in koristno, treba je le skrbneje pripraviti program, kakor pa je to bilo lani, ko je za spored odgovarjal AO Celje. Letos so za program zborovanja poskrbeli ljubljanski alpinisti in treba jih je pohvaliti, da so to zares dobro naredili. Namen letošnjega zborovanja je bil seveda spet pregled celotnega dela, analiza uspehov in neuspehov ter program za bodoče delo. Vse to se je prirodno razvstilo v pestrih referatih, ki so jih podali posamezni vidni udje slovenske alpinistične skupnosti.

Najprej je o delu PSJ spregovoril vestni načelnik komisije za alpinizem PZS tov. Tone Bučer o delu PSJ, ki je že leta 1951 ustanovil koordinacijsko komisijo za alpinizem PSJ pod vodstvom Slovenca tov. Dolinška, sedaj gen. direktorja Narodne banke FLRJ v Ljubljani. Namen te komisije je bil predvsem, da v bratskih republikah položi temelje alpinističnemu razvoju z nabavo opreme in začetniškimi tečaji, ki jih vodijo v glavnem slovenski alpinisti, nekaj pa tudi hrvaški. Najmanj uspehov zaznamujemo v Srbiji, kjer PSJ ni pokazal dovolj razumevanja za alpinizem, mnogo boljše je na Hrvaškem, kjer opažamo tudi dvig kvalitete, v Bosni in Makedoniji so alpinistični odseki prav tako zaživeli, v Sloveniji pa gre razvoj v širino in v kvaliteto. Posebno so se obnesli alpinistični tabori, najprimernejša oblika za soliden razvoj mladih plezalcev in za uspešno delovanje izurjenih. Naši najboljši ne zaostajajo za svetovno kvaliteto in samo vprašnje organizacije in financ je, ali bomo Slovenci posegli v svetovna velegorstva, kjer žanjejo uspehe ekspedicije in znanstvene ekipe srčnejših narodov. Vprašanje opreme, posebno vponk in klinov bi morala rešiti domača industrija, kakor je odlično rešila vprašanje Avčinovih derez, ki so se že uveljavile pri najboljših navezah sveta. H koncu je tov. Bučer govoril še o GRS in o vzponu na Kilimandžaro, ki sta ga letošnjo jesen izvršila predsednik PSJ tov. Rade Kušič in Svetozar Nedeljkovič.

Nato je tov. Marjan Perko iz Tržiča podal poročilo o delovanju AO v letu 1953-54. Poročilo je bilo izčrpno in ga je nekdanji instruktor za alpinistične kadre podal v prijetnem, toplen tonu. Ker bomo o delu AO brali še v poročilih o občinskih zborih, danes ne bomo pričevali dela posameznih AO, pač pa zaključimo sodbo tov. Perka, ki je dejal, da so se naši AO izklopali iz nekdanjih težav in lova za rekviziti, da se je delo ustalilo, dvignila se je kvaliteta posebno v Celju, Kranju,

Ljubljani in Tržiču, napredovali pa so tudi alpinisti v Hrastniku, Trbovljah, Kamniku, Slovenski Bistrici, Prevaljah, predvsem pa v Ljubljani pa tudi v Mariboru. Manj uspešen je bil AO v Mojstrani, v kritičnem stanju pa so AO v Novi Gorici, Skofji Loki, Medvodah, Postojni, Tolminu in na Jezerškem. V letu 1954 je bilo 87 zimskih vzponov ter 980 letnih, kar je res imponantna številka, 19 plezalnih tečajev in taborov, 8 odprav v inozemstvo, članstva pa je bilo ca. 450, vendar lahko govorimo o tem, da ima Slovenija ca. 1000 plezalcev.

Z velikim zanimanjem so navzoči sprejeli referat Mitje Kilarja, ki je eden izmed avtorjev knjige »V naših stenah«, delo, s katerim je energično stopila v kulturno areno pešiča »ekstremistov«, kakor se sama rada imenuje maloštevilna družba naših alpinistov, ki se udejstvujejo predvsem in najraje v šesti stopnji, to je v skrajnih težavah, ki jih stena utegne nuditi na meji med »življenjem in smrtjo«. Referat je pomenil dopolnitev uvodnih člankov v imenovani knjigi, koreferat k članku J. Blaževa v tej številki in članka Igorja Levstečka, ki je že v redakciji. Ni čuda, če je vzbudil tudi nekaj nejevolje in polemičnih opomb. Prav je, da se na ta način oblikuje svojstveni duševni obraz povojne alpinistične generacije. Kilar je najprej poudaril zamudništvo medvojnih plezalskih generacij, ki je prišlo do tragičnega izraza po l. 1934, ko je evropski alpinizem ustvaril vrsto takih in težjih smeri, kot je pri nas Aschenbrenner v Travniku. Ugotovil je ideološko zmedo in pretiran razvoj v širino, v modni šport, do česar pa k sreči ni prišlo, dalje notranjo nepripravljenost plezalcev, ki so od l. 1948 do l. 1951 ponavljali najtežje smeri in preplezali Dedčev raz. Doživetja v tem razu so uvod v novo dobo slovenskega plezalstva, dobo, v kateri smo dohiteli druge narode, ne samo s tehniko, marveč s psihološko pripravljenostjo za skrajne napore v šesti stopnji. Ta pripravljenost naj bi bila edino etično opravičilo za take ture, obenem pa tista kulturna višina, ki jo je pogrešal C. Malovrh v svojem znamenitem članku, ki je izšel v našem listu. Neugodno je dirnila nekatere poslušalce primerjava z Jugovo generacijo in njegovim voluntarizmom, pri čemer se je predavatelj oprl na citat iz Mlakarja, češ voljo je Jug imel, poti pa ne! Znano pa je, da je Mlakar pri vseh svojih zaslugah in simpatičnosti ostal za alpinistiko čez in čez samuzičen, te stvari niti ni mogel doumeti in to na več krajih sam priznava. Predavatelj je sklenil svoja razmišljanja z isto ugotovitvijo kakor Bučer: da je naš alpinizem sposoben iti vstič s tujim k novim vrhunskim uspehom v domačih in

tujih Alpah. Dragocena je njegova pobuda za zimski alpinizem, ki je skoraj popolnoma zamrl.

Po kratkem odmoru sta ob skioptičnih slikah predavala dva najvidnejša plezalca: Kočevar o letošnjih uspehih naših alpinistov v Franciji, Debeljak pa o svojih vzponih v Dolomitih. Obe predavanji sta želi pri navzočih nedeljeno priznanje in sta lepo zaključili pestro zborovanje. Ni seveda prišlo do razgovora, v katerem bi se marsikaka stvar v ognju polemike in zavzetosti razčistila, ura je bila že dvanajst, ko je konferenec J. Blažej zbor zaključil in napotil zborovalce k zabavnemu delu zborovanja. Ta se je razvil ob zvokih Oberžanovega kvarteta iz Solčave.

Posebej moramo omeniti glasbeni del zborovanja, ki ga je pripravil Mariborski planinski oktet. Čeprav okrnjen je zapel 12 planinskih, narodnih in partizanskih

pesni občuteni in dovršeno. Navzoči so požrtvovalne pevce nagradili z iskrenim priznanjem.

V nedeljo 14. novembra so nekateri udeleženci izvršili nekaj lažjih vzponov v okrešelskem piclancem vrtcu, večina pa jih je preko Konja (logarsko ime za Jermanova vrata) odšlo v Kamniško Bistrico, Logarska dolina pa je nastopila svoj zimski režim.

Zborovanja se je udeležilo 250 oseb. Med njimi so bili tudi zvezni poslanec, univ. prof. Boris Zihelj, sekretar Ljudske skupščine dr. Miha Potočnik, sekretar Sveta za prosveto in kulturo in publicist Vlado Vodopivec, predsednik LO MO Celje Fedor Gradišnik in direktor Uprave gojitvenih lovščic tov. Zan Hrovat. Močno je bila zastopana tudi GRS (tov. Koblar, More, Dovjak i. dr.).

T. O.

Dr. Jože Pretnar — odlikovan z zlatim častnim znakom. Dne 15. X. 1954 je predsednik PZS tov. Fedor Košir ob navzočnosti še nekaterih drugih funkcionarjev in zastopnika matičnega društva PD Ljubljana-matiče tov. Jožeta Koračina izročil tov. dr. Jožetu Pretnarju iz Ljubljane zlati častni znak št. 10 z diplomom za zasluge, ki si jih je imenovali pridobil za predvojno planinstvo. Tov. dr. Jožeta Pretnarja je že skupščina PZS dne 4. IV. t. l. odlikovala s srebrnim častnim znakom. To odlikovanje pa po mnenju upravnega odbora PZS za tako uspešno in dolgoletno delo v slovenskem planinstvu ni predstavljajo zadostnega priznanja. Imenovani je bil namreč vrsto let predsednik Osrednjega društva SPD in je kot tak igral vidno vlogo v slov. planinstvu. Živahno in uspešno pa je deloval tudi v Asociaciji slovanskih planinskih društev, katere sedež je bil v Ljubljani.

Tov. dr. Jože Pretnar je bil vidno vzradoščen nad tem najvišjim planinskim odlikovanjem. V prijateljskem razgovoru, ki je sledil oficialnemu delu te intimne slovesnosti, nam je povedal mnogo zanimivega o delu SPD in izrazil prepričanje, da bo slovensko planinstvo napredovalo tudi v bodoče. Pohvalil je dosedanje delo PZS, kateri je uspelo zajeti v svoje vrste tako širok krog planincev in katere plodno delo se odraža na vseh sektorjih. Izrazil pa je tudi željo, da bi se slovensko planinstvo afirmiralo tudi v inozemstvu, kajti prepričan je, da razpolagamo z dovolj kvalitetnim kadrom, ki zmore tudi najtežje naloge.

Tov. dr. Pretnarju k temu najvišjemu planinskemu priznanju naše iskrene čestitke!

Dom na Brdu pri Ljubnem — nova planinska postojanka, PD Tržič je dne 24. X. t. l. otvorilo planinski dom na Brdu pri Ljubnem (610 m), ki bo oskrbovan skozi vse leto. Doslej je bila postojanka v oskrbi gostinskega podjetja Vino-pivo v Kranju. Brdo je priljubljena izletniška točka tamkajšnjih okolčanov.

Konferenca za nov vozni red. Dne 9. X. t. l. se je vršila na Direkciji drž. železnic v Ljubljani konferenca zaradi sestave novega voznega reda za potniški promet, ki bo stopil v veljavo maja 1955.

Konferenca se je udeležil tudi zastopnik PZS in predložil ustrezne predloge. Enake konference so se vršile še v Novi Gorici, Celju in Mariboru, katerih so se udeležili zastopniki tamkajšnjih PD.

Vaja reševalne postaje Kamnik. Dne 10. X. t. l. je reševalna postaja Kamnik izvedla zelo uspešno reševalno vajo. V to svrhu so si izbrali samostojno stojajočo pečmo »Sivnico« v Kamniški Bistrici, katere zapadno stran omejuje ca. 80 m visoka stena. Z vrha te stene so spuščali ponesrečenca z Gramingerjevim sedežem in Marincrjevo reševalno napravo. Reševanja se je udeležilo 14 reševalcev, t. j. vsi starjši reševalci te postaje in mlajši, ki so bili šele sprejeti v GRS na zadnjem nje-nom sestanku. Vajo je vodil načelnik kamniške reševalne postaje tov. Pavle Kemperle, instruktazo pa je nudil jeseniški reševalec tov. Stane Koblar.

L. R.

IZ SEJNIH ZAPISNIKOV UPRAVNEGA ODBORA PZS

PZS se je odzvala vabilu Zveze športov Slovenije za sodelovanje v proslavah ob 10-letnici naše osvoboditve. Prireditve bodo izvedene v času od 2. do 10. julija 1955. V prireditveni odbor je delegirala dva svoja predstavnika, način svojega sodelovanja pa bo določila kasneje.

Gradnja planinske kočice na Slavniku je sporazumno s PD Sežana prevzelo PD Koper. Društvo je že formiralo gradbeni odbor, v katerem sta tudi dva zastopnika PD Sežana.

OLO Tolmin je zavrnil gradbeni načrt za kočico na Mangrtu, ki jo gradi PD Bovec. Mišljenja je, da naj bi stal na tem mestu večji in udobnejši planinski dom. Novi načrti so že v delu. PZS se strinja z mnenjem okraja, v kolikor bo okraj nudil tudi večje dotacije.

Gradbena dela za kočico na Peci in na Veljem polju so v polnem teku.

Pojavilo se je vprašanje, ali naj se prizna vodjem inozemskih skupin, ki pridejo v naše gore, v planinskih kočah brezplačna oskrba, kar se prakticira tudi v drugih državah. PZS je zavzela napram temu vprašanju odklonilno stališče — sicer pa naj bo to predmet razpravljanja na gospodarskem posvetu.

Kot svoja predstavnik v komisiji za oceno šolskih risb, ki se je formirala pri Svetu za prosveto in kulturo v zvezi s šolskim natečajem, ki ga je organizirala PZS, je PZS imenovala tov. Fedorja Koširja in Rupka Godca, v komisijo za oceno šolskih nalog in prostih spisov pa prof. Tineta Orla, dr. Antona Urbanca, prof. Josipa Westra, prof. Pavla Kunaverja, Maro Sventovo in Andreja Bega.

PZS je nabavila kratki normalnohtačni film »Reševalci«, ki je družtvom na razpolago. Skupno s filmi »Borba s strmino« in »V soncu višin« bo družtvom mogoče izvesti celovečerno prireditev.

Propagandna komisija namerava v prihodnjem letu s sodelovanjem gospodarske komisije in TZS izdati propekt planinskih koč, za sodelovanje bodo naprosena vsa društva.

Gospodarska komisija je mnenja, da bi bilo čimprej obnoviti bivši italijanski vojaški objekt na Možicu, ki je razmeroma še jako dobro ohranjen. Na tem mestu bi bila potrebna planinska postojanka, ker od Črne prsti pa do Rattovca ni nobene vmesne postojanke.

Pred kratkim sta bila upokojena drž. lovca tov. Rekar Alojzij iz Radovne in tov. Ogris Kristin iz Gorij, ki sta zelo poznana tudi med planinci. Tov. Rakar je bil za svoje zasluge v planinstvu tudi že odlikovan s srebrnim častnim znakom. Slovesa, ki jima ga je podelila Uprava drž. lovišč, se je udeležil tudi zastopnik PZS in v njenem imenu vsakemu izročil darilo.

Kongresa UIIA, ki se je letos vršil v Grenoblu, sta se za PZS udeležila predsednik tov. Fedor Košir in načelnik inozemske komisije tov. dr. Bojan Spicar.

Tovarna Plamen v Kropi je dobavila zadostno število plezalnih klinov vsch vrst, ki so alpinistom na razpolago. Na zalogi je 6 vrst klinov. Naročajo se pri PZS.

Zanimanje za GRS se je pojavilo tudi v vrstah lovcov. Sklenili so, da se bodo v čim večjem številu vključili v GRS, poskrbeli pa tudi bodo, da bo nekaj lovskih koč opremljenih z vso sodobno reševalno opremo.

Gospodarska komisija pri PZS je izdelala za prihodnje leto proračun UO PZS, GRS in za Planinski Vestnik, kakor tudi načrt investicij ter vse predložila v svrhu dodelitve dotacij Drž. sekretariatu za splošno upravo in proračun. Kaže, da bodo dotacije za leto 1955 skromnejše od sedanjih.

V delu je sestava standardnega predavanja, ki naj bi služil zlasti onim PD, ki ne razpolagajo s predavatelji. V načrtu je tudi izdelava kratkih predavanj o temi, ki predvsem zanima planince in alpiniste.

PSJ se je odločila, da bo izdala priročnik planinskih domov, koč in zavetišč za vso FLRJ. Društva so bila že pozvana, da predložijo potrebne podatke.

Redakcija monografije dr. Klementa Juza je tik pred zaključkom, izšla bo prve meseca leta 1955. Nadaljnji program Planinske založbe je delo dr. Legiše »Slovenska planinska pesem«. Knjižica bo vsebovala 30 do 40 pesmi.

Zastopnika PZS sta se dne 12. X. 1954 udeležila seje PD Trzič, ki je obravnavala predvsem gospodarske probleme. Ugotovila sta, da je društvo v tekočem letu

Koča na Žavcerjevem vrhu (914 m)
gl. PV 54/620

zelo dobro gospodarilo in skoraj v celoti poravnalo svoj dolg, ki je znašal preko en milijon dinarjev.

Ker bo skupščina PSJ verjetno šele januarja ali februarja 1955, je PZS naročila vsem svojim komisijam, da izvedejo svoje zbere vsaj do januarja 1955. V tem mesecu se bo predvidoma vršil plenum PZS, ki bo sprejel potrebne zaključke in predloge za skuščino PSJ. Plenum PZS bo potrdil tudi izvršitev proračuna PZS za leto 1954 in sprejel proračun za leto 1955.

S priključitvijo cone B Jugoslaviji je prišlo v PZS tudi PD Koper, ki je pa že doslej tesno sodelovalo s PZS.

PZS se je ponovno bavila s finančnimi problemi Planinskega Vestnika in iskala poti za sanacijo revije. V uredništvu čaka polno kvalitetnih člankov, ki pa ne morejo biti objavljeni, ker ni na razpolago denarnih sredstev za večji obseg revije. Če revija ne bo prejela razen redne dotacije še kakih drugih sredstev, se bo morala omejiti le na minimalni obseg 48 strani. Zaradi prihranka na prostoru bodo v bodoče društveni občni zbori objavljeni v zelo skróčenem obsegu. Društva bodo gotovo razumela, da objavljanje teh občnih zborov v dosedanjem obsegu v bodoče ne bo več mogoče, ker je vseh društev 87 in bi se za to porabilo preveč prostora.

PZS se je po svojih zastopnikih udeležila tudi seje PD Oplotnica, na kateri se je obravnaval prevzem koč na Pesku, ki jo ima to društvo že dalj časa v najemu od LIP-a v Slov. Konjicah. Kaže, da bo ta postojanka v kratkem prišla v last PZS.

Dne 23. X. 1954 je PZS po svojih zastopnikih vrnila kočo Tamar v Planici PD Ratoče-Planica. Po desetmesečnem poslovanju je ugotovila, da je bilo poslovanje koč aktivno in to kljub najneugodnejšim vremenskim razmeram, ki so na letošnji obisk postojanke znatno vplivale.

PZS se je zedinila s predlogom PSJ, da planinska organizacija ob rojstnem dnevu predsednika republike ne bo več imela samostojne štafete in da se bo le priključila na glavno štafeto.

Propagandna komisija bo skušala zainteresirati za predavanja po Jugoslaviji g. Tonija Hiebelerja iz Stuttgarta, znanega alpinista in dipl. vodnika, ki bo v januarju 1955 skozi Jugoslavijo z motornim kolesom potoval v gorovje Himalaje.

Ker organizacija Gorske straže v tekočem letu še ni bila povsod izvedena tako,

kot bi bilo potrebno, so bila društva pozvana, da povsod tam, kjer ni tabornikov, pomagajo pri organiziranju Gorske straže. Predlaga se, da se v Gorsko stražo vključijo lovci.

Na eni zadnjih uredniških sej je bil sprejet sklep, da se v Planinskem Vestniku določi stalni prostor za »Mladinski koticček«, kar bo nedvomno mnogo pripomoglo k propagandi za vključevanje mladine.

PSJ je določil datum za I. kongres planincev Jugoslavije, ki se bo vršil dne 17. in 18. decembra 1954 v Zagrebu. (Pred tem je bil določen datum na 28. in 29. novembra 1954.) O programu kongresa bodo društva pravočasno obveščena.

Gospodarska komisija ponovno ugotavlja, da društva zelo neredno odvajajo članske prispevke, vpisnino in bloke GRS. Društva naj ne pozabijo, da morajo do 15. decembra t. l. obračunati vse znamkice, preostale pa do istega datuma vrniti, ker bodo sicer obremenjena za vrednost vseh nevrnjenih članskih znamkic.

L. R.

IZ OBČNIH ZBOROV

PD Kranj je v minuli poslovni dobi pokazalo največ uspehov na gospodarskem in alpinističnem, manj pa na ostalih sektorjih dela. Tajnikovo poročilo navaja, da je šlo društvo dne 12. III. 1954 skupno 1401 člana, od tega 341 delavcev, 417 uslužbencev, 21 kmetov, ter 428 dijakov, vajencev in pionirjev, ostali poklicni zavzemajo 194 članov. Propagandni odsek je organiziral le dva skupinska izleta s kamioni, in sicer enega preko Vršiča v Trento in na Mangrt drugega pa v Logarsko dolino. Na Smarjetni gori je organiziral sankarsko tekmo. Imeli so tudi štiri skloptična predavanja, od katerih je dva organiziral alpinistični odsek, enega društveni odsek Jamarjev, četrtega, predavanje tov. Černičeve o njenih alpinističnih podvigih v francoskih Alpah, pa propagandni odsek.

Alpinistični odsek šteje 10 članov in 9 pripravnikov, od katerih pa bodo štirje predlagani že za člane. Izvršili so zimski prvenstveni vzpon preko Krvave peči v južnem ostenju Kočne, prvenstveni vzpon v Stajerski Rinki, prvenstveni vzpon v zapadni steni Kočne, prvenstveno smer v vzhodni steni Storičiča in 6 raznih ponovitev, preplezali pa so tudi severno steno Velikega Kleka v bližini Welzenbachovi smeri. Smer je bila izredno težka zaradi slabih lednih razmer in zaradi pomanjkanja ledenih klinov tvegana. Trije alpinisti pa so izvedli kolesarsko turo preko Hochtora do Salzburga in nazaj in pri tem opravili navedene vzpone v avstrijskih gorah. S kolesi so prevozili 782 km in dosegli višino 2505 m s prtljago, težko 50 kg. Poleg navedenih vzponov so izvršili še okrog 85 pomembnejših vzponov tretje in četrte težavnostne stopnje. Udeležili so se alpinističnega tabora na Okrešlju in zbora alpinistov v Logarski dolini.

Težišče gradbene dejavnosti je bilo pri gradbenih delih na Smarjetni gori. Najprej so zgradili 2200 m dolgo cesto, nato pa pristopili h gradnji Doma. Do konca oktobra 1953 so končali kletne prostore, nakar so morali po nalogu oblasti z deli prenehati. Poleg tega so na sedlu Smarjetne gore zgradili stanovanjsko barako za delavce in napeljali na Smarjetno goro nov

električni trofazni vod in potegnili telefonsko linijo. — Samo za cesto bi izdali nad dvajset milijonov dinarjev, če bi jo zgradilo podjetje, društvo pa za to ni izdalo niti 4 milijone dinarjev. Poleg tega je društvo elektrificiralo Dom na Krvavcu in do prve faze izvedlo vsa dela za žlečno. Potrebna finančna sredstva je društvu stavil na razpolago v največji meri gospodarski odbor OLO Kranj, ki ima polno razumevanje za razvoj turizma, planinstva in smučarstva na tem področju. Dom na Krvavcu je obiskalo v pretekli sezoni nad 7000 obiskovalcev. Denarni promet Doma na Krvavcu je znašal dinarjev 2774000.— Koča na Smarjetni gori in Dom na Krvavcu sta skupno izkazala dinarjev 1209899.— čistega dobička. Društvo se pripravljaja za proslavo 35-letnega obstoja društva. Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Klotjnik Franjo.

PZS so na občnem zboru zastopali tov. Bučer Tone, Fetih Mirko in Prosenec Zivojin.

Na občnem zboru PD Zelezničar v Ljubljani sta podala poročilo o društvenih uspehih in neuspehih tov. predsednik in blagajnik. Društvo šteje po stanju 31. XII. 1953 skupaj 446 članov, od teh 36 pionirjev, 86 mladincev, 41 delavcev, 246 nameščenecv in 37 ostalih. Odbor je z veliko težavo premagoval naloge, katere mu je poveril zadnji občni zbor, predvsem zaradi daljših odsotnosti članov odbora. Teža notranje organizacijskega dela je bila zaradi tega prevladna na člana, ki je bil vedno pri roki, na društvenega gospodarja. O gradbenih delih na Voglu je bila javnost primerno obveščena v dnevnem časopisu. O tem njihovem napornem delu je bilo nekajkrat slišati tudi v radiu. V ZIS-u, kjer je zbrano največ njihove mladine raznega porekla, je bila planinska aktivnost še kar zadovoljiva. S podporo sindikata in šole so organizirali tri skupinske izlete na Dobeno, Polhovgrajsko Dolomite in na Dražgoše. Vsakega izleta se je udeležilo po 100 mladincev. Organizirali so tudi smučarski tečaj na Gorjušan in prostovoljno delo pri podiranju barake v Divači in na gradilišču pod Voglom. Prostovoljno delo v Divači so povezali z ogledom malo znane jame pri Divači. Udeležili so se tudi planinskega tabora v Vratih.

Zelo marljiv je bil markacijski odsek, ki šteje 10 članov. Vodi ga tov. Marušig Miran. Markiral je vrsto planinskih poti, transverzalo, namestil nekaj zbirnic in smernih tablic ter oskrbel 10 železnih drogov s smernimi tablam in trikotniki za zimske markacije. Odsek je ustanovil tudi fotoodsek za fotografiranje terena, pripravljaja pa tudi album planinskih fotografij iz svojega markacijskega področja. Tudi vsa vabila, plakati itd. so delo markacijskega odseka.

Alpinistični odsek šteje 7 registriranih plezalcev in večje število pripravnikov. Na terenu so opravili 3 zimske vzpone in 23 letnih, med temi 8 prvenstvenih in to 5 v Bosni in 1 v Turski gori. Priredili so zimski alpinistični tečaj na Korošici, v septembru pa se je 5 alpinistov podalo v bosanske gore, kjer so v gorski skupini Čvrstnice in Prenja preplezali že omenjeni smeri.

Smučarski odsek je v januarju 1953 organiziral smučarski tečaj na Kisovcu s 30 tečajniki in v januarju t. l. ravnatom smučarski tečaj z 29 udeleženci.

Mnogo težjih situacij in napornih razmišljanj pa je bilo postavljenih pred njihov gradbeni odbor, ki ga vodi tov. ing. Zajc. Težišče vsega dela pri gradnji žičnice in Doma na Voglu v tem letu je bila predvsem na izdelavi dokončnih načrtov za samo žičnico na gradbenem in strojnem delu. V glavnem so ti načrti gotovi, le statični računi zavlačujejo dokončno odobritev načrtov po revizijski komisiji LRS. V tem letu je bilo zgrajene cca 300 m pet metrov široke dovozne ceste, k spodnji postaji žičnice po že definitivni trasi, zgrajena je široka plošča za obračanje in ev. za parkiranje avtomobilov, zgrajena je baraka za delavce in skladišče materiala, izdelan je izsek trase za žičnico, postavljena je provizorična žičnica za prevoz materiala, popolnoma izdelana sta dva predalčasta železna stebra (7600 kg) za žičnico, več kot na polovico so izdelani 4 stebri za daljnovod, vsa 4 gradilišča so zvezana s telefonom, očiščen je teren, kjer bosta stala oba stebra za žičnico, izsekan oz. razstreljen je teren za zgornjo postajo žičnice, tereni so pregledani po geoloških in strokovnjakih. Po predračunskih cenah bi sta ta dela din 9 732 000.— in če primerjamo ta znesek z dotacijami, ki jih je društvo prejelo preteklo leto v znesku din 4 157 000.— ugotovimo, da so ustvarili 2,5-kratno vrednost vložnega kapitala.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanj delavni predsednik tov. Sterniša Emil.

Občni zbor PD Most na Soči se je vršil dne 28. III. 1954, udeležilo se ga je 56 članov.

Društvo se že od vsega začetka bori bodisi z organizacijskimi ali gospodarskimi težavami. Prav to zadnje leto je preživelo oziroma se preživlja težko krizo. Zmagala pa je zdrava misel članstva, ki gre za tem, da članstvo kolikor mogoče podpre društvo pri njegovi trenutno največji nalogi, t. j. da dogradi kočo na Crni prsti, ker je prepričano, da bo potem, ko bo koča dograjena, tudi društvo laže uspevalo.

Med matičnim društvom in skupino v Desklah vseskozi ni bilo zadosti povezave in sodelovanja, dasi je ta skupina zelo delavna. Sani člani te skupine so izrazili željo, da bi se osamosvojili oziroma pristopili k novemu društvu Kanal-Anhovo-Deskje, ki naj bi se šele ustanovilo. Društvo podpira to misel, ker je tamkaj dosti članstva in dobre volje za delo. Društvo pa naj bi ustanovilo dve novi skupini in to za področje Baške grape in za Idrijsko dolino.

Naročnikov na Planjski Vestnik imajo 25 in ga ni v preteklem letu nihče odpdal. Skupinskih izletov je bilo še kar precej, posebno iz vrst pionirjev. Največ takih izletov je bilo usmerjenih na Crno prst h gradnji postojanke, vendar so se pa teh udeleževali vedno le eni in isti. Nova postojanka bo najbrže dobila naziv po navdušenem planincu in ljubitelju njihovih gora Kokošarju Hinku, ki je padel v borbi za svobodo.

Postojanka na Crni prsti je v surovem stanju dograjena. Vsa potrebna finančna sredstva je dala PZS, poleg tega pa je društvo prejelo denarno pomoč dinarjev 60 000.— tudi od Združenja za turizem in gostinstvo v likvidaciji, medtem ko je tovarna cementa v Anhovem podarila 10 000 kg cementa, 85 m² eternitnih plošč in 22 m

cevi. Za dovršitev opreme bo PZS izposlovala društvu cenen kredit din 500 000.—.

Markacijski odsek zelo vzorno vodi delavni tov. ing. Mikuž. Skrbel je za vsa pota v svojem okolišu in tudi za nameštitev smernih tablic.

PD Križe je v preteklem poslovnem letu preživljalo nekakšno krizo. Na zadnjem občnem zboru izvoljeni odbor si je na prvi svoji seji porazdelil delo: dograditi svojo kočo na Križki gori in jo čimprej slovesno otvoriti ter urediti svoje finančno poslovanje v duhu načel PZS. Kaj kmalu pa se je pokazalo, da poedini funkcionarji ne kažejo prevelike vneme za prevzete naloge. Se pred sezono so hoteli urediti finančno materialno poslovanje in ga spraviti na tekoče, ker pa jim to ni uspelo, je neredno gospodarsko poslovanje omrtvilo še ostalo društveno delo.

Za dograditev koče je bil sestavljen posebni gradbeni odsek. Koča je bila sicer dograjena, vendar pa brez sodelovanja tega gradbenega odseka.

Društvo oskrbuje tudi zavetišči v Gozdu in Trsteniku, od katerih posebno prvo kaže lep napredek.

Eno najbolj perečih vprašanj v društvu je bilo ureditev knjigovodstva, ki se skozi vse leto ni moglo spraviti z mrtve točke. Čeprav je nadzorni odbor večkrat terjal od upravnega odbora, da stvar uredi, ta tega ni storil.

Društvo šteje 122 članov, od teh 94 članov, 6 mladincev in 23 pionirjev. Ti najmlajši pa niso bili deležni obljub, ki so jim jih dali na občnem zboru, t. j. da bodo z njimi organizirali vsaj en skupinski izlet. Večje število članstva ni poravnalo članarine. Društvo v preteklem letu tudi ni imelo nobenih stikov s svojima skupinama v Strahinju in Golniku, zaradi česar je v Strahinju izgubilo precej članstva. Odkar obstaja društvo je preteklo leto prvič oživil markacijski odsek. Ze obstoječe poti so bile dokončno markirane, urejena pa je bila tudi transverzalna pot.

Na občnem zboru dne 27. III. 1954 je nadzorni odbor izrekel upravnemu odboru sicer razrešnico, vendar s pogojem oziroma pridržkom, da prejšnji upravni odbor z novoizvoljenim upravnim odborom razčisti vse eventualne nepravilnosti in nejasnosti, ki so nastale pod njegovo upravo. Za predsednika društva je bil izvoljen tov. Lukane Anton.

Občni zbor PD Soštanj dne 31. III. 1954 je otvoril društveni predsednik tov. Stegnar Andrej. Občnega zbora so se poleg ostalih v lepem številu udeležili tudi pionirji.

V letu 1953 je društvo štelo skupaj 397 članov, od teh 238 članov, 23 mladincev in 136 pionirjev. Padec članstva glede na preteklo leto je bil minimalen. Zelo slabo so zastopani mladinci, povoljnije je to število pri pionirjih, za kar gre zasluga predvsem nekaterim učiteljem, planincem in prijateljem prirode, ki skrbje, da število pionirjev iz leta v leto raste.

Dom na Slemenu je visoko aktiven, ker se ga planinci poslužujejo v velikem številu. V preteklem letu so Dom tudi elektrificirali. Delo je bilo po največ izvršeno udarniško po zaslugi marijvega delovnega kolektiva TUS-a na čelu z direktorjem tov. Stegnarjem Andrejem. — Elektrovođ iz Slanice so dogradili v komaj

pišnih treh tednih v razdalji 1600 m. V Domu je luč zasvetila 28. septembra 1953. Za jedilnico so nabavili mize in stole iz macesna, nabavili so nov radiosprejemnik, notranjo podobo prostorov pa izboljšali z namestitvijo lepih planinskih fotografij. Podpora dinarjev 50 000, ki jo je društvu nakazala Gostinska zbornica v Soštanju, se bo uporabila predvsem v propagandne namene. Naročnikov na Planinski Vestnik imajo le okrog 10 in so obljubili, da bodo to število kolikor mogoče dvignili.

Društvo bo tudi v bodoče vodil dosežnji predsednik tov. Stegnar Andrej.

Na obnem zboru PD Poljčane dne 25. VII. 1954, ki se ga je udeležilo le 25 članov, je društveni predsednik tov. Lovrenčič Tone podal skupno poročilo o celotnem društvenem delu in napakah. Iz njega sledi, da obhaja društvo letos 25-letnico svojega obstoja.

Organizacijskim problemom, ki so v tesni zvezi s propagandnim in vzgojno-političnim delom, je društvo posvetilo premalo pozornosti. Društvo se je v glavnem izživljalo le v gospodarskem sektorju. Člansko je nazadovalo od prvotnih 350 na 150, in sicer šteje 132 članov, 16 mladincev in 2 pionirja. Temu pa se ni čuditi, če celo nekateri člani upravnega odbora še niso poravnali članarine. Društvo je pridobilo nekaj novih članov v Rogiški Slatini, Smarju in Makolah, kjer bo tudi ustanovilo planinske skupine.

Zalostno je tudi dejstvo, da je iz vrst članstva le eden naročen na Planinski Vestnik. Velik propagandni uspeh je društvo doseglo s Titovo štafeto. Samo v Poljčanah je bilo pri sprejemu navzočih nad 400 oseb. V preteklem letu markazijski odsek ni obnovil ali na novo markiral nobenih potov. Prišli so z gradnjo lastne elektrarne na vodni pogon, vendar so pa z deli prenehali, ker se je izkazalo, da kapaciteta tako pridobljene električne energije ne bo zadostovala za vse potrebe Doma na Boču. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev niso mogli opremiti Doma ter zaščititi leseni del stavbe s škodlami, pri pregledu Doma pa so nasprotno ugotovili, da je strešna konstrukcija Doma tako slabo zgrajena, da preti resna nevarnost, da se bo podrla. Izračunali so, da bodo zadevna popravila stala najmanj din 500 000.—. Dom na Boču je obiskalo 4747 planincev nasproti 3510 v letu 1952. Dobiček postojanke je znašal din 189 000.—. Članarina je zelo vestno pobirala tov. Serbec Gretka. Pohvalo za vestno delo v društvu je občni zbor izrekel tov. Šerbčevi Gretki, Cajlhoferju Otonu, Detičku Francu, Hvali Jožetu, Vižintinu Ludviku in Savskemu Rajku.

PD Bled je izvedlo občni zbor dne 28. II. 1954 ob navzočnosti 47 članov.

Društveno delo je bilo v preteklem letu predvsem osredotočeno na izgradnjo nove poti Lipanca—Dimniki—Studorski preval in popravilo poti Javornik—Lipanca ter na adaptacijska dela postojanke na Lipanci in prehodnega gostišča na Bledu. Dolžina nove poti znaša 2500 m, od katere je ena tretjina v težkem svetu, druga tretjina v srednje težkem, ostali del pa drži po travnatem terenu. Ta pot pomeni lepo zvezo Blejske kočice na Lipanci z Vodnikovo kočico in bo primerna za vzpon z Bleda na Triglav in njegovo okolico. OLO Radovljica je k tej poti prispeval din 100 000.—,

znatni znesek pa je investiralo društvo iz svojih lastnih denarnih sredstev. Prehodno gostišče na Bledu so prebelili in prepletkali zunaj in znotraj, uredili sanitarne naprave, dvorišče posuli s peskom in prepletkali vrtno mize in stole. V Blejski koči na Lipanci so temeljito izolirali oba hleva, uredili kuhinjo in jedilnico in ometali tri podstrešne sobe. Namestili so tudi nova okna in vrata in postavili nove stopnice iz jedilnice v nadstropje. Na vzhodni strani kočice so prigradili drvarnico in stranišča. Vsa potrebna finančna sredstva črpa društvo iz dohodkov prehodnega gostišča na Bledu.

Od ostalih odsekov je bil najuspešnejši propagandni odsek pod vodstvom agilnega tov. Ulčarja Matka, kateremu je uspelo, da je končno dvignil število naročnikov na Planinski Vestnik. Morda je samo še dvoje ali troje društev, ki imata procentualno višje število naročnikov. Za čim večji obisk kočice na Lipanci je odsek organiziral nedeljske avtovožnje v svoji lastni režiiji. Nizka prevozna tarifa je povzročila, da je bil avto stalno zaseden, vendar pa cilj, ki ga je imeel pri tem društvu, ni bil dosežen, ker so se teh voženj 80% posluževali neplaninci. Alpinistični in mladinski odsek nista zaživela, čeravno si je odbor z ustanovitvijo teh odsekov prizadeval in obetal pritegniti ravno mladino. — Društvene knjižnice, ki obstaja že dve leti in razpolaga z zanimivimi deli, so se člani le malo posluževali. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Gradnik Rajko.

Občni zbor PD Ljubljana-matica dne 4. marca t. l. je vodil tov. dr. Pretnar, navzoči so bili za PZS tov. Košir Fedor, za MLO tov. Mravljje, za Komando mesta kapetan tov. Ružič, za Turistično zvezo Slovenije tov. Sotler.

Društvo šteje 9379 članov, napram 9871 članov v letu 1952. Društvo zajema 13 planinskih skupin, ki so po večini premalo povezane z matičnim društvom. Odbor se je resno bavil z vprašanjem povezovanja in organizacijo planinskih skupin po gospodarskih organizacijah in ustanovah in razmišljal tudi o tem, ali se ne bi moglo najti morda boljše organizacijske forme za uspešno rešitev tega problema. Propagandni odsek je imel šest pododsekov. Priredili so 17 skupinskih izletov s skupno 836 udeleženci, t. j. 12 izletov manj kot v preteklem letu. Skupinskih objav se je poslužilo 2776 skupin s skupno 13 175 udeleženci, t. j. 266 skupin s 3535 udeleženci več kot v preteklem letu.

Pri organizaciji predavanj so zabeležili razveseljiv uspeh. S standardnim predavanjem »Naši Julijci pozimi in poleti« je tov. Blažej Janko pri raznih sindikalnih podružnicah, tovarnah, bolnicah, šolah in drugih delovnih kolektivih v sliki in besedi seznanjal delovne ljudi in mladino s krasotami naših gora. Predavanj, spremljanih z barvnimi diapozitivi, pa niso organizirali samo v Ljubljani, temveč tudi v Kamniku, Mengšu, Trzinu, Ljubnem, Idriji, Slov. Bistrici, Slov. Konjicah in drugod. Dalje so izvedli predavanje prof. Evgena Lovšina »Planine v domačem in tujem slovnstvu«, tovariša Kočeverja Rada »Od Kanina do Pohorja« in »Plezalne smeri doma in v inozemstvu« ter prof. Ulage Draga »Mount Everest premagan«. Na povabilo Slov. plan. društva v Celovcu so organizirali predavanje tudi v Celovcu, Podravljah, St. Janžu, v Rožu, Bilčovsu,

Foto Ing. Kuper, Celovec
Tabor koroških planincev na Plešivcu (gl. PV 54/572 str.)

Smihelu in Sv. Jakobu v Rožu. Poleg domačih predavateljev pa so imeli v gosteh tudi dva inozemska predavatelja, in sicer dr. Grossa Hansa iz Beljaka s predavanji »Vitiš s potovanja po Dalmaciji« in »Dolomiti« ter angleškega majorja Wylieja, člana odprave, ki je prinesla največji vrh na svetu. Društvo je vsega skupaj izvedlo 44 predavanj s skupno 6967 poslušalci, t. j. 37 predavanj več od lanskega leta. Fotoodsek so med letom razpustili, njihovo delo pa so prevzeli mladi alpinisti. Knjižnica, ki šteje nad 3000 zvezkov domače in tuje planinske literature, še vedno nima primerne prostora. Število naročnikov na Planinski Vestnik so dvignili za 4,5%. V okviru 60-letnice slov. planinstva so organizirali v prostorih Moderne galerije razstavo »Slovenske planine v podobi«, ki jo je obiskalo 3794 obiskovalcev, v opernem gledališču pa so uprizorili opero »Gorenjski slavček«. Za alpiniste je bila minula sezona najuspešnejša. Podrobnosti vzponov so bile opisane v Pl. Vestniku. Medtem ko so v letu 1952 izvršili v inozemstvu tri skrajno težke plezalne smeri, so jih v preteklem letu preplezali kar 10. To je rezultat, ki v naši plezalni zgodovini nima primere. V minuli zimi je bila doma prvič pozimi preplezana Bavarska smer v Triglavski steni. Priredili so tudi zimski plezalni tečaj na Češki koči, ki je imel kljub slabemu vremenu lep uspeh. Uspešnejša pa je bila letna sezona.

Alpinistični odsek pa je tudi skrbel za vzgojo svojega naraščanja. Organiziral je plezalno šolo, ki je bila zelo aktivna. Absolventi šole so se po zaključku udeležili tabora na Okrešlju in v navezah s starejšimi plezanci preplezali več lažjih smeri. — Postaja GRS šteje 15 rezevalcev. V

preteklem letu ni stopila v akcijo, kar je gotovo razveseljivo dejstvo. Svojo tehnično opremo stalno izpopolnjuje in je danes sposobna izvesti najtežja reševanja v steni. Izvedla je zimski reševalni tečaj na Kaninu, ki je prinesel važne izsledke v zimskem reševanju in opremi ter letni reševalni tečaj na Korošici, kjer so izvedli stensko reševanje z Marinerjevo napravo. Poedini reševalci so kot tehnični vodje in instruktorji sodelovali tudi na zveznem reševalnem tečaju na Vršiču. Postaja razpolaga tudi z aktivnim reševalcem zdravnikom, ki bo lahko tudi v primeru nezgode v steni prispel na mesto nesreče, v svojem moštvu pa ima tudi dvojce vodnikov lavinskih psov.

Društvo je v preteklem letu upravljal Triglavski dom na Kredarici, kočjo pri Sedmerih jezerih, Dom na Komni, zavetišče Savica, Dom v Kamniški Bistrici in postojanko na Šmarni gori. Frekvenca v vseh teh postojankah ni bistveno padla, pač pa se je znatno znižal konsum. Skupni dohodki vseh postojank so znašali iz oskrbe in prenočnine din 1424836.—. Z dohodki svojih postojank, predvsem pa z znatno podporo OLO Radovljica, ki je društvu dodelil dotacijo din 350000.— in MLO Kranj, ki je dal din 100000.—, so v glavnem pristopili k povečavi Triglavskega doma na Kredarici in k obnovi v Domu v Kamniški Bistrici, na zavetišču Savica, v Domu na Komni in na zavetišču na Bogatinskem sedlu. Večje zneske je izdalo društvo tudi za pota in markacije (din 37971.—) za propagando (din 263789.—, od tega din 180000.— za jubilejno številko Pl. Vestnika), za alpinistični odsek (din 114387.—) in GRS (din 24069.—).

Društvu bo tudi v bodoče načeloval predsednik tov. Štajdohar Tone. I. R.

IZ PLANINSKE LITERATURE

✓
Levstek, Kočever, Kilar, V naših stenah. Izbrani plezalni vzponi v slovenskih Alpah, 44 slik in 5 skic, Planinska založba, Ljubljana 1954. Zbral in uredil Igor Levstek. Devet let po vojni smo Slovenci dobili planinsko publikacijo, na katero smo zaradi njene ureditve zares lahko ponosni. Takoj po osvoboditvi smo slišali, da se pripravlja drugi del »Našega alpinizma«, ki bi približno z enako tehniko zbral prvenstvene vzpone, katere so slovenski plezalci izvršili po letu 1932, ko je izšel Kajzeljev I. del. Zakaj tisto delo ni bilo kronano z uspehom, ne vem. Tudi pričujoča knjiga molči o tem. Vsekakor pa je škoda, da ni zagledala belega dne v razmerah, ki so bile za naš knjižni trg neprimerno ugodnejše, kakor pa so danes.

Trojica avtorjev, ki jih naša planinska javnost pozna kot najvidnejše plezalce zadnjih let, se je odločila, da bo v naslednjih letih izdajala podobne publikacije z namero, da v kratkem času poda nekako antologijo naših vzponov, ne pa »zbrano delo« naših plezalcev, recimo od l. 1933 do l. 1941, v drugem delu pa od l. 1945 do sedanjih dni. Ta druga pot se je avtorjem zdela predolga, kajti taka knjiga ne nastane čez noč. Še bolj pa jih je k »antologiji« vodila misel, da je treba z njo takoj izpričati visoko raven slovenskega alpinizma, raven, ki so jo dosegli naši plezalci šeste stopnje, naši »sestogradi« v zadnjem času. Publikacija hoče torej spremljati in usmerjati razvoj naših plezalcev s tem, da združuje preteklost s sedanostjo, s tem da prikazuje alpinistično delo predvojnih in povojnih plezalskih generacij v najznačilnejših smereh po Julijskih in Savinjskih Alpah. V delu so zbrani predvsem najtežji vzponi, dalje klasični, ki se največkrat ponavljajo, in vzponi, ki so pokrajinsko posebno mikavni.

Knjigo je z jedrnatimi besedami o hitri rasti našega povojnega alpi-

nizma in svojstvenosti povojne alpinistične družbe pospremil s posvetilom predsednik PZS Fedor Košir, nato pa sledi trije članki: Uvodna beseda, Naš alpinizem včeraj in danes in članek K ocenjevanju plezalnih vzponov.

V Uvodni besedi bo bralec ob trditvi, da imajo avtorji knjige »svoj določno oblikovan alpinistični nazor in svoj duševni obraz«, pogršel vsaj kratek očrt tega nazora in skico duševnega obraza. To je občutna pomanjkljivost publikacije, pomanjkljivost, kakršne Kajzeljevemu »Alpinizmu« ne moremo očitati. Res je, da je bilo v našem povojnem alpinizmu ves čas čutiti vakuum tam, kjer bi morala biti ideologija, res je, da je bilo v tem pogledu zelo malo narejenega in da bo treba še narediti. Po navadi je tako, da človek nobene stvari ne dela, ne da bi o njej tudi teoretično ne mislil in razmislil. Uvod govori, da miselnost in idejnost mladih plezalcev nista poznani. Kritiki, da vidijo samo tehnični napredek, ne pa ostale vsebine, o kateri so dovolj povedale že predvojnne generacije. Uvodničar lakonično odbija tako osiromašenje alpinizma, odbija pa tudi vulgarizacijo in simplifikacijo alpinizma, ki se zgodi, če mu »postavimo obče zahteve, katere družba postavlja pred posameznika za edini ali glavni namen.« To je sicer nekoliko nejasno povedano, vendar člankarju lahko pritrdimo, če je mislil pri tem na uvožene in mehanično prevzete splošne ideološke formule z vzhoda. Toda prav zato, ker trdi, da je alpinizem družben pojav, bi ga moral jasneje določiti, ne pa se tej nalogi nekako izmakniti. Ker imamo »sestograde« v Italiji, Nemčiji, Avstriji in Franciji, ubranila pa se jih ne bo tudi ne Švica in ne Anglija, če bosta hoteli v modernem alpinizmu iti vstric z ostalo Evropo, ne bi bilo napak zavzeti stališče do zapadne razmeroma bujne ideološke literature, ki govori o »ekstremizmu« v stenah. Trditev, da

Je ekstremizem samo tehnično oplodil naš alpinizem, pa se nekoliko bije s prejšnjimi trditvami o širši vsebini alpinizma. Svojevstveni duševni obraz »ekstremista« gotovo ni samo v tem, da mu leži le peti in šesta stopnja, to je smeri, ki od človeka največ terjajo. Pozitivno je, da je uvodničar približal nekaj neizpodbitnih dejstev o »športnem momentu« v alpinizmu. Tajiti ga, pomeni tajiti nekaj konkretnega, kar je že dolgo v zavesti evropskega človeka in brez česar bi alpinizma tudi ne bilo, pa če se nekateri temu še tako upirajo.

Če člankar trdi, da »alpinizem že desetletja ni bil tako tesno povezan z življenjem in v vrenjem našega ljudstva, kakor je prav danes«, bi bil moral tudi povedati, zakaj je tako. Če govori o »gibanju, o alpinizmu kot psihološkem pojavu, globoko zasidranem v duši civiliziranega človeka, o naši današnji moralni stopnji v alpinizmu«, potem še celo ne bi bil smel mimo natančnejše opredelitve alpinističnega nazora in duševnega obraza generacije. Trdite, da je »dokončno čas, da so naše gore in res vse bodoče smeri v njih popolnoma naše«, se ni rodila prav te dni, marveč je rasla iz vsega našega skromnega svobodnjaštva in narodnega buditeljstva v 19. stol. ter zrasla z vsem, kar so v alpinizmu naredili Tuma, Jug in drugi za njim. Objektivne razmere po narodnoosvobodilni borbi, v alpinizmu organizacijsko oprte na PZS in na vse, kar je ona omogočala in nudila, pa so seveda za razvoj alpinistike neprimerno ugodnejše kakor tiste, v katerih so delali Jug in drugi za njim.

Iz drugega članka je razvidno, da so zgornje pripombe vendarle potrebne. Razume se, da je naš planinski razvoj v neki odvisnosti s političnimi in ekonomskimi pogoji, v katerih smo živeli. Tako članek »Naš alpinizem včeraj in danes« tudi pravilno ugotavlja. Toda takoj pri Staniču se vidi, kaj pomeni subjektivni element v zgodovinskem razvoju nekega pojava. Ker ni bilo ugodnih objektivnih razmer za naš alpinizem, to je, ker naše meščanstvo politično, kulturno in gospodarsko ni še dovolj dozorelo, Stanič za naš alpinizem skoraj nič ne pomeni in še danes si ga Nemci prisvajajo, kakor si prisvajajo delo premnogih naših ljudi, ki so ži-

veli pred našim narodnim prebujenjem. Razvoj v širino v kateri koli življenjski kategoriji rabi tudi svoj čas. Vprašanje je, če je edini vzrok, da po l. 1926 nismo onemogočili tujcem delati nove vzpone v naših gorah, res samo ta, ker ni bilo za to moralne moči ali volje pri takratnih plezalcih. Sklepanje, kaj bi bilo, če bi bilo, je vedno problematična stvar, posebno kadar gre za zgodovino. Objektivna bi bila razdelitev krivde, če o kaki krivdi lahko govorimo, na subjektivni in objektivni element tedanje slovenske družbe, ki se je razkrajala v razrednem boju, nacionalni mržnji in pričakovanju svetovnega poloma. Prav spričo tega bi bilo treba v članku poudariti pomen zavestnega vodstva našega alpinizma po letu 1945, vodstva, ki ga včasih ni bilo, če pa je bilo, je bilo obremenjeno z vsemi slabostmi buržoazne družbe. Če je »PZS samo v marsičem izdatno podprla ta prizadevanja«, je ta »v marsičem« vendarle treba natančneje določiti. Tudi »tendenca prevelike podpore dela v širino, ki ni krepila kvalitnega razvoja« je vredna globlje presoje. Dialektično vprašanje, ali oblikuje družba posameznika ali posameznik družbo, pustimo ob strani, vendar ni prav, če desetino naših izvrstnih plezalcev presojammo samo kot naključje, kot darilo mile ali nemile usode, darilo, ki se je dvignilo nad povojne stotine alpinistične množice, ki pa, upajmo vsaj za te, so le delno »posledica premissljenega načrta«. Če je zimska alpinistika po vojni zaradi pomanjkanja sredstev za spala, to še ni dokaz, da je rast naših sestogradov golo »naključje«. Mislim pa, da ima taka trditev kljub temu svojo kulturno zgodovinsko vrednost, prav tolikšno, kakor kaki memoari, v katerih oseba kaže na svoj pomen, kakor samo sebe vidi. Objektivna vrednost memoarov pa mora na rešeto. Z drugo besedo: objektivni element današnje družbe je kljub vsem težavam in pomanjkanju tak, da je za uveljavljanje, razvitek in priznanje sposobnejših posameznikov vendarle ugoden. Miselnost vsega športnega razvoja v svetu gre v vrhunstvo za vrhunskimi, neslutnimi uspehi in nima smisla več, da tudi naša športna javnost ne sledi temu klicu časa — v mejah možnosti, ki jih ima, upošte-

vaje seveda tudi splošne smernice našega družbenega razvoja. Sledi mu tudi vodstvo našega alpinizma, večkrat *via facti*. Poleg tega je treba računati z neko družbeno konstanto, na katero smo pod vplivom marksistično pobarvane metafizike včasih pozabili: da bo najboljših vedno zelo malo, da je diferenciacija med boljšimi in slabšimi vedno aktualna.

Članek »K ocenjevanju plezalnih vzponov« je bil naravnost potreben. Vsi količkaj resni inozemski vodniki ga imajo. Smotrna je ponazoritev težavnostne lestvice s primeri iz Julijskih, Savinjskih in inozemskih Alp.

Poglavitna vrednost knjige so opisi vzponov na 85 straneh. Vzponov je 99 v 21 stenah Julijskih Alp in 11 stenah Savinjskih Alp. Vsaka gorska individualnost je pred opisom smeri jedrnato označena, zadaj pa je priloženih 43 fotografij z vrisanimi smermi, označenimi tako, kakor smo navajeni že iz »Našega alpinizma«. Fotografije so skrbno izbrane, klišeji izdelani na umetniškem papirju. Avtorji slik so sama znana imena iz naše planinske fotografije, ki ima že lepo izročilo in si je s to knjigo spet izstavila odlično izpričevalo, prav tako pa so se potrudili tudi klišerji. Te knjige nas res ni treba biti sram in jo lahko pokazemo tudi takim, ki jih je razvadil kak Samivel. Mitja Kilar pa je brezhibno oskrbel grafične ponazoritve najbolj markantnih smeri, stilizirane nekako tako, kakor smo to že nekaj časa navajeni v vodilni svetovni alpinistični periodiki, v francoskem »Alpinisme«. Tako so upodobljeni Čopov steber, Kogel, Dedec, raz Jalovca in Travnik. Za opisi je pridejan seznam najvažnejših ponovitev in seznam najvažnejših vzponov ter abecedno kazalo.

Knjiga uporablja v glavnem terminologijo, katero poznamo že iz »Našega alpinizma«. V uvodnih člankih je ostalo nekaj nepotrebnih slovniških napak in slogovnih okornosti. Tri fotografije so posvečene alpski flori, kar je res posrečen domislek. Zunanja oprema knjige je na primeri višini. Posebej naj omenim doslej najboljši posnetek s »težkim« plezalnim motivom iz Dedčevčega stebra. Posnetek služi kot nekaj simboličen uvod v knjigo. Čas je res, da se naša planinska fotografija kvali-

tetno obogati tudi s plezalnimi motivi. Knjiga je izšla pri Planinski založbi v 1000 izvodih. T. O.

The Scottish Mountaineering Club Journal, Edinburgh, 1954. — Letni zbornik navedenega planinskega kluba prinaša na vodilnem mestu članek o metereologiji škotskih gora, od ostalih pa je omeniti poročilo Toma Weyra o Nepalski Himalaji 1952. Plasec si je izbral neobičajno pot iz Katmanduja od vzhoda ob Bhote Kosiju skozi dolino Rolwaling Kola, prišel tako naravnost pod Gaurisankar, ki je nekoč veljal za najvišjo goro sveta. Odprava je bila skromno opremljena in na ta vrh sploh ni šla, pač pa je stopila na štiri vrhove brez imen z višinami 19–22 000 čevljev. Čez prelaz Tezl Lapcha (20 000 čevljev), ki ga je v nasprotni smeri prehodil leta 1951 znani Hillary, je prišel v zadnjo vas pod Everestom Namche Bazar in zadnji samostan Thyangboche, od tod pa se povzpел na brezimni vrh 19 000 čevljev jugozahodno od Everesta. — Zbornik poleg člankov o vzponih v škotskih gorah in hribih prinaša kot vedno poročila svojih članov o potih po gorah širom sveta: Himalaje, Afrike, Brit. Kolumbije, Španije, Švice, Avstrije in — Jugoslavije.

Tom Weir (če je identičen z gornjim Weyrom, ne vem) je prebil v Jugoslaviji tri tedne, najprej v Dinarskih Alpah Dalmacije, potem pa en teden v Julijskih Alpah Slovenije. Najlepši vzpon da je bil iz Tamarja na Jalovec, pri čemur sta bila vodnika dr. Fr. Avčin in Daro Dolar — »dva od najboljših alpinistov Jugoslavije«, kakor trdi list. Čez Sleme je peljala pot čez Vršič do Zlatoroga in nato na Triglav, »Ben Nevis Jugoslavije, visok 8396 čevljev«. V slabem, deževnem vremenu je bil »Triglav traverziran od Doliča (Dolicu) do Planike, pot je šla dalje na Kanjavec, mimo Sedmerih jezer na Tičarico in od tam do Bohinjskega jezera (Bohinjsko Lake). Vrnil se je nato v Kranjsko goro (Kranjska Gore) na obisk Martuljka, »čudovit cirkus vrhov, ki tvorijo skupino Špika«. Poročilo poudarja, da so vsa pota zavarovana s klini in vrvmi, deloma razstreljena z eksplozivi (Prisojnik), po kočah pa se dobi dobra, preprosta hrana. Kot Škot seveda pove, da je potrošil dnevno po 10 šilingov. Dr. Pr.

RAZGLED PO SVETU

Trening za Himalajo je resna zadeva. Francoski alpinisti se pripravljajo za leto 1955 na Makalu. Zato so zbrali 11 znanih alpinistov, ki bodo kot »poskusni zajci« preizkušali material, živila in zdravila v enotedenskem taborjenju na Col Maudit (Mont Blanc), ne da bi v tem času kdaj sestopili pod 4000 m. Izkušnje in reagiranje organizma bo kontroliral zdravnik in razni drugi specialisti. Že letos pa bosta odpotovala na rekognoscijsko turo, na ogled, Lionel Terray in Guido Magnone, v območje Makaluja.

»Lo Scarpone« poroča, da je mlad Nmec Bert Kerfell iz Frankfurta sam prišel na vrh Mont Blanca po eni najtežjih poti z italijanske strani. Imel je cepin in dereze lastnega izdelka. Iz Courmayeurja je odšel dne 3. septembra, zgrešil zavetišče Gamba in prenočil v spalni vreči. Naslednji dan je v slabem vremenu dospel v Aiguille Blanche de Peuterey. Tretji dan je nadaljeval pot po grebenu Peuterey; zelo izčrpan je preživel tretji bivač v viharju. Četrty dan je prišel po vseh štirih na vrh, se zamudil samo nekaj minut, nato pa, že drugi dan brez hrane, dospel v zavetišče Vallot.

G. B. Gugliermina, nedavno izvoljen za častnega člana Alpine Cluba, zelo zaslužen za razvoj CAI, je pri 70 letih speljal novo smer v južni steni Punta Giordani (4055 m), najjužnejšem vrhu Monte Rose. Spremljal ga je Francesco Ravelli, tudi star 70 let, in Ravellijeva hčerka. Smer poteka po skalnatem rebri med dvema ozebnikoma.

Gorski reševalni službi je posvečena majska številka 1954 »Les Alpes«. F. Kupper poroča o zgodovini in organizaciji švicarske reševalne službe, našteva najbolj pogoste poškodbe v gorah in opisuje prenosna sredstva. Na koncu se ukvarja s prihodnjimi nalogami: Predvsem je tre-

ba v skladu z modernizacijo in tehnizacijo življenja pospešiti reševanje, mu dati moderno brzino, ki jo omogočajo moderna prometna sredstva, helikopter, radio, telefon. Glede reševanja s helikopterjem sta ing. Petit in Chalard mnenja, da ni posebno pripraven. V daljšem članku pojasnjujeta pozitivne in negativne strani acro-reševanja ter se skoro nagibljeta k negativnim. Menchoz popisuje reševanje v Veliki Zinni v Comicijevi smeri. Dva Avstrijca je zajelo neurje, reševalna ekspedicija, ki ju je rešila iz zgornje tretjine stene, je štela 19 mož. Reševanje na Aiguille Verte popisuje tudi Willy Uttendoppler. Številko uvajata dva kratka načelna članka, opremljena pa je s številnimi izvirnimi fotografijami iz reševalnih tečajev, predvsem uporabe Grammingerjeve vreče in sedeža ter modernih nosil in Marinerjevih priprav. Nazornost in tehnična izvedba fotografij sta vzorni in vrednost sicer monotonega zvezka povečujeta.

Dr. M. Plotnikov, žrtev planinske nesreče. V Švicci se je nesreča zelo komentirala. Plotnikov, ki ga bralci jugoslovanske planinske literature dobro poznajo, je v družbi treh Nemcev nastopil turo iz kočice Boval na sedlo Crast-Agüzza. Dva dni prej so bili s smučmi na Piz Palù. Na sedlu sta se dva Nemca odcepila in v neurju vsa izčrpana prišla nazaj v kočico Boval. Tretji Nmec dr. Popp in dr. Plotnikov sta se ponesrečila na Buachu, dr. Popp je padel v ledeniško razpoko, dr. Plotnikov pa je 150 m od njega zmrznil, potem ko je tovariša zavaroval na vrvi. Oba ponesrečenca je našla po enem tednu druga ekspedicija, medtem ko je prva morala oditi praznih rok, prinesla pa je v dolino tudi mrtvega reševalca, gorskega vodnika Vettra, ki je v megli zdrknil v ledeniško razpoko.

Alexander Taugwalder (1897—1952) je naslov dodatku revije »Les Alpes«,

ki opisuje, znamenito vodniško družino iz Zermattov, triumfalno in tragično povezano s prvim pristopom na Matterhorn. Biografija je opremljena z rodovniki te pionirske gorniške družine in z navedbo neštetihi tur, ki so jih opravili v več ko 100 letih energični in žilavi Taugwalderji. Posebnost je fotografija »gore gor«, Matterhorna z jezerom Gründje, in vzhodne stene Monte Rosa od zavešča Zamboni. Obširna je bibliografija, za naše razmere pa nadvse poučne in zanimive uredbe Vališanskega kantona o vodniški službi, ki potekajo še iz leta 1857, pridejana pa je tudi vodniška in nosaška tarifa iz leta 1858.

Camping z biciklom ima svoje posebne velike prednosti. Alfred Matousek iz Dunaja popisuje v »Naturfreude« št. 3—4 1954 turo, ki jo je z ženo opravil lani po Jugoslaviji. Mejo je prestopil pri Mariboru in naredil naslednjo turo z biciklom: Celje — Zagreb, avtoput do Okučanov — Banja Luka — Jajce — Travnik — Sarajevo — Mostar — Trebinje — Boka Kotorska — Dubrovnik — Makarska — Split — Rijeka — Pulj — Poreč — Postojnska jama — Ljubljana — Bled — Ljubelj. Turo sta naredila v enem mesecu, stala ju je 600 šilingov, imela sta s seboj hrane za 300 šilingov, prevozila sta 1900 km, 500 km pa na kamionih, ki so se ju usmilili. Za majhen denar sta ogromno videla in doživela. Dunajčani so ju svarili pred slabimi cestami in roparji, toda če je prvo držalo, drugo ni nikakor. Matousek daje Jugoslaviji in njenim prebivalcem zares lepo spričevalo, da so gostoljubni in pošteti, da so pridni, podjetni itd. Le vstopnina v Postojnsko jamo se mu zdi previsoka (ca. 12 šilingov).

Alpe so za slikarje kočljiva umetniška snov. Poleg Segantinija omenjajo v zgodovini likovne umetnosti le zelo malo slikarjev, ki so se posvečali gorskemu pejsažu. Nekaj imen: Auguste Baud Bowy, Ferdinand Hodler, Alexander Perrier, v zadnjem času Victor Surbek. Mikavno je vedeti, da so Baud-Bowy, Hodler in Surbek slikali predvsem Berner Oberland, Aberly in Lory v 18. stol. se označujeta kot predhodnika, v začetku 19. stol. pa se omenjajo Massimiliano di Neuron, Diday in A. Calame.

Utrujenost ima psihološke in fiziološke vzroke. Občutek utrujenosti ni vedno natančen merilec dejanskega stanja, ne pove vedno, ali je organizem utrujen ali ne. Enolično delo človeka prej »utrudi« kakor pa delo, ki nas priteguje in mika. Naraščanje živčnih slabosti v moderni družbi dokazuje, da je moderni človek izgubil smisel za naravni ritem med delom, utrujenostjo in oddihom. Stara indijska modrost nam pove, da se človek nikoli ne sme vdajati samo eni sami dejavnosti. Izpolnjuj svojo dolžnost in nikar ne izgublaj glave zaradi daljnih ciljev in uspehov. Čeprav ta modrost marsikomu ne bo prijala, je vendarle res, da mora človek pri svojem delu »duškati«, da se ogleda okoli sebe in pregleda tudi svoje delo. Normalen oddih pri vsakdanjem delu bo omogočil, da bo resnična utrujenost dejanski opozorilni signal našega organizma. Ti nauki švicarskih fiziologov niso slabi, škoda, da na receptu ni tudi denarnega nakazila za pameten, v resnici regenerativen oddih n. pr. v Alpah.

Imena alpskih vrhov po svojem zapisu niso nič kaj stara. Med najstarejše zapise spada tudi naš Triglav, dalje Eiger (1173 v nekem pismu cesarja Barbarosse), Balmhorn (1260), Simplon (l. 1235), Rigi (l. 1384), Matterhorn (kot Mont Cervin šele leta 1594), Pilatus (l. 1433), Mont Blanc l. 1632 kot Matterhorn (l. 1672, prej je imel ime »Les Glacières«).

»Fels in Firn« je glasilo alpinistične »gilde« Prijatelj narave in izhaja v razmeroma zelo lepi opremi vsake četrta leta. V letošnji pomladanski številki se peča z avstrijsko himalajsko ekspedicijo in nadrobno označuje posamezne udeležence, dalje poroča o prvem vzponu na Nun, o turah v Grand Sasso d'Italia v Abruzzih, ing. Fritz Moravec, eden od avstrijskih letošnjih himalajcev, pa opisuje svoj vzpon v Mont Collonu, ki se ga je lotil iz Zermatta.

Sestava ekspedicij v velgorstvu je problem, ki ga nekateri teoretično načenjajo, ko doživlja svet himalajsko »mrzlico«. Pravijo, da velja za resno ekspedicijsko vabilo, ki ga je leta 1900 v londonskih Timesih objavil sir Ernest Shackleton, ko je iskal moštvo za raziskovalno ekspedicijo v polarne pokrajine:

»Iščejo se možje za zelo nevarno potovanje. Izreden mraz, stanovitna življenjska nevarnost, povratek dvomljiv. Priznanje samo v primeru uspeha.«

Kdor se za tako pot odloči, se mora odločiti iz notranjega nagiba, na znotraj svoboden in odgovoren, ne pa iz kakršnih koli sekundarnih razlogov: zaradi denarja, slave, avanturizma. Tako meni dr. Henrich Klier, ko razmišlja o kočljivih refrenih Herrligkofferjeve ekspedicije na Nanga Parbat.

Italijani so se za K2 zelo skrbno pripravili. Prof. Ardito Desio, ki se je udeležil leta 1929 ekspedicije vojvode Spoletskega, in Cassin (zmagovalec v Grandes Jorasses in severovzhodne stene Piz Badile) sta 27. avgusta 1953 odpotovala v Pakistan in v Rawalpindiju srečala Amerikance pod vodstvom polkovnika Houstona (imeli so enega mrtvega in dva težko ozebela), nadaljevala pot v Skardu, glavno mesto Baltistana, da bi tu najela nosače za letos in organizirala preskrbo. 23. septembra sta prišla do glavnega grebena, ki ga je poznal prof. Desio že od leta 1929. Od tu sta si ogledala 3000 m visoki raz, po katerem naj bi ekspedicija v letu 1954 K2 naskočila. Velik del prateža je bilo že lani spravljenege v Rawalpindiju. 18. oktobra sta se oba oglednika vrnila v Milan.

Alpinistična šola v Himalaji bo menda zares ustanovljena. Švicarski gorski vodnik in smučki mojster Arnold Glatthardt je s Tenzingom pregledal teren južno od vrha Kabru (7338 m) v bližini ledenika Ratong. Pri roki sta dva vrhova (kota 5460 m) severno od Kang La in mogočni Koktang (6417 m), ki imata primerno stopnjevane težave za šolsko urjenje mladih himalajcev. Glatthardt je razpravljal o šoli s predsednikom bengalske vlade dr. B. C. Royem, v avdienco pa je bil sprejet tudi pri Nehruju v Delhii. Vse razgledovanje in razgovori so bili zabeleženi v posebni spomenici.

Avstrijski alpinisti so bili lani objavljani v Turčijo. Bilo jih je 17 sekcije »Očnica« (Edelweiss), udje AV, pod vodstvom dr. Fr. Hiessa. Bili so v spremstvu Turkov na Erciyesdagu (3916 m), ugaslem vulkanu, dalje na alpinistično prav nič obdelanem Antitaurusu, kjer so se povzpeli na Kal-

didag (3737 m) in Demirkazig (3700 m). Turki bodo obisk vrnili. Trije avstrijski raziskovalci pa so se podali v Saharo, v 3500 m visoki Emi Kossu, južno od libijske meje. Finansirali jih bodo avstrijsko prosvetno ministrstvo, dunajska univerza in francoske kolonialne oblasti. Priznati je treba, dobro uveljavljajo svoj alpinistični in kulturni sloves!

Dr. Fr. Hernaus, planinski pisatelj, avstrijski specialist za Karavanke, je lani aprila umrl. Napisal je več vodnikov in bil med najbolj vidnimi funkcionarji celovškega A. V. Bil je tudi dober poznavalec Karnskih in Savinjskih Alp. Glede odnosov do Slovencev pa glej PV 1954, str. 353. Ne moremo ga biti veseli.

Še o italijanski ekspediciji na K2. Izbrali so 21 kandidatov, izmed katerih so potrdili 20 najboljših, ki so v februarju 1954 najbolje prebili fiziološke preizkušnje v taboru na Monte Rosi, na Mont-Blancu in posebnih ordinacijah v Turinu in Milanu. Vrhunec kondicije so morali izbranci doseči sredi marca, nakar so odšli z letalom v Karači, od tam pa v Skardu. Od tod peš v Askole in Urdakas, kjer je bila prva aklimatizacijska etapa. Med 1. in 5. junijem so dosegli 5300 m visoko ležečo bazno taborišče in se tu aklimatizirali. Prvi napad naj bi se izvršil v drugi polovici junija, drugi pa med 25. in 30. avgustom. Stroški ekspedicije 100 milijonov lir ali 4 milijone šilingov ali 700 000 mark. Mestna občina Milan je sama prispevala 5 milijonov lir.

Največja jama v Evropi je Hölloch v Muotatalu v Švici. Švicarski speleolog prof. A. Bögli je na zadnji odpravi v Hölloch ugotovil, da je dolga 47 km.

Za uporabo helikopterjev v gorskem reševanju se zelo vnemajo tudi Avstrijci in Nemci, pot pa so jim praktično pokazali Amerikanci na smučiščih v okolici Berchtesgadna, pa tudi pri ogromnih plazovih v Švici. Veliki ameriški helikopterji lahko odnesejo s kraja nesreče po 4, v sili pa tudi do 10 poškodovancev.

Na Kilimandžaro so se konec leta 1935 podali trije italijanski zoologi, ki so raziskovali favno okoli jezera Tanganika.

Makalu, 8513 m visoki vrh, bo v letu 1955 oblegan kar od treh nacij

oz. ekspedicij. Tu bodo Amerikanci pod vodstvom Allena P. Stecka, Novozelanci pod vodstvom Hillaryja in Francozi. Kdo bo imel največ sreče s tem tehnično najzahtevnejšim vrhom v Himalaji, je težko reči.

Eisenhower, predsednik ZDA je v Washingtonu odlikoval vodjo angleške ekspedicije na Mt. Everest, Johna Hunta, z ameriško »National Geographical Medal« (narodno geografsko medaljo). John Hunt koketira z načrtom, da bi se poskusil s Kančem (Kangčendzonga).

Peter Aschenbrenner (Himalaya-Peter mu pravijo) ne bo več oskrbnik koč na Stripšenjochu v Wilder Kaiser. Odslej bo gostilničar v gorski postaji žičnice pri Kufsteinu.

Avto cesta na Dobrač je že v projektu. Koroška vlada ima resen namen zgraditi 18 km dolgo gorsko cesto na Dobrač. Dobrač je visok 2166 m in spada med najlepše razgledne točke na Koroškem. Cesta bo šla iz Beljaka skoraj prav na vrh. V južni steni Dobrača smo pred vojno s Petelinjeka in s Peči lahko opazovali uklesan ogromen kljukasti križ, simbol nacističnega pohlepa po svetovni nadoblasti.

Zračni taksi so že uvedli v St. Moritzu. Helikopter prevažna smučarje na različne točke v okolici in jim na ta način omogoča še večje zimsko športne užitke. Helikopterja se je turizem polastil tako tudi na svetovno znanih obmorskih kopališčih. Čas dere naprej in prinaša zdaj to zdaj ono, tu prej tam kasneje.

Svetovni shod prijateljev campinga je bil od 30. julija do 8. avgusta v Innsbrucku. Taborniki so prišli iz Španije, Francije, Italije in od drugod, vsega okoli 8000 ljubiteljev platnene strehe.

Stromboli (926 m) je pobesnel dne 1. februarja 1954. Trije veletoki lave so se med grmenjem spuščali v morje, ki je oglušujoče cvrčalo. Vulkan je bruhal dva dni, potem pa se je spet pomiril, ne da bi v ribiških zaseljih terjal kako človeško žrtev.

V Karnskih Alpah (skupina Toro, Monfalcone, Cridola) so v zadnjih dveh letih zabeležili vrsto novih, večji del lažjih plezalnih smeri.

Vrv iz perlona je morala v Nemčiji prebiti vročo debato, ali je boljša ali ni od preizkušene konopljene

vrvi z vpleteno zeleno nitjo, ki smo jo pred vojno kupovali za ca 400 do 600 din. V debato je posegel celo Karl Lugmayer, končala pa se je seveda v prid perlonove vrvi.

Fritz Kasperek in še dva znana avstrijska alpinista, Karl Anbichel in Erich Waschek so šli letos v Peruanske Ande. Delovali so v skupini Cusco, v kateri je več šesttisočakov, n. pr. Salcantay, v Cordillera Vilcamba in Aussangate v Cordillera di Vilcanota. Spremljal jih je tudi nek Švicar, ki stalno živi v Peruju. Kasperek je umrl na ekspediciji.

Kanč ali Kangčendzonga mika letos tudi Angleže. Kanč je tretji najvišji vrh na zemlji, 8585 m. Angleži so raziskovali južni bok tega vrha, ki so nred njim Nemei že večkrat klonili.

ÖGV (Österreichischer Gebirgsverein) bo s 1. januarjem 1955 pristopil v ÖAV kot sekcija. To nemško planinsko združenje je torej manj trmasto kot ÖTK (Österreichischer Turisten klub), ki se je ponovno izreklo zoper tako planinsko združevanje v ÖAV. ÖGV ima večino svojih udov na Dunaju v Spodnji Avstriji, vsega skupaj 16.000 udov, koč pa 25 v vsej Avstriji. Ta planinski Anschluss je vsekakor zanimiv. Po Anschlussu Hans Barobek ne bo več predsednik ÖGV.

Kehlsteinhaus leži v višini 1952 m in je bil v preteklem letu prvič odprt za široko javnost. Koča je nekdanji Teehaus Adlerhorsta, ki si ga je zgradil Hitler leta 1938 nad Königssejem in ki je bil odtlej zaprt za navadne smrtnike. To »orlovsko gnezdo« so zavezniška letala razbila, po vojni pa so zmagovalci postavili h gnezdu vojaške straže, za tujski promet pa je postalo atrakcija prve vrste. Sijajna asfaltirana gorska cesta drži do velikega prostora za parkiranje, od koder te podzemni lift potegne prav na vrh na Teehaus, ki pa je od ostalega gorskega sveta čudno odrezan. In zdaj — za primero — je dobro, če vemo, da je Kehlsteinhaus v letu 1953 obiskalo 106.000 tujcev! Da bi planinski obiskovalci Kehlsteina lahko tej množici ušli, so markirali plezalno pot po grebenu Mandl na Purtschellerjevo kočo. H. Schöner pravi, da bo morala odslej gorska straža imeti posebno komando našča za Kehlstein.

Rimska steza se imenuje zavarovana gorska pot v Bergellu (Bregaglia), ki drži v višini 2500 m in veže kočice pod Piz Badile Rifugio Gianetti z Rifugio Ponti pod Disgrazio. Bajce zelo zračna pot.

Čelado kot varovalno sredstvo zoper padajoče kamenje pri težkem plezanju priporoča Martin Schliessler, znan po svojih ekstremnih turah tudi v mednarodnih navezah. Nemška gorska reševalna služba priporoča Hüblov model iz leta 1937, ki ga pred vojno zaradi vojnih ukrepov niso popularizirali, po vojni pa je isti konstruktor s sodelovanjem monakovske športne hiše Schuster ustvaril iz dur-aluminija pripraven model, ki tehta komaj 480 g in stane 11,75 DM.

Zakaj ne gredo na Himalaje dr. Hechtel, Karl Lugmayer in Toni Hiebeler, se vprašuje urednik znane nemške revije »Der Bergsteiger«, ki je letos prevzela tudi revijo »Berge und Heimat«. Dr. Hechtel je prvi preplezal najdaljši greben v Alpah, Peutereyski greben, pri svojih 40 letih. Že leta 1937 je sam poskušal, pa se mu ni posrečilo. Alpinistična zgodovina tega grebena se je pričela leta 1877. Kar je naredil Hechtel, ni zmogel Rebuffat niti Italijan Serge Viotto.

Vdora tehnike v Alpe ne bo mogoče več uspešno zaježiti. Potrebe po električni energiji so prevelike, da bi mogle ostati neizkoriščene visokogorske vodne sile, ki jih hranijo ledeniki Vzhodnih in Zahodnih Alp. Eno največjih vodnih zbirališč v Evropi so zgradili po vojni v Avstriji pri Kaprunu, kjer so v orjaške jezove zbili na milijone kubikov betona. Samo Limberski jež je 120 m visok in 350 m širok. Gradili so te orjaške objekte več let in ustvarili umetno jezero s 4 milijoni cbm vode. Vodo dajejo ledeniki tostran in onstran Visokih Tur, ki so jih inženirji v skrbi za vodo prevrtali, da je jezero v višini 2000 m vedno polno. Podjetje se kratko imenuje Tauernkraftwerke (Turska hidrocentrala). Pravijo, da planinci z umetnim jezerom niso nič izgubili, marveč le pridobili. Vsa dela bodo končana leta 1955. Učinek seveda velikanski: vodni zbiralnik bo dobival vodo iz 152 km² obsegajočega ledeniškega sveta. V višini nad 1600 m bo zaježenih 176 milijonov kubikov

vode, letno bodo proizvajali 800 milijonov kW zaradi velikih vodnih rezerv dve tretjini pozimi, v kritičnem času. Avstrija bo s temi deli skoraj zaključila elektrifikacijo, saj bo z vsemi elektrarnami, ki so preračunane pri Milbergu in Kaprunu ter ob Salzachu samo pri tem velepodjetju dobila 1,6 milijarde kW.

Klasični alpinizem ne more postati zgodovinski, muzejski artikel, tako je inenjenje nemškega planinskega ideologa Neubauerja. Sesta stopnja zgornje meje ne more razvrednotiti vse tiste užitke, ki jih je celim generacijam dajalo tako imenovano klasično planinstvo, čeprav ni govora o tem, da bi kdo hotel in mogel zavreti razvoj modernih plezalcev ekstremistov iste stopnje.

Nahrbtnik ne povzroča težav pri dihanju, če njegova teža ni večja od 7 kg. Nahrbtnik z vdelanimi jeklenimi oprtami pa utegne tudi pri 10 kg še prizanašati »sapi« svojega lastnika. Seveda te oprte, če so jeklene, predstavljajo v nevihti relativno nevarnost.

Manaslu (8125 m) imenujejo Tibetanci Kan Bungen. Omembe vredno je tudi, da je japonsko ekskurzijo na Manaslu štipendiral časopis Mainichi v Tokiu.

Različnost snega je res pestra in se kaže tudi v teži snega, saj variira od 10 kg za kubik do 600 kg. To je tisto, kar otežkoča proučevanje plazov in plazovitosti snega.

Nylon in perlon vrvi se obnesejo še prav posebno, kadar zmrzuje, to je, pri najtežjih ledeniških visokogorskih turah. Upirajo se bolje ne samo mehničnim, marveč tudi kemičnim vplivom.

Finski nacionalni ep Kalewala je ohranil spomin na nemškega kupca velike družbe Hansa, ki je po Finskem smučal. Ime mu je bilo Wilhelm Lüdecke iz Wisbyja. Dr. Erwin Mehl, ki je znan kot dober lovec na taka nacionalna prvenstva, triumfirala ob dejstvu, da je prvi smučar v svetovni literaturi ravno — Nemeč. Gre za pol tisočletja staro slovstveno znamenitost.

Sepp Jöchler je prvi Avstrijec, ki je prišel čez severno steno Matterhorna. V marčni številki Bergsteigerja popisuje, kako je s Hermanom

Buhlom in Kuno Rainerjem treniral za to veliko dejanje. Najmanj 40 težkih zimskih tur v eni sami zimi je imel za seboj, preden se je lotil Matterhorna. Kakor smo že poročali, je bil njegov spremljevalec Ernst Senn, eden najboljših avstrijskih plezalcev. Jöchlerjevi posnetki iz Matterhorna so v vsakem pogledu vzgledni.

Romantiko bo težko pregnati iz planinske literature, dokler bo gorski svet predstavljal nekaj neodkritega in skrivnostnega. Tudi moderna tehnika bo to le težko storila. In končno — saj romantika ni nekaj apriorno slabega. Spričo skrivnosti in nevarnosti, ki jih v gorah človek srečuje, tudi ni prav nič čudnega, če najdemo v planinskih spisih toliko mistične zaverovanosti in navdušenja. Nekaj zgledov prinaša dr. Anton Schmid v Bergsteigerju 1954 št. 3.

Planinski Münchhausen je »kaptan Lawson«, ki je leta 1875 v londonski založbi Chapman & Hall izdal knjigo »Wanderings in the interior of New Guinea (Potovanja po notranji Guineji), v kateri pripoveduje, da je odkril in skoro dosegel vrh gore Mount Hercules, visoke 23.783 čevljev, torej višje, kot je Mount Everest. Založba je knjigo kmalu potegnila s trga. Pravo ime poteguna ni znano.

»**Duhovni razvoj alpinizma**« je naslov ideološkega članka v Bergsteigerju, april 1954. Napisala ga je Erika Schwarz. Začenja z mitom in religijo, ki sta v gorah vedno videla nekaj posebnega, obravnava odtujevanje naravi v srednjem veku, preko Petrarca, Danteja in Dürerja pa preide na humanizem, renesanso in prosvetljenstvo, ki so pokrenili raziskovanje gorske prirode, s čimer je alpinizem za vselej povezan z duhovno rastjo človeštva in predstavlja tudi kot šport sredstvo za dviganje duhovnega nivoja v človeku. Nato omenja Gessnerja in njegovo pismo o hoji v gorah, našega Hacqueta, Saussura, Hallerja, Byrona, Rousseauja in Goetheja, ki so gore s svojim delom približali ljudem. Razvilo se je planinstvo, ki ni imelo več samo znanstvenih ciljev. Med prvimi športnimi obiskovalci gora omenja tudi našega Staniča (žal Nemci dosledno pišejo Stanig). Nato obravnava dobo vodništva, nato pa čas, v katerem so nastopili Purtschel-

ler, Zsigmondy in Mummery, s katerim je športna miselnost začela zajemati čedalje več gornikov. Mummery sam jo je pospeševal z okusom in mero. Imena Winkler, Preuss, Dülfer, Piaz, Comici pomenijo novo dobo v planinstvu, pripravljajo pa tudi krizo, ki jo doživljamo in rešujemo še danes. Vendar je 20. stoletje prineslo tudi marsikaj pozitivnega: zimski alpinizem, visokogorske smuške ture, ekspedicije v neznane gore, reševanje plezalnih problemov, izpopolnitev opreme, planinsko leposlovje, planinski pejzaž, gorsko reševalno službo, skratka če govorimo o krizi alpinizma, moramo presoditi in oceniti tudi te pridobitve modernega časa. Rešitev iz duhovne krize, ki jo je pokazal Leo Maduschka leta 1932 v knjigi »Planinstvo kot romantična oblika življenja«, ta rešitev se je žal že preživela, ker smo v drugi polovici 20. stoletja zašli v novo krizo. (Maduschka je priznal, da ne moremo več najti novih poti, toda vsaka pot, ki je ne poznamo, je za nas vendarle nova). Avtorica meni, da je glavni vzrok današnje krize v tem, ker tajimo duhovno, kulturno vsebino alpinizma. Čislajo se samo dejstva, za ideale, fantazijo in razpoloženje ni več razumevanja. Moderni način življenja je človeka poplitvil in ga raznežil. Planinsko slovstvo se spreminja v suho naštevanje dejstev, ki jih poživljajo po možnosti barvni diapozitivi oziroma fotografije. Človek se danes trudi, da bi »odčaral« gorski svet, namesto da bi v njem iskal očaranje, začaranje, ki bi ga odmaknilo od grobega materializma vsakdanjega življenja. Zraven pa prihaja še pošast omnožičenja, ki ga omogoča tehnika, žičnice, gorske ceste in helikopter. S temi tehničnimi pridobitvami se alpinizmu zares izpodmikajo prastari temelji. — Pri nas k sreči tehnika še ni nevarna klasični vsebini gornišтва. Prostora, kjer se človek zave samega sebe, kjer je sam z goro, je tudi še najti. Vendar je prav, če zasledujemo skrbni planinskih romantikov pri alpinističnih velenarodih, od katerih smo tudi mi dobili prenekatero pobudo.

Patagonija ima v svoji notranjosti še celo vrsto neodkritih gora in ledenikov. Lothar Herold nam v daljšem članku v Bergsteigerju, 1954, št. 5., prikaže dosedanje alpinistično zgod-

vino te zanimive dežele ob podatkih literature (Kölliker, Agostini, Reichert, Saint Loup in Club Andino Bariloche; o avtorjih, razen o prvem, je naš list že poročal).

München imenujejo mesto planincev, saj so Monakovčani iz svojih vrst dali najbolj slavne plezalce in alpiniste nemškega imena: Winkler, Dülfer, Welzenbach, Merkl, Maduschka, Toni Schmid itd., so vsi iz Münchena. V Münchenu je bil ustanovljen nem. Alpenverein, od 1. januarja 1874 je bil združen z avstrijskim Nemško-Avstrijski AV (nam dobro znani DuÖAV). V Münchenu je 20.000 organiziranih planincev, od teh je 11.000 udov AV. Vseh planinskih sekcij pa je v mestu 21. V mestu je bil znan Planinski muzej in velika Planinska knjižnica, oboje je bilo med vojno zbombardirano. Iz ostankov so zgradili planinski dom, v katerem bo dobil velik prostor planinski naraščaj. O delu münchenskih alpinistov v velikih ekspedicijah in o bogatem kulturnem delovanju pa smo že večkrat pisali.

André Roch, znani švicarski alpinist, popisuje v »Alpinisme«, v pomladanski številki 1954, alpinistične izkušnje na Dhaulagiri in jih ponazoruje z edinstvenimi fotografijami, s katerimi ta revija prednjači pred vsemi drugimi. Njegov zaključek pravi, da so šli po edino možni poti na Dhaulagiri, da pa je bil uspeh zelo dvomljiv, ker so bile težave — ogromne. Vzpon na Dhaulagiri terja popolnoma novo himalajsko tehniko. Treba si bo z dinamitom pridobiti prostore za taborišča. Če se to danes nekoliko pretirano sliši, bodo čez 50 let vsi plezalci za to.

Severni raz Čaimana je ena najnovejših najtežjih plezalnih smeri v Alpah. Pri tretjem poskusu v njem je uspel Henri Lesueur, ki v pomladanskem »Alpinisme« (1954) prinaša izčrpno poročilo o vseh treh poskusih in zares dobre tehnične slike, iz katerih so razvidne težave VI+. Gladke počvi v strmih in previsnih ploščah se vrste druga za drugo, okoli plezalcev opletajo venci stremen in zank. Plezala sta ves čas v megli, v slabem vremenu in tudi ponoči, vendar je malo verjetno, da bi se našla kaka lažja varianta. Kljub majhni višini sta porabila 85 klinov, med njimi tu-

di U klina (skobe bi jim lahko rekli po naše), imela sta 60 m vrvi in 30 m pomožne vrvi.

Eritreja, Ital. kolonija v Afriki ima tudi svojo sekcijo CAI, ki prireja taborjenja in skupne izlete v Eritrejske gore. L. 1952 in 1953 se je teh izletov v celoti udeležilo 800 oseb in se večji del posluževalo sekcijskega avtobusa.

V **Sovjetski zvezi**, pravijo redki poznavalci (Leininger, Bergy), imajo drugačno težavnostno lestvico in jo tudi drugače izražajo. Alfred Birgy pripoveduje o sovjetskem alpinizmu nekako takole: Razvijati se je začel šele po letu 1917 iz revolucionarnih razlogov (treba je bilo ta šport demokratizirati), iz ekonomskih in iz narodno obrambnih, saj so vsa večja gorstva SZ na mejah. Do l. 1930 so pospeševali samo omnožčenje planinstva, kasneje pa so iz množice dvigali najsposobnejše, ki so (E. Abalakov) leta 1933 stopili na najvišji vrh v Pamirju in v SZ, na Pic Stalin (7495 m). V tem času so tuje alpiniste še vabili (leta 1935 so Goettner, Schmaderer in Vörg z Rusom Šarlampjevom prečili Užbo). Množično planinstvo so združili s turizmom in z »ljudskimi izleti«, leta 1936 pa je prešel v »fizično in športno vzgojo«. V vojni se je izkazala vrednost alpinizma in po vojni, posebno po l. 1948, je bil alpinizem postavljen na prvo mesto med športi, kot sredstvo za fizično vzgojo. Od vlade oz. od stranke dobiva sredstva in direktive — to je dirigirani alpinizem, ki mu je prvo načelo, da bodi »šola resničnih graditeljev komunistične družbe«. Vsi centri imajo tudi obvezen politični pouk. Politizacija alpinizma je prav tako značilna kakor prepričanje, da je sovjetski alpinizem najboljši, ker sloni na študiju zapadnega s tem, da je izboljšal vse njegove pomanjklivosti: je hitrejši, manj tvegan, in se opira na natanko preiskovanje terena in človeških zmožnosti. Tako je pisal Vitalij Abalakov leta 1947. Tretja značilnost je kolektivnost. Posamezniku skoraj ni mogoče v gore, ker manjka cest, hotelov, potov itd. Večje skupine pa organizirajo in financirajo sindikati. L. 1948 je v večjih skupinah taborilo v Kavkazu in Tian Šanu 3421 alpinistov. V taboriščih imajo vse »zastonj«, zato pa se od

njih terja disciplina in »delo« po planu. Vsi vrhovi so katalogizirani in kategorizirani in začetniki jih smejo osvajati po določenem redu. Vodje naveze morajo delati izpit v eni izmed reševalnih postaj. Vsako leto organizirajo alpiniado. Klubi vpisujejo storjene turc, nakar se njihov uspeh oceni in primerja. Razne obletnice dajejo priložnost za večje kolektivne storitve: v l. 1947 za 30. letnico Oktobrske revolucije so prečili Kavkaz, pri čemer je vsak klub dobil svojo obveznost, l. 1949 so plezali za Stalinovo 70-letnico itd. Vsak alpinist se lahko poteguje za naslov »alpinist ZSSR«, ki ima tri stopnje. Za zadnjo mora imeti za seboj 18 smeri, od katerih sta po 2 stopnje IV in 2 stopnje IV b. Klasifikacija smeri poteka od I. do V. b. L. 1940 je bilo 8538 alpinistov, od katerih je 5674 doseglo zgornji naslov I. stopnje. Poleg tega je tu še naslov »mojster športa«, ki ga je l. 1947 doseglo 63 alpinistov, med katerimi je bilo samo 19 starih pod 40 let. Na vrhu te športne hierarhije pa so »zaslužni mojstri«, ki jih je bilo do l. 1949 15, brez tistih, ki so bili stari nad 50 let. Danes je ca. 10 000 alpinistov, večji del povprečnih in začetnikov. Poročila tožijo, da je mladina oportunistična, da pleza samo uhojene smeri in da ne bo nadomestila predvojnih plezalcev. Lista 10 najboljših je naslednja: Vitalij Abalakov, roj. 1906, inženir konstrukter v inštitutu za športni material v Centru za fizkulturo. Vodil je vojaške alpinistične šole in vrsto ekspedicij. Njegov brat Evgenij Abalakov, ki je umrl l. 1947, se šteje za največjega sovjetskega alpinista. Brata sta iz kozaške rodbine iz področja Jeniseja. Nato sledi Vedenikov, Voljin, Harf, Hussak, Ivanov, Karavajev, Kuzmin, Leonov, Nesterov.

Med največje storitve se šteje traverziranje Kavkaza, poleti leta 1949, deloma pa bilo narejeno že leta 1938. Ocenjeno je s V. b po težavah, daljavi in trajanju. V tej turi je nekaj tipično rusko ogromnega, »gigantski stil«, s katerim Rusi tako radi hočejo imponirati, ne glede na žrtve. V Pamir, Tian Šan in Za- Ilij-ski Ala- Tau leto za letom pošiljajo ekspediteje. Ker je to zadnje gorstvo v bližini glavnega mesta Kazakstana, je tu zares živahno. Poučno je vedeti,

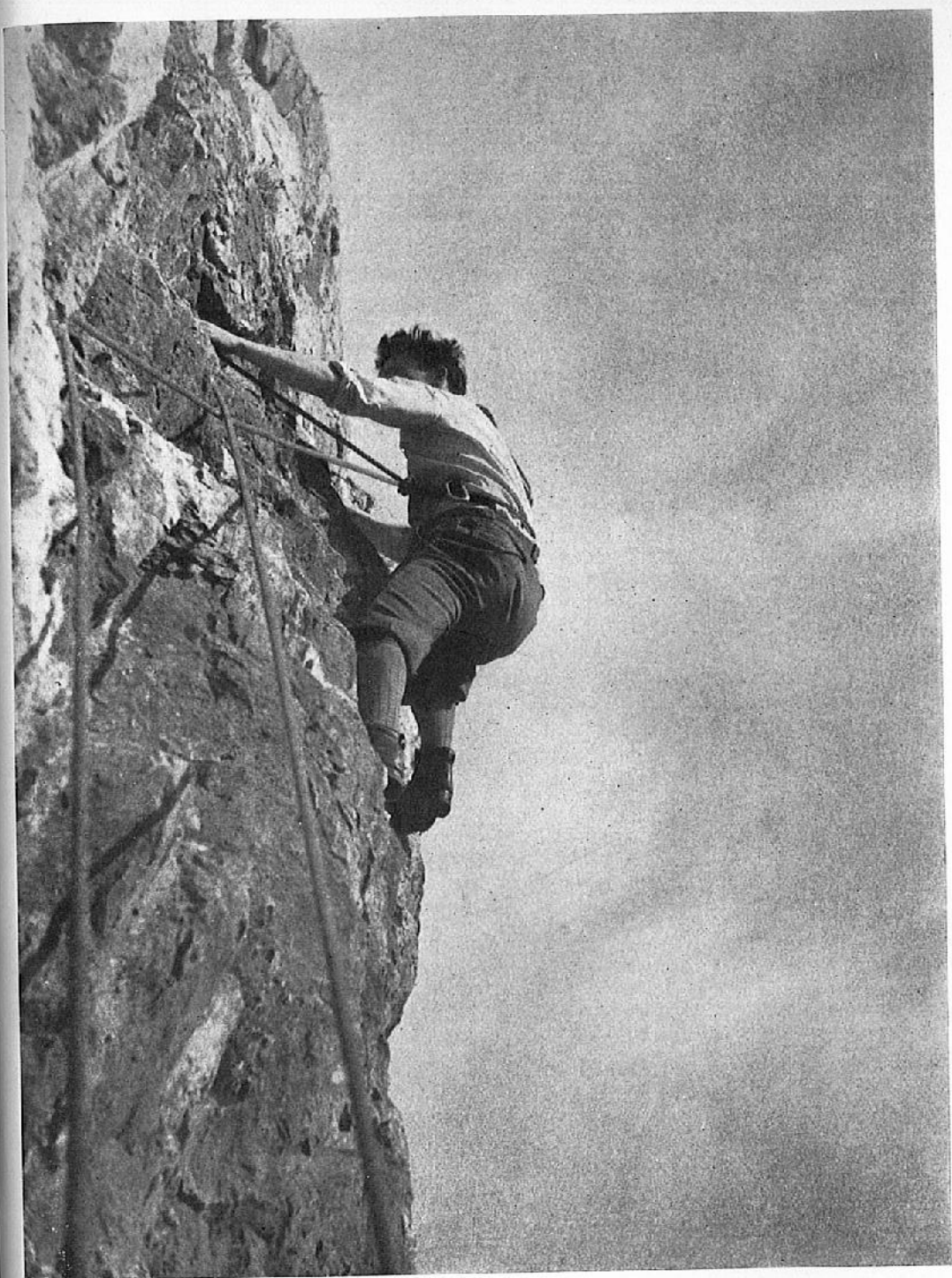
da je večina alpinistov iz velikih mest. Birgy sklepa takole: Vrednost in uspešnost sovjetskega alpinizma je v tem, da je ustvaril tehniko za večje skupine in dvignil varnost. Gre mu za varno premestitev ljudi v gore, manj pa za čustva in radost.

»Prvo mednarodno športno odlikovanje« imenuje listina odlikovanje, s katerim je mesto Genua odlikovalo polkovnika Hunta lanske jeseni. Besedilo tega odlikovanja, ki nosi ime po Genovežanu Kristofu Kolumbu, je nadvse pompozno in je bilo tudi vsem sijajem ob navzočnosti ministra za obrambo, prefekta, nadškofa itd., ob navzočnosti II. Buhla in Guida Magnona izročeno. Z odlikovanjem je dobil tudi simbole: stilizirano ladjo iz nefrita in veliko jadro, izvzveno z zlatom. Hunt se je zahvalil za ovacije navzočih s tem, da je bral v francoščini daljšo zahvalo.

Ekspedicija v Garhwalsko Himalajo, ki jo je organiziral v letu 1954 Ghiglione, je imela poleg alpinističnih ciljev predvsem kartografske naloge, preučila pa naj bi tudi prežvekovalca, ki mu tam pravijo yak, če bi ga bilo mogoče aklimatizirati v Alpah. Nosače je Ghiglionu zbral sam Tenzing. Pot ekspedicije je držala po dolini Čamlia (iz Delhija v Tanakpur, z avtom v Pithoragarh, nato pa Ithulaghat). Ekspedicija je bila preračunana na mesec april, maj in junij, nato pa naj bi ing. Ghiglione za počitnice odražal spet na kako drugo celino. 70 letni raziskovalec se pač ne more pritoževati, da ne živi polnega življenja v smislu nalog in ciljev, ki si jih je izbral. Ekspedicija pa je terjala hude žrtve.

Ruski alpinisti so avgusta 1953 v Pamirju dosegli nekaj deviških vrhov. V ekspediciji so bili Ugarov, Gacev, Krasavin, Skorobogatov, Sedicarov, Dmitrev, Kovynkov, Ryspacov. Povzpeli so se na vrh Korzenevskaja (7105 m) v bližini Pik Stalina, na Pik Grebeščuk (6200 m), na Pik Stoletnica Geografskega društva (6400 m), Pik Bajakol (5800 m), na Pik Prijateljstvo (6800 m), vse v Tianšanju. Nekam čudne so višine (znamke altimetra ne navajajo poročila) in tudi imena so dokaj originalna.

Ladies Alpine Club (ženski AC) tudi deluje v Angliji in izdaja celo letni zbornik.

PLEZALNI VZPON

RADO KOČEVAR

*Predajte se športu in užitek,
ki vam jih nudi lepa priroda!*

*Na opreznost nikar ne pozabite —
riziško pa predajte zavarovanju!*

*Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ŽAVOD

**Direkcija za LR Slovenijo
v LJUBLJANI • Telefon 39-121**

**Zastopniki
v vseh večjih krajih**

***D
OZ**

RUDNIK LIGNITA VELENJE

proizvaja

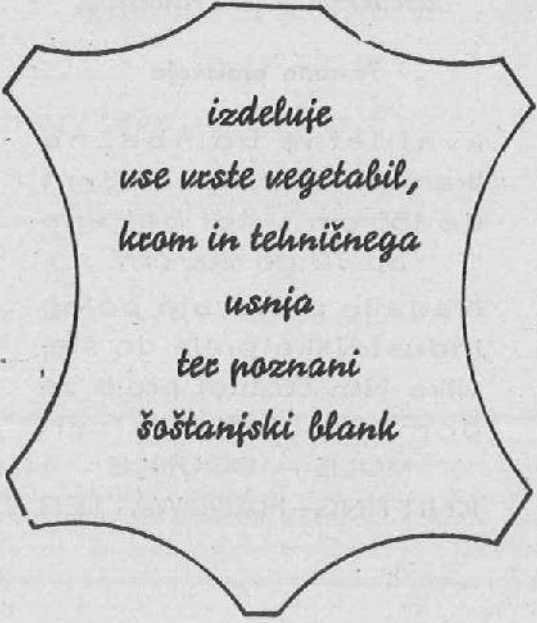
**VSE VRSTE LIGNITA,
PREDVSEM ZA METALURGIJO,
KEMIČNO IN USNJARSKO
INDUSTRIJO**

Za široko potrošnjo pa daje

**KSILIT,
KOSOVEC,
KOCKE**

V nekaj letih bo podvojil sedanjo proizvodnjo!

TOVARNA USNJA ŠOŠTANJ

*izdeluje
vse vrste vegetabil,
krom in tehničnega
usnja
ter poznani
šoštanjski blank*

Bombažna predilnica in tkalnica

Tržič — Slovenija

<i>Predilnica</i>	<i>Tkalnica</i>
<i>Sukančarna</i>	<i>Belilnica</i>
<i>Barvarna</i>	<i>Apčetuca</i>

Tovarna proizvodnja

kvalitetne bombažne
tkanine — surove od 76 cm
do 155 cm — ter beljene
od 70 do 200 cm

Nadalje proizvaja poleg
industrijske preje do šte-
vilke Nm 50 tudi prejo za
domačo obrt, in sicer:

**MULE — DOUBLE
KNITTING—HARDWATER**

TRGOVSKO PODJETJE ZA DOMAČO
IN UMETNO OBRT

DOM

LJUBLJANA, MESTNI TRG 24

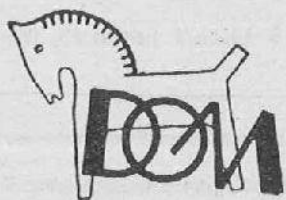
se priporoča za nakup okrasnih
in praktičnih predmetov za dom,
gospodinjstvo in planinske posto-
janke. Oglejte si naše bogate
zaloge izdelkov domače in umetne
obrti v naših trgovinah na

Mestnem trgu št. 24

Cankarjevi cesti št. 6

Kardeljevi ulici št. 4

Trgu Revolucije št. 5

Prodajamo tudi na debelo in izvažamo!

KROJAŠTVO IN ŠIVILJSTVO Trbovlje

Planjčke in planinci, priporočamo Vam izdelavo vseh vrst oblek, plaščev in drugih tekstilnih športnih potrebščin v naših poslovalnicah:

v Ulici 1. junija, na Partizanski cesti in v Bevškem

Hkcati želimo vsem cenjenim steankam srečno in veselo Novo leto

Kolektiv podjetja **KROJAŠTVO IN ŠIVILJSTVO**
Trbovlje, Ulica 1. junija, številka 6

PLANINCI!

Razno tekstilno blago, konfekcijo in živila Vam nudimo v nakup v naših poslovalnicah:

Poslov. 1, Dol št. 2 • Poslov. 2, Brezno št. 72

O bogati izbiri, za točno in solidno postrežbo se prepričajte sami, za vse to pa Vam jamči Trgovsko podjetje

DOL PRI HRASTNIKU

DOL 47/a, telefon štev. 5

PLANINCI! V dvojno zadovoljstvo Vam bo, če si pravočasno preskrbite razno tekstilno blago, konfekcijo in živila v naših poslovalnicah:

„Delavski dom“, Ulica 1. junija 18, „Bevško“, Bevško št. 9
Trbovlje II, Trg Franca Fakina 16, „Retje“, Vodenska cesta 21
Terezija, Partizanska cesta 38

Za Vaše nerabne predmete Vam posredujemo prodajo v naši poslovalnici „Komistija“, Ulica 1. jun. 16. Za nakup se Vam toplo priporoča kolektiv in uprava

TRGOVSKEGA PODJETJA »PRESKRBA« Ulica 1. junija 18, telefon 29

Planinci!

V vsej naši maloprodajni mreži Vam nudimo prvorazredne cigarete iz naslednjih tobačnih tovarn:

Ljubljana, Niš, Banjaluka in Sarajevo,

poleg tega si lahko nabavite še ostali kadilni pribor

Za nakup se Vam priporoča kolektiv in uprava Trgovskega podjetja

»TOBAK« Ulica 1. junija 26

PLANINCI! V dvojno zadovoljstvo Vam bo v naših lepih planinah, če si pravočasno preskrbite dobrote, ki Vam jih nudimo v naših poslovalnicah:

- Poslovalnica 1, „Pod Klečco“, Trg Franca Fakina
- Poslovalnica 2, „Vrba“, Novi dom
- Poslovalnica 3, „Rog“, Ulica 1. junija
- Poslovalnica 4, „Pri klavnici“, tržna lopa
- Poslovalnica 5, „Drob“, tržna lopa
- Poslovalnica 6, „Na trgu“, tržna lopa
- Poslovalnica 7, „Mura“, Vodenska cesta
- Poslovalnica 8, „Zasavje“, Kolodvorska cesta

Za ugoden nakup po zmernih cenah in odlično kvaliteto se Vam priporoča kolektiv in uprava

PODJETJA

TELEFON ŠT. 17

» MESO «

TRBOVLJE, TRG SVOBODE

PLANINCI!

Da Vam bo čim prijetneje v planinah in da bodeite po lepi slovenski knjigi spoznali čim več lepot naše lepe domovine se Vam priporočamo za nakup vsejših vrst knjig, različnih pisarniških potrebščin in ostalega papirnega materiala

PODJETJE

Telefon številka 60

KNJIGARNA TRBOVLJE

Ulica 1. junija 26

PLANINCI! Z mlekom, sadjem (sveže in konzervirano) in zelenjavo Vam postrežemo v naših poslovalnicah:

Poslov. 1. Kolodvorska 19

Poslov. 2. Vodenska 28

Poslov. 3. Partizanska 2

Poslov. 4. Trg Franca Fakina 18

Poslov. 5. Trg Svobode-tržna lopa

Poslov. 6. Kol. 1. maja št. 20

Poslov. 7. Šuštarjeva kol. 28

Poslov. 8. Opekarna št. 2

Poslov. 9. Opekarna št. 1

Ugoden nakup in zmerne cene pri dobri založenosti Vam bodo še povečale užitek na naših lepih vrhovih. Za nakup se Vam priporoča kolektiv in uprava trg.podjetja

VITAMINKA TRBOVLJE, Opekarna številka 2, telefon številka 37

PLANINCI!

Pri bogati izbiri s točno in solidno postrežbo, Vam priporočamo ugoden nakup tekstilnega blaga, konfekcije in živil v naši poslovalnicah:

- Poslovalnica 1, Kopališka ul. 7**
- Poslovalnica 2, Borisa Kidriča 3**
- Poslovalnica 3, Kolodvorska 6**
- Poslovalnica 4, Kisovec 42**
- Poslovalnica 5, Otona Župančiča 12**

Za vse to Vam jamči Trgovsko podjetje

»PRESKRBA«
Zagorje o/S, Kopališka 7

PLANINCI!

Za ugoden nakup raznega tekstilnega blaga, konfekcije in živil pri bogati izbiri Vam priporočamo naslednje naše poslovalnice:

TOPLICE, DOLENJA VAS, LOKE, POTOŠKA VAS in poslovalnici **SADJE-ZELENJAVA** na trgu v Toplicah in na Lokah o čemer se prepričajte sami. Za točno in solidno postrežbo pa Vam jamči

Trgovsko podjetje

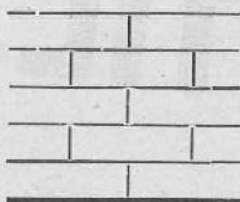
IZBIRA ZAGORJE 9/S

Telefon številka 20

GRADBENO PODJETJE

SLOVENJ GRADEC

i z v r š u j e

visoke in nizke gradnje
kvalitetno in po solidnih cenah

Peevzema tudi gradnje planinskih postojank

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

SLOVENJ GRADEC

proizvaja

v obratih Mislinja, Dovže, Pameče, Vuhred in Dravograd

rezan les
embalažne sode
pohištvo
zaboje
lesno volno
sredice in ladijski pod

za domači trg in izvoz — za doline in planine

TRGOVSKO
PODJETJE

TEKSTIL

NA VELIKO

**L
J
U
B
L
J
A
N
A**

*Do nizkih cenaf in
pod najugodnejšimi
pogoji si lahko za
planinske postojan-
ke nabavite pri nas
vse vrste volnena-
ga in bombažnega
blaga, odeje, žim-
nice itd.*

CIRIL METODOVA UL. 2-3

*v bogati in
pestri izbiri*

Planinci!

TELEFON 72
Poštni p. 11

Z bogato izbiro raznega tekstilnega blaga, konfekcije in živil Vam ob ugodnem nakupu priporočamo naše poslovalnice:

Poslovalnica 1, Partizanska c. 45
Poslovalnica 2, Partizanska c. 28
Poslovalnica 3, Ulica 1. junija 23
Poslovalnica 4, Ulica 1. junija 25
Poslovalnica 5, Obrtniška c. 14

Priporočajte se sami! • *Za točno in solidno postrežbo pa Vam jamči*

**TRGOVSKO
PODJETJE »IZBIRA«**
TRBOVLJE, PARTIZANSKA CESTA 28

PLANINCI!

Ko hodite skozi Trbovlje na obrobne vrhove Mrzlico 1119 m, Partizanski vrh 985 m, Javor 1131 m in Kum 1219 m Vam priporočamo ugoden nakup in bogato izbiro tekstilnega blaga, konfekcije in živil po naših poslovalnicah:

Poslovalnica 1, Trbovlje II, Trg Franca Fakina št. 30
Poslovalnica 2, Trg Revolucije št. 25 (Špecerija)
Poslovalnica 3, Trg Revolucije št. 25 (Manufaktura)
Poslovalnica 4, Vodenska cesta 10
Poslovalnica 5, Za Savo št. 5, Zasavska cesta 8
Poslovalnica 6, Posetje, Neža 31
Poslovalnica 7, Novi dom 23

Za nakup se priporoča kolektiv in ureava trgovskega podjetja

POTROŠNJA, Trbovlje
Trg Revolucije 25, telefon štev. 9

Planinci!

Tudi naše podjetje Vam nudi
razne predmete za Vašo osebno
uporabo pri planinskem izživljanju,
še več Vam pa nudimo predmetov
za potrebo Vaših koč in domov.

Z zmernimi cenami
in bogato izbiro
Vam priporočamo nakup
v naših poslovalnicah:

Posl. 1. Vodenska cesta 22

Posl. 2. Partizanska cesta 19

Posl. 3. Trbovlje, Ulica 1. junija 7

*Za ugoden nakup Vam jamči in se priporoča
kolektiv in uprava*

TRGOVSKEGA PODJETJA

ŽELEZNINA

TRBOVLJE, VODENSKA CESTA 22

TELEFON ŠT. 50

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

MARIBOR

Poštni predal št. 9 ☆ Brzovjavni naslov: TEKSTILTVOR MARIBOR
Telefon: 24-32, 24-15, 21-12, 26-33, 26-08

**PREDILNICE
TKALNICE
BARVARNE**

**TISKARNA
APRETURE
SUKANČARNA**

Proizvaja:

bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetno svilene podloge, flanele, popeline, cefirje, kretone, tiskanine iz bombaža in stanične volne, tkanine v imitaciji šantunga. Vse naše tkanine iz stanične volne kakor tudi šantung so apretirani proti mečkanju in so opremljeni s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaža:

sukance za šivanje, hlačevino, klote, svilene serže, popeline, cefirje, kretone ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža:

barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so enani po izredno dobri kvaliteti in nizkih cenah

MARIBORSKA LIVARNA IN TVORNICA KOVINSKIH IZDELKOV

MARIBOR, Ulica Heroja Jevličiča 11

Poštni p. št. 20 ☆ Tel. 24-13, 25-12, 23-07 ☆ Brzovjav: Livarna Maribor

IZDELUJEMO:

medeninaste palice raznih dimenzij za avtomatsko obdelavo, odličke vseh barvastih kovin, vodovodne, parne in sanitarne armature, gradbeno in pohištveno okovje iz medenine, niklano ali pokromano, črpalke, gibljive spiralne cevi, odkovke in odpreske iz bakrenih, cinkovih in aluminijevih legur, peči za kopalnice itd.

VRŠIMO:

pretapljanje in regeneracijo barvastih kovin

Naročila izvršimo kvalitetno in po konkurenčnih cenah
Kupujemo odpadke barvastih kovin po najvišji dnevni ceni

Planinci in planinke!

☆

Varujte Vašo kožo
pred vetrom, soncem
in mrazom!

Uspeh dosežete samo,
če negujete
Vašo kožo s

☆

Zahtevajte vedno in povsod: SOLEA krema!

TISKARNA

»Jaže Maškeič«

T I S K A R N A

izdelava vseh vrst tiskovin,
katalogov, časopisov, revij
in knjig

K L I Š A R N A

izdelava eno- in večbar-
vnih klišejev

KNJIGOVEZNICA

vezava preprostih in naj-
boljših del

Š T A M P I L J A R N A

izdelava vseh vrst žigov
in pečatov

LJUBLJANA, NAZORJEVA 6

»KOTEKS«

LJUBLJANA, KIDRIČEVA UL. 3

Podjetje za promet s kožami,
odpadki od kož, strojili in z volno

kupuje in prodaja

vse vrste surovih kož, kož divja-
čine, ljubje, ruj, ježice ter volno
po najugodnejših dnevnih cenah

Odkup se vrši

po odkupnih postajah, zbiralnicah ter Kme-
tijskih zadrugah na vsem teritoriju Ljudske
republike Slovenije in Srbije

24 INDUSTRIJSKIH CENTROV

Beograd	Split	Smederevo	Kraljevica
Zagreb	Rijeka	Šibenik	Kragujevac
Skoplje	Pula	Maribor	Tivat
Sarajevo	Niš	Zenica	Subotica
Ljubljana	Kraljevo	Tuzla	Bor
Novi Sad	Kruševac	Apatin	Celje

in več kot 150 podjetij vabi s
KVALITETNIMI ELEKTRODAMI
IN VARILNIMI ŽICAMI

ki jih proizvaja

ŽELEZARNA JESENICE LR SLOVENIJA

v sledečih vrstah:

Elektrode:	Savica	Drava	Ven 300
	Triglav	Galeb 50	Vena
	Bled	Galeb 70	Val
	Planica	Ven 200	

Avtogenske varilne žice:

VA 37	VA 52	VAN 200	VANA
VA 42	VA 60	VAN 300	

Zahtevajte prospekte „Elektrod“ Železarne Jesenice

»ODPAD«

ODKUPUJE

vsake količine
po najugodnejših cenah
vse vrste

o d p a d k o v

kovnega in litega železa
tekstila
papirja
stekla
gume
kosti itd.

ODPAD

PODJETJE ZA PROMET Z ODPADKI

telefon številka 32-664, 32-732
Podružnica v Vošnjakovi 22/b
telefon številka 20-544

Ljubljana, Parmova ulica 33

Odkupne postaje v vseh večjih krajih Slovenije